

Του Διονύση Σταμπόγλη,
Δημοσιογράφου

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ (Ιανουάριος 2015-Ιούνιος 2015)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις 30 Ιουνίου 2015, έκλεισε ένας <κύκλος> ιστορικών θα λέγαμε γεγονότων για την Ελλάδα, αλλά και για την ευρωζώνη και την Ε.Ε. , με αντίκτυπο και σε άλλες χώρες του Πλανήτη. Ο <κύκλος> αυτός άρχισε τυπικά στις 25 Ιανουαρίου 2015 όταν ο ΣΥΡΙΖΑ αναδεικνύεται από τις εκλογές πρώτο κόμμα και σχηματίζει κυβέρνηση με το κόμμα των Ανεξαρτήτων Ελλήνων (ΑΝ.ΕΛ.)

Για ορισμένους, ο <κύκλος> αυτός των ιστορικών γεγονότων ξεκίνησε νωρίτερα από τις εκλογές της 25ης Ιανουαρίου και συγκεκριμένα τον Νοέμβριο του 2014 όταν όλα έδειχναν ότι η τότε κυβέρνηση της Ν.Δ. δεν ήταν σε θέση να εφαρμόσει τα μέτρα του Μνημονίου, για την υλοποίηση των οποίων είχε δεσμευθεί έναντι των εταίρων στην ευρωζώνη και την Ε.Ε. Οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή των μέτρων ήταν ορατές σε όλους και προκάλεσαν αντιδράσεις στην ευρωζώνη και στις αγορές που δεν έβλεπαν να υλοποιούνται οι μεταρρυθμίσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η Ν.Δ. ζήτησε από την Ε.Ε. παράταση δυο μηνών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προέβλεπε το πρόγραμμα την υλοποίηση του οποίου είχε συμφωνήσει με τους δανειστές. Το αίτημα της ικανοποιήθηκε, αλλά και πάλι, πολύ σύντομα, αποδείχθηκε ότι τα μέτρα του Μνημονίου <δεν θα περνούσαν>. Ετσι, η Ν.Δ. επέσπευσε τις διαδικασίες εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και συνεπώς τις διαδικασίες εθνικών εκλογών, αφού δεν αναμενότανε ότι θα εκλεγότανε η πολιτειακή ηγεσία της χώρας. Ο <κύκλος> των προσφάτων ιστορικών γεγονότων κατέδειξε ότι η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι συμμετείχε επί δεκαετίες στις ενωσιακές διαδικασίες, δεν ήταν σε θέση να ενταχθεί πλήρως στον σκληρό πυρήνα της ευρωζώνης και της Ε.Ε. γενικότερα, όπως αποδεικνύεται και από τα γραφόμενα στην εισαγωγή του πονήματος αυτού.

Στην εισαγωγή γίνεται μια συνοπτική αναφορά στις σχέσεις της Ελλάδας -αρχικά με την (τότε) ΕΟΚ και στη συνέχεια με την Ε.Ε. Λόγω του εξαιρετικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν οι σχέσεις της χώρας μας με την ευρωζώνη προτιμήσαμε να τις καταγράψουμε σε ξεχωριστό κεφάλαιο (Κεφάλαιο πρώτο). Στη συνέχεια (κεφάλαιο δεύτερο) καταγράφονται τα σημαντικότερα γεγονότα που έλαβαν χώρα από την άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία.

Τα όσα σημαντικά συνέβησαν, καταγράφονται κατά κάποιο τρόπο αντικειμενικό και αφηγηματικό, με στόχο να έχουμε ένα κείμενο κατανοητό, απλό και προσιτό. Τα περισσότερα από τα γεγονότα που καταγράφονται τα έζησα είτε από <μέσα> είτε από κοντά. Ωστόσο, χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια η καταγραφή γίνεται κατά αντικειμενικό τρόπο. Αυτό τουλάχιστον ελπίζω. Τέλος να επισημάνω ότι το περιεχόμενο του πονήματος δεν εκφράζει απαραίτητα το Eurogrem.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συμπληρώθηκαν ήδη 34 χρόνια από την ένταξη της Ελλάδας στην (τότε) ΕΟΚ, την 1η Ιανουαρίου 1981 και 56 χρόνια από την ημερομηνία αίτησης Σύνδεσης, την 8η Ιουνίου 1959, γεγονός που αποδεικνύει ότι πολύ έγκαιρα ο πολιτικός κόσμος της χώρας είχε επιλέξει τον προσανατολισμό της χώρας. Στις 9 Ιουλίου 1961, υπεγράφη η Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδας- Ε.Ο.Κ που τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1962, έτος «γέννησης» της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).

Έξι μήνες πριν την υποβολή αίτησης Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ε.Ο.Κ (τον Ιανουάριο 1958) ο οικονομικός σύμβουλος της Τράπεζας της Ελλάδος και πληρεξούσιος υπουργός Εντεταλμένος για την Ε.Ζ.Ε.Σ (Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών) κ. Ιωάννης Πεσμαζόγλου, υπενθύμιζε στους «αντιρρησίες» της ενσωμάτωσης της χώρας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, πως «πλέον του 70% των ελληνικών εξαγωγών κατευθύνονται προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και ιδίως της Ε.Ο.Κ .» και προσέθετε ότι «εάν δεν συμμετείχε η Ελλάδα στις ενότητες αυτές οι γεωργικές της εξαγωγές θα προσέκρουαν σε δασμολογικά τείχη ή άλλους περιορισμούς την ίδια ώρα που ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών θα επωφελούντο ευνοϊκότερης μεταχείρισης».

Αλλά αυτή τη χρονική περίοδο , προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης δεν εστρέφετο μόνον η πλειοψηφία των ελληνικών εξαγωγών , αλλά και η πλειοψηφία των Ελλήνων μεταναστών. Περίπου 20.000 Έλληνες ετησίως μεταναστεύανε προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και αυτό συνεχίσθηκε και τα επόμενα έτη. Το 1960 μετανάστευσαν 47.768 , το 1961 άλλοι 58.837, το 1962 άλλοι 84.054, το 1963 περίπου 100.000, το 1964 περισσότεροι από 105.500 και τη διετία 1965 και 1966 ξεπέρασαν τους 216.000. Οι δεσμοί με τη Δυτική Ευρώπη συνεχιζόντουσαν σε πολλά επίπεδα, αλλά στο πρώτο Σχέδιο Προγράμματος Οικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδας (1966 – 1970) γινότανε ιδιαίτερα επισήμανση στους κινδύνους που συνεπαγόταν η μετανάστευση. Είναι χαρακτηριστικό, ότι ο Ακαδημαϊκός Ξενοφών Ζολώτας ανέφερε στην «Νομισματική Ισορροπία και Οικονομική Ανάπτυξις» ότι οι μεγάλες μάζες πληθυσμού βρίσκονται πλησίον του επιπέδου της στοιχειώδους διαβίωσης και η συμβολή τους στην ανάπτυξη πρέπει να συνίσταται στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους παρά σε θυσίες.

Με τη συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδας – Ε.Ο.Κ. «άνοιγε ο δρόμος» για τα ελληνικά προϊόντα προς τις χώρες της Ε.Ο.Κ. αλλά και των προϊόντων των χωρών αυτών προς την Ελλάδα. Οι οιωνοί ήταν καλοί, αλλά το πραξικόπημα της χούντας των συνταγματαρχών, το 1967, ανακόπτει την πορεία ενσωμάτωσης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. η οποία «παγώνει» τη Συμφωνία Σύνδεσης για περίπου επτά έτη.

Μετά την πτώση της χούντας και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα, η Συμφωνία Σύνδεσης επανέρχεται στο προσκήνιο και η Ελλάδα υποβάλλει Αίτηση Προσχώρησης στην Ε.Ο.Κ. στις 12 Ιουνίου 1975. Στις 28 Μαΐου 1979 υπογράφεται η Συνθήκη Προσχώρησης η οποία τίθενται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1981. (Η κύρωση της Συμφωνίας Σύνδεσης της Ελλάδας με την ΕΟΚ 1962, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων).

Από την ένταξη και μετά, οι σχέσεις της Ελλάδας με την (τότε) ΕΟΚ δεν ήταν ποτέ ανθηρές. Αρκετές φορές η Ελλάδα κατηγορήθηκε ως το <μαύρο πρόβατο> ή ότι ακολουθούσε αιρετική οικονομική πολιτική, ή παραβίαζε συστηματικά το Κοινοτικό κεκτημένο, διότι δεν προσαρμόζε την εθνική νομοθεσία στο Κοινοτικό Δίκαιο.

Ωστόσο, οι δυσκολίες προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας, είχαν γίνει κατανοητές και πριν την ένταξη και σε συνδυασμό με την επικείμενη ένταξη της Ισπανίας και της

Πορτογαλίας στην Ε.Ο.Κ. , υποβάλλεται τον Μάρτιο του 1982 το Ελληνικό Μνημόνιο (Υπόμνημα). Στόχος, ήταν η άρση των δυσμενών συνεπειών από την ένταξη. Το Μνημόνιο γίνεται εμμέσως αποδεκτό από την Ε.Ο.Κ. , το Μάρτιο του 1983 και μέσω αυτού, οι ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας αναγνωρίζονται και οι άμεσες και έμμεσες ενισχύσεις πληθαίνουν.

Από το πρώτο έτος ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. ως το τέλος του 1990 (σε μια δεκαετία) η χώρα εισέπραξε από τα Κοινοτικά ταμεία (Περιφερειακό, Κοινωνικό, Γεωργικό) περίπου 13,5 δισεκ. δολ. υπό τη μορφή επιδοτήσεων και άλλα πέντε (5) δισεκ. δολ. υπό τη μορφή δανείων. Έτσι, περίπου, δύο δισεκ. δολ. ετησίως επηρέαζαν θετικά το ισοζύγιο πληρωμών. Ωστόσο, αξιοποίηση των Κοινοτικών πόρων δεν ήταν η δέουσα. Οι πόροι που κατευθύνθηκαν στη γεωργία χρησιμοποιήθηκαν για καταναλωτισμό ενώ παράλληλα δεν επιτεύχθηκε η προσαρμογή της ελληνικής βιομηχανίας στα νέα δεδομένα . Ο Άγγελος Αγγελόπουλος στο πολύκροτο βιβλίο του «Η πρώτη Δεκαετία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» αναφέρει, αντλώντας στοιχεία από έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι 10 χρόνια μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ «από τους 45 κύριους βιομηχανικούς κλάδους μόνον οι οκτώ θεωρούνται ανταγωνιστικοί ενώ οι υπόλοιποι 37 χαρακτηρίζονται ως ασθενείς έναντι των ομοειδών κλάδων των άλλων κρατών-μελών της ΕΟΚ». Επίσης ανέφερε ότι το αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών είναι ότι η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα στην Κοινότητα , αλλά το χειρότερο είναι ότι ενώ το 1981 το εισόδημα αυτό αντιστοιχούσε στο 42% του κατά κεφαλήν εισοδήματος των άλλων χωρών - μελών της ΕΟΚ, για το έτος 1990 ήταν μόνο το 37% δηλαδή χαμηλότερο κατά πέντε (5) εκατοστιαίες μονάδες. Υπήρχαν όμως στο ίδιο βιβλίο και άλλες αναφορές οι οποίες, δυστυχώς, εξακολουθούν να ισχύουν ακόμα και σήμερα. Για παράδειγμα, αναφερόταν ότι: Μερικές κοινωνικές τάξεις ευημερούν χάρις στην παραοικονομία, κατά τρόπο προκλητικό, ενώ από το άλλο μέρος το κράτος βυθίζεται στα ελλείμματα. Επίσης αναφερόταν ότι: Εκείνο που προέχει και αποτελεί απόλυτη προτεραιότητα στα πλαίσια του σταθεροποιητικού και αναπτυξιακού προγράμματος είναι ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας και η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών καθώς και η αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης.

Σε αυτήν την κακή , κάκιστη θα λέγαμε οικονομική κατάσταση , δεν έφτασε η χώρα «εξ' απήνης». Ήδη, από το 1985 όλα έδειχναν ότι η Ελλάδα χρειαζόταν ένα πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας της . Στις 12 Οκτωβρίου 1985 ο τότε υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτης ανακοίνωσε το Διτές Πρόγραμμα Σταθερότητας αλλά οι κατευθύνσεις του ανατράπηκαν και ο ίδιος υποχρεώνεται να υποβάλλει στις 26 Νοεμβρίου 1987, επιστολή παραίτησης στον τότε Πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου. Στην επιστολή του ανέφερε μεταξύ άλλων ότι η ανατροπή της εισοδηματικής πολιτικής δεν τον έβρισκε σύμφωνο και πρόσθετε ότι: Ανέλαβα το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για να επαναφέρω στην ελληνική οικονομία σταθερότητα και να θέσω τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη. Η πολιτική των δύο τελευταίων ετών συνέβαλε ουσιαστικά προς τον στόχο αυτό. Μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα δεν συμβιβάζονται με ελαστική εισοδηματική πολιτική, όταν στόχος παραμένει ο περιορισμός του πληθωρισμού. Η εφαρμογή μιας πολιτικής που θα οδηγήσει με βεβαιότητα σε αντίθετο αποτέλεσμα εκείνου που ισχυρίζομαι δημόσια δεν είναι σύμφωνα με τις πεποιθήσεις μου. Θέλω να παραμείνω ειλικρινής απέναντι σε εσάς και στον ελληνικό λαό. Ελπίζω οι φόβοι μου να αποδειχθούν αβάσιμοι και ο νέος υπουργός να επιτύχει εκείνο το οποίο οι αριθμητικοί υπολογισμοί, οι συσκέψεις και οι γνώμες όλων των ειδικών απέδειξαν ανέφικτο.

Οι εξελίξεις δικαίωσαν τον κ. Σημίτη, αφού το Φεβρουάριο 1989, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις οικονομίες των κρατών-μελών ανέφερε για την Ελλάδα ότι «Η ελληνική οικονομία έχει περιέλθει σε πολύ δυσάρεστη θέση και οδηγείται σε έναν

επικίνδυνο κατήφορο» ενώ ο τότε αρμόδιος Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Χένινγκ Κριστόφερσεν δήλωνε στις 28 Ιουνίου 1989, ότι «Το έλλειμμα του δημόσιου τομέα αναμένεται να φθάσει στην Ελλάδα στο τέλος του 1989 στο 14,5% του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος (ΑΕΠ) με στοιχεία Απριλίου.» Και το χειρότερο: η κατάσταση επιδεινώνεται στην Ελλάδα σε σχέση με τις προηγούμενες προβλέψεις της Επιτροπής της ΕΟΚ, δηλαδή τον Φεβρουάριο του 1989. Ζητάμε από τις ελληνικές αρχές να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα και να προβούν στις ανάλογες δράσεις ώστε να προληφθεί μια έκρηξη του δημόσιου χρέους.

Αλλά και η επόμενη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (19 Οκτωβρίου 1989) ανέφερε ότι «Ενώ το 1986 και το 1987 η οικονομική πολιτική ήταν επικεντρωμένη σε ένα σταθεροποιητικό πρόγραμμα που απέβλεπε στη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του πληθωρισμού, από τις αρχές του 1988 άρχισε να αποδίδεται μεγαλύτερη σημασία στην αύξηση της παραγωγής» αλλά και ότι «Η κατάσταση των δημοσίων οικονομικών χειροτέρευσε πολύ κατά το 1989 για δεύτερη κατά σειρά χρονιά: η ανεπάρκεια των φορολογικών εσόδων - που ήταν ο κύριος λόγος της υπερβολικής αύξησης των δημοσίων ελλειμμάτων το 1988 - επέμενε και κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 1989».

Εξάλλου στις 3 Ιανουαρίου 1990, ο τότε Πρωθυπουργός της Οικουμενικής Κυβέρνησης κ. Ξενοφών Ζολώτας υποστήριζε ότι «αν δεν ληφθούν πρόσθετα μέτρα εγκαίρως, κατά το τετράμηνο Ιανουαρίου-Απριλίου 1990 το καθαρό έλλειμμα του γενικού κρατικού προϋπολογισμού θα ανέλθει στα 565 δισ. δρχ. σε σχέση με το εκ 448 δισ. δρχ. έλλειμμα, την ίδια περίοδο πέρυσι» αλλά και ότι «το έλλειμμα μήνα προς μήνα προβλέπεται να πάρει εκρηκτικές διαστάσεις, ιδιαίτερα από τον Μάρτιο και μετά. Πρόσθετα μέτρα θα πρέπει αμέσως να ληφθούν προκειμένου η κυβέρνηση να είναι συνεπής με τις προγραμματικές δηλώσεις που προβλέπουν μείωση του ελλείμματος ως ποσοστού του ΑΕΠ και όχι αύξηση, όπως δείχνουν οι σημερινές τάσεις». Από την πλευρά του ο Ακαδημαϊκός Άγγελος Αγγελόπουλος δήλωνε στις 29 Ιανουαρίου 1990 ότι «Βουλιάζουμε και δεν το έχουμε καταλάβει. Υποτίμηση της δραχμής μπορεί να γίνει, αλλά δεν θα λύσει το πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας. Κινδυνεύουν να χαθούν για τους αποταμιευτές οι καταθέσεις τους. Αφού η κυβέρνηση Ζολώτα δεν μπορεί να πάρει κάποια μέτρα για την ελληνική οικονομία -γιατί δεν την αφήνουν-καμμία κυβέρνηση μετά τις εκλογές δεν θα μπορέσει να ανορθώσει την οικονομία. Τα κόμματα σκέπτονται ήδη προεκλογικά και όχι εθνικά. Δεν έχουμε επίγνωση της δραματικής κατάστασης. Η μετεκλογική κυβέρνηση έχει να αντιμετωπίσει τεράστια προβλήματα. Ένα χάος».

Πάντως «σταθμό» για την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας απετέλεσε η περιβόητη «Επιστολή Ντελόρ» -τότε προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής- προς τον τότε Πρωθυπουργό Ξενοφώντα Ζολώτα. Στην επιστολή αυτή, με ημερομηνία 19 Μαρτίου 1990, αναφερόντουσαν μεταξύ άλλων και τα εξής: «Καθ' όλο το διάστημα από την είσοδο της χώρας σας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και μετά η Κοινότητα κατέβαλε κάθε προσπάθεια για να διευκολύνει την ενσωμάτωση της Ελλάδας και να τη βοηθήσει να φθάσει στο επίπεδο των πιο ανεπτυγμένων οικονομιών. Έπειτα από μερικές αρχικές επιτυχίες προς αυτή την κατεύθυνση (π.χ. οι χρηματοδοτικές ανάγκες του δημόσιου τομέα μειώθηκαν από 18% το 1985 σε 13,5% το 1987) η κατάσταση στην Ελλάδα επιδεινώθηκε και πάλι σοβαρά, ιδιαίτερα κατά το 1989, έτσι ώστε να αποτελεί σήμερα η οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση της χώρας σας σοβαρή αιτία ανησυχίας για όλους μας. Οι σημαντικότεροι διαθέσιμοι οικονομικοί δείκτες, καθώς και οι πληροφορίες που συνέλεξε η πρόσφατη αποστολή της Επιτροπής στην Αθήνα δείχνουν πράγματι ότι η κατάσταση έγινε πολύ ανησυχητική». Στην επιστολή αφού καταγραφόντουσαν όλα τα αρνητικά στοιχεία (αύξηση χρηματοδοτικών αναγκών δημοσίου υπερβολική αύξηση της κυκλοφορίας

χρήματος, αύξηση των τιμών επιταχύνθηκε φθάνοντας το 15%, ποσοστό ανώτερο κατά 10 μονάδες του κοινοτικού μέσου όρου , επιδείνωση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κ.λπ.), αναφερόταν χαρακτηριστικά ότι «Η κατάσταση αυτή επιβάλλει τη λήψη, χωρίς καθυστέρηση, δραστικών μέτρων και την εκπόνηση και εφαρμογή πολυετούς προγράμματος ανόρθωσης της οικονομίας το ταχύτερο δυνατόν. Αν δεν γίνει αυτό , η χώρα σας διατρέχει δύο σοβαρούς κινδύνους: Από τη μία πλευρά , το μέγεθος και η αύξηση του δημοσίου και του εξωτερικού χρέους της χώρας σας κινδυνεύουν να βλάψουν τη φερεγγυότητα της Ελλάδας. Από την άλλη πλευρά , η σοβαρή διαφορά που διαπιστώνεται ανάμεσα στην οικονομική εξέλιξη της Ελλάδας και σε εκείνη των άλλων χωρών της Κοινότητας κινδυνεύει να υπονομεύσει μόνιμα την πορεία της χώρας σας προς την Ενιαία Αγορά, την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την ευρωπαϊκή εννοποίηση».

Λίγες ημέρες αργότερα (στις 6 Απριλίου 1990) η «Επιτροπή Εμπειρογνομόνων» υπό τον Άγγελο Αγγελόπουλο, έδωσε στη δημοσιότητα την έκθεσή της στην οποία αναφερόταν ότι «Η πορεία της οικονομίας παρουσιάζει , για αρκετό ήδη χρόνο , συνεχή επιδείνωση, που θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξελίξεις οι οποίες θα ήταν ενδεχομένως πολύ δύσκολο να ελεγχθούν, αν οι τάσεις που επικρατούν τελευταία

δεν αναστραφούν το συντομότερο δυνατόν». Επισημάνθηκε επίσης ότι «η νομισματική και πιστωτική επέκταση κινείται με ταχείς ρυθμούς, ενώ τα πραγματικά επιτόκια δανεισμού διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα, με αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγική διαδικασία» αλλά και ότι «Οι υπερβολικές , μερικές φορές , εισοδηματικές και θεσμικές διεκδικήσεις, που ικανοποιούνται υπό την πίεση απεργιών, διαβρώνουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και ενισχύουν τις πληθωριστικές πιέσεις».

«Η δύσκολη αυτή κατάσταση», τονιζόταν στην έκθεση, «της οικονομίας περιπλέκεται, αν δεν επιδεινώνεται , από την παρατεταμένη πολιτική αβεβαιότητα και την ασάφεια ως προς την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής. Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει τη λήψη των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων και τον σχεδιασμό αξιόπιστης μεσοπρόθεσμης πολιτικής. Η οικονομία φαίνεται να έχει εμπλακεί σε ένα κρίσιμο αδιέξοδο, η αντιμετώπιση του οποίου έχει ελάχιστες πιθανότητες επιτυχίας, αν γίνει κατά πρόχειρο και αποσπασματικό τρόπο».

Στη συνέχεια (από το 1991 και μετά) οι εκθέσεις των διεθνών οργανισμών περιλαμβάνανε Συστάσεις για την ελληνική οικονομία. Ούτως ή άλλως, το 1995 (15 χρόνια μετά την ένταξη της χώρας στην τότε Ε.Ο.Κ.) η ελληνική οικονομία είχε επιτελέσει περιορισμένη πρόοδο σε σχέση με τις άλλες χώρες - μέλη. Ο κ. Ζολώτας δήλωνε ότι δεν είχε σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος ως προς την έξοδο της οικονομίας από το «τούνελ» και προσδιόριζε τα εξής ως τα μεγαλύτερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας: Το τεράστιο δημόσιο χρέος (110% του ΑΕΠ), την παρατεινόμενη καθυστέρηση στην απορρόφηση πόρων από το «πακέτο Ντελόρ» τις υπερβολικές δαπάνες και σπατάλες της κεντρικής διοίκησης και των ΔΕΚΟ και τους χαμηλούς ρυθμούς αποκρατικοποιήσεων. Παράλληλα, υποστήριζε ότι είναι αμφίβολο εάν η Ελλάδα καταφέρει να ακολουθήσει τις άλλες χώρες-μέλη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Εν τω μεταξύ είχαν αρχίσει οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις της Ελλάδας για την ένταξη της στη διαμορφούμενη ΟΝΕ. Το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης που είχε υποβληθεί στην Κοινότητα ανέφερε ότι:

- Το δημόσιο χρέος έφθανε στο 110% του ΑΕΠ (μέσος όρος 64% για τις άλλες χώρες-μέλη).
- Το έλλειμμα του δημοσίου έφθανε στο 13,8% (μέσος όρος 6% στις άλλες χώρες-μέλη).
- Ο πληθωρισμός ήταν ίσος με 14,2% (4% στις άλλες χώρες-μέλη).

Το σημείο εκκίνησης της ελληνικής οικονομίας για την ένταξή της στην ΟΝΕ βρισκόταν πολύ πίσω από εκείνο των άλλων χωρών-μελών. Και όμως , μετά από συντονισμένες και προσεκτικές κινήσεις η Ελλάδα κατορθώνει να μειώσει όλους τους ανωτέρω δείκτες, το δε έλλειμμα του δημοσίου να το περιορίσει στο 1,6% αλλά και να καταρτίσει νέο αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σύγκλισης (1999-2002) στο οποίο αναφερόντουσαν νέοι στόχοι. Οι εξελίξεις ήταν ραγδαίες . Στις 19 Ιουνίου 2000 στη Σάντα Μαρία ντα Φέϊρα, το Συμβούλιο υπουργών Οικονομίας και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζουν την ένταξη της Ελλάδας στην «ευρωζώνη» γεγονός που επικύρωσε τα ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής των ετών 1996-2000 . Την 1/1/2001 η Ελλάδα γίνεται το 12ο μέλος της «ευρωζώνης» και την 1/12/2002 κυκλοφόρησε το ευρώ .

Από τον Μάρτιο του 2004 αρχίζει η περιβόητη απογραφή της ελληνικής οικονομίας και η απογραφή του τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.) που διήρκεσε πλέον του ενός έτους και προκάλεσε καθυστερήσεις που οδήγησαν στην απώλεια πόρων και το «πάγωμα» του αναπτυξιακού νόμου για ένα έτος. Γεγονός είναι πάντως, ότι η Ελλάδα ακροβατούσε ακόμα στο «στενό κύκλο» της Ευρωπαϊκής Ένωσης , με υψηλότερο δημόσιο χρέος και δημόσιο έλλειμμα από ότι οι άλλες χώρες-μέλη της «ευρωζώνης» αλλά και με υψηλότερο πληθωρισμό και ανεργία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Τον Ιούνιο του 2000 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι η Ελλάδα πληρούσε τα κριτήρια ένταξης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στηρίχθηκε κυρίως στο γεγονός ότι το δημόσιο έλλειμμα ήταν κάτω του 3% του ΑΕΠ και ότι το δημόσιο χρέος ακολουθούσε φθίνουσα πορεία (το 1993 στο 101,6% και το 1999 στο 104,6%). Ειδικά όμως για το δημόσιο έλλειμμα κρίνεται απαραίτητο να διευκρινισθούν τα εξής: Το έλλειμμα παρουσιάστηκε για το 1993 στο 13,6% του ΑΕΠ και για το 1999 στο 2,9%.

Επισήμανση πρώτη: Το έλλειμμα δεν ήταν 13,6% το 1993 αλλά άνω του 17,0%. Επειδή όμως ξεκινώντας από το 17,0% θα ήταν αδύνατο να μειωθεί έως το 1999 κάτω του 3%, η τότε κυβέρνηση σε άτυπη συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «έδειξε» το έλλειμμα στο 13,6%.

Επισήμανση δεύτερη: Το έλλειμμα για το 1999 δεν ήταν στο 2,9% αλλά σε υψηλότερο ποσοστό. Πόσο; Κανείς δεν μπορεί να απαντήσει αξιόπιστα. Το έλλειμμα αναθεωρήθηκε αρκετές φορές και «καθορίστηκε» άλλοτε στο 1,8%, άλλοτε στο 3,4% και άλλοτε στο 3,1% (Το χρονικό της Μεγάλης Κρίσης, έκδοση της Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, 2014).

Συνεπώς, ο «σπόρος» των αλλοιώσεων και της παραποίησης των στατιστικών στοιχείων εκ μέρους της ελληνικής πλευράς και με την ανοχή των αρμόδιων Θεσμικών Οργάνων της

Ε.Ε. «φυτεύτηκε» πολλά χρόνια πριν γίνει ευρέως γνωστό και συγκεκριμένα μια ολόκληρη δεκαετία πριν. Οι αλλοιώσεις και η παραποίηση όμως είχε και απτά αποτελέσματα. Ουσιαστικά η Ελλάδα εντάχθηκε στην ΟΝΕ χωρίς να πληρούνται τα κριτήρια τόσο σε ότι αφορά το δημόσιο έλλειμμα όσο και το δημόσιο χρέος, το οποίο αναθεωρήθηκε επίσης πολλές φορές, διότι εξυπηρετούσε κομματικά συμφέροντα. Με παραποιημένα όμως στατιστικά στοιχεία δεν μπορούσαν να ληφθούν και σωστές αποφάσεις. Στην αρχή, 2000-2007, δεν αποδιδόταν ιδιαίτερη σημασία στην αξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων δεδομένου ότι η πορεία της οικονομίας ήταν ικανοποιητική. Στο διάστημα αυτό η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ έφθασε το 4,2%. Ωστόσο, τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας εξακολουθούσαν να υπάρχουν με κατάληξη την ένταξη της χώρας στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος στις 5 Ιουλίου 2004, η οποία διήρκεσε έως τις 6 Ιουνίου 2007 οπότε το Συμβούλιο υπουργών Οικονομικών της Ε.Ε. αποφάσισε την άρση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος. Αμέσως μετά την άρση, η τότε κυβέρνηση έστρεψε τη δημοσιονομική πολιτική προς την επεκτατική κατεύθυνση με αποτέλεσμα τα δημοσιονομικά μεγέθη να επιδεινωθούν εκ νέου. Η μεγάλη όμως αναθεώρηση των οικονομικών στοιχείων έγινε το 2004 με τη «δημοσιονομική απογραφή» που προώθησε ο τότε υπουργός Οικονομίας κ. Γιώργος Αλογοσκούφης. Η «δημοσιονομική απογραφή» ξεκίνησε το Μάρτιο του 2004 και διήρκεσε έως τον Αύγουστο του ίδιου έτους. Στις 31 Αυγούστου το υπουργείο Οικονομίας απέστειλε επιστολή στην Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) στην οποία αναφερόταν η προς τα άνω αναθεώρηση του ελλείμματος για τα έτη 2004-2004. Αργότερα και αυτά τα στοιχεία αμφισβητήθηκαν και αναθεωρήθηκαν.

Παράλληλα όμως το Νοέμβριο του 2004 η Eurostat δημοσίευσε στοιχεία σχετικά με το έλλειμμα για τα έτη 1997-1999. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η Ελλάδα δεν πληρούσε τα κριτήρια ένταξης στην ΟΝΕ. Σύμφωνα με πληροφορίες από τις Βρυξέλλες το γεγονός αυτό ήταν γνωστό τότε αλλά η απόφαση ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ ήταν καθαρά πολιτική. Λιγότερο πειστικές ήταν αντίστοιχες πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες και η Ιταλία δεν πληρούσε τα κριτήρια ένταξης στην ΟΝΕ.

Η παραποίηση των στοιχείων για την ελληνική οικονομία και η συνεχής αναθεώρηση τους καθιστούσε αδύνατη ή έστω πολύ δύσκολη τη λήψη αποφάσεων και παράλληλα συνέβαλαν στην αναξιπιστία έναντι των εταίρων. Ούτως ή άλλως η προετοιμασία για την ένταξη στην ΟΝΕ και η καθ'εαυτή ένταξη δεν συνοδεύθηκε από ένα μακρόπνοο πρόγραμμα που θα ενίσχυε την οικονομία να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον.

Είναι χαρακτηρισικό το γεγονός ότι υπήρξε υπουργός Οικονομίας ο οποίος μερικούς μήνες πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες ισχυριζόταν ότι και μετά την τέλεση τους θα ερχόντουσαν εκατοντάδες χιλιάδες τουρίστες για να δούνε τις κτιριακές εγκαταστάσεις.

Από το 2004 και μετά δεν έγινε καμιά προσπάθεια αντιμετώπισης των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και σύγκλισης της με τις οικονομίες των άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε., με αποτέλεσμα τον Ιούλιο του 2004 να ενταχθεί η Ελλάδα στη διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος, όπως προαναφέρθηκε. Η ακολουθητέα πολιτική οδήγησε τη χώρα ένταξης στη διαδικασία αυτή, για δεύτερη φορά τον Απρίλιο του 2009. Αλλά και πάλι παρά τις προειδοποιήσεις των Θεσμικών Οργάνων της Ε.Ε. δεν έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες εξυγίανσης των οικονομικών. Τα έσοδα εξακολουθούσαν να είναι χαμηλότερα των στόχων ενώ οι δαπάνες ξεπερνούσαν τα επιτρεπτά όρια, λόγω παροχών. Και όλα αυτά ενώ οι εταίροι μας στην ευρωζώνη και την Ε.Ε. προειδοποιούσαν για την επερχόμενη ύφεση.

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 στις Η.Π.Α. και η πτώχευση της Lehman Brothers προκάλεσαν τη μεγαλύτερη κρίση, μετά εκείνη του 1929, στην παγκόσμια οικονομία. Με το ξέσπασμα της κρίσης στις Η.Π.Α. όλοι αντιλήφθηκαν ότι θα μεταδιδότανε σταδιακά σε όλο τον Πλανήτη και ότι έπρεπε να ληφθούν μέτρα που να περιορίζουν τις επιπτώσεις της κρίσης αυτής. Η ευρωζώνη και η Ε.Ε. άρχισαν να προετοιμάζονται, με τους γνωστούς ρυθμούς βεβαίως, για τον περιορισμό των επιπτώσεων της κρίσης, με εξαίρεση την Ελλάδα. Ενώ από τις αρχές του 2008 στο Eurogroup και το και το Ecofin συζητούν για το θέμα αυτό και καταλήγουν στη λήψη συντονισμένων μέτρων για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και τη βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης της οικονομίας, στη χώρα μας οι ιθύνοντες διαμηνύουν ότι «η ελληνική οικονομία είναι θωρακισμένη».

Πάντως, οι συμμετέχοντες στην ευρωζώνη καταλήγουν στο συντονισμό μέτρων (Διακήρυξη των Παρισίων) στις 12 Οκτωβρίου 2008 ενώ λίγα εικοσιτετράωρα αργότερα (15 και 16 Οκτωβρίου) η διακήρυξη υιοθετείται και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αλλά και το επόμενο έτος, το 2009, εντάθηκαν οι προσπάθειες στους κόλπους της Ε.Ε. για τον περιορισμό των επιπτώσεων της κρίσης. Εντούτοις στην Ελλάδα συνέχιζαν οι ιθύνοντες να μην λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα. Είναι σαφές ότι εάν είχαν ληφθεί εγκαίρως τα απαραίτητα μέτρα περιορισμού των δαπανών και αύξησης των εσόδων δεν θα εκτροχιαζόταν η ελληνική οικονομία. Το έλλειμμα διευρυνότανε συνεχώς, αλλά στην πραγματικότητα δεν γνώριζε κανείς με ακρίβεια πόσο. Άλλωστε η αξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων είχε απωλεσθεί.

Τον Ιανουάριο του 2009, η Standard & Poor's, υποβάθμισε την πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελλάδας από το Α στο -Α, λόγω της επιδεινούμενης απώλειας της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Και πάλι η τότε κυβέρνηση της Ν.Δ. δεν έλαβε τα προσήκοντα μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Μετά τις ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2009 που τις έχασε η Ν.Δ. άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για τη διεξαγωγή των εθνικών εκλογών. Τον Αύγουστο του 2009 το δημόσιο έλλειμμα ήταν, σύμφωνα με τα στοιχεία της εποχής εκείνης, στο 6%. Στις 2 και 9 Σεπτεμβρίου ο τότε διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γιώργος Προβόπουλος ενημερώνει αντιστοίχως τον τότε Πρωθυπουργό κ. Κ. Καραμανλή και τον τότε αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης κ. Γιώργο Παπανδρέου ότι το έλλειμμα θα κινείτο σε διψήφιο αριθμό έως το τέλος του 2009.

Ωστόσο, το τότε εν δυνάμει κόμμα να ανέλθι στην εξουσία (Πα.Σο.Κ) δεν συμεριζότανε τη θέση των κατ'εξοχήν αρμοδίων για τα θέματα αυτά. Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης κ. Γ. Παπανδρέου στις 10/9/2009 δήλωνε ότι: Λεφτά υπάρχουν. Θα τα βρούμε στους ανείσπρακτους φόρους ύψους 31 δισεκ. ευρώ, στη φοροδιαφυγή και στην αξιοποίηση του ΕΣΠΑ (Ο ΕΚΤΡΟΧΙΑΣΜΟΣ του Κώστα Σημίτη, εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, σελ. 51).

Τεράστιο όμως πρόβλημα προέκυπτε και από το υπέρογκο ύψος δανεισμού. Όπως ανέφερε έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι δανειακές ανάγκες της χώρας είχαν υπολογισθεί από την τότε κυβέρνηση της Ν.Δ. σε 40,5 δισεκ. ευρώ και τελικά δανείστηκε 105 δισεκ. ευρώ.

Ο κ. Προβόπουλος επανέρχεται στις 8 Οκτωβρίου 2009 με δήλωση του μετά τη συνάντηση που είχε με τον τότε υπουργό Οικονομικών κ. Γιώργο Παπακωνσταντίνου. Ο κ. Προβόπουλος δήλωσε ότι το δημόσιο έλλειμμα ξεπερνά το 8% και με δεδομένη τη δυναμική που έχει διαμορφωθεί και το γεγονός ότι απομένουν τρεις μήνες μόνο για να κλείσει το έτος, το έλλειμμα θα γίνει διψήφιο. Ο κ. Προβόπουλος προέβλεψε ότι το

έλλειμμα θα ξεπεράσει το 12% και κάλεσε την τότε κυβέρνηση να λάβει τα προσήκοντα μέτρα.

Η νέα κυβέρνηση του Πα.Σο.Κ. δεν έλαβε μέτρα. Και όχι μόνο αυτό αλλά και εφάρμοσε σε ένα βαθμό τις προεκλογικές δεσμεύσεις της, δηλαδή άσκησε επεκτατική πολιτική το αντίθετο εκείνου που έπρεπε να γίνει. Οι προτροπές της Τράπεζας της Ελλάδος και των Θεσμικών Οργάνων της Ε.Ε. δεν ελήφθησαν υπόψη όπως αυτό αποτυπωνότανε και στον Προϋπολογισμό για το 2010. Η τότε κυβέρνηση υπολόγισε αρχικά, τον Οκτώβριο του 2009, το έλλειμμα στο 12,5% (που δεν υιοθετήθηκε από την Eurostat) και αργότερα στο 12,7% (που αμφισβητήθηκε από την Eurostat). Υπενθυμίζεται ότι αργότερα έγιναν και άλλες αναθεωρήσεις (13,5%, 14,7%, 15,3%, 15,7%).

Οι δυο τελευταίες παρουσιάστηκαν με απώτερο στόχο να <αιτιολογηθεί>, εκ των υστέρων, η συμμετοχή του Δ.Ν.Τ. στο μηχανισμό στήριξης της ελληνικής οικονομίας. Και τούτο διότι το κυβερνών κόμμα, με εξαίρεση ελάχιστους, ήταν αντίθετο με την παρέμβαση του Δ.Ν.Τ. Παράλληλα, οι Έλληνες πολίτες θεώρησαν υποτιμητικό το γεγονός της ένταξης της χώρας στους μηχανισμούς του ΔΝ.Τ. Υπενθυμίζεται επίσης ότι αργότερα το Δ.Ν.Τ. εξαπέλυσε μια εκστρατεία που στόχευε στην αλλαγή των εντυπώσεων που υπήρχαν για τη λειτουργία του. Στις αρχές Νοεμβρίου 2009 η κυβέρνηση του Πα.Σο.Κ. δανείστηκε επτά (7) δισεκ. ευρώ με έκδοση 15ετους ομολόγου με επιτόκιο 5,38%, δηλαδή κατά 1,42% ανώτερο σε σχέση με το μέσο ευρωπαϊκό επιτόκιο. Ήταν σαφές πλέον ότι υπήρχαν δυσχέρειες δανεισμού. Την κρίση δημοσίου χρέους την μετέτρεψαν σε κρίση δανεισμού. Παρά το γεγονός όμως αυτό, η κυβέρνηση συνέχισε όχι μόνον να αδιαφορεί για τις παραιτήσεις των Θεσμικών Οργάνων της Ε.Ε. για τη άμεση λήψη μέτρων αλλά και προέβη σε παροχές συνολικής δαπάνης 2,5 δισεκ. ευρώ, βάσει προεκλογικών εξαγγελιών. Ο τότε αρμόδιος υπουργός Οικονομικών, κ. Παπακωνσταντίνου δήλωνε ότι <οι δεσμεύσεις που έχουμε αναλάβει απέναντι στους πολίτες είναι αδιαπραγμάτευτες>.

Αυτά ελάμβαναν χώρα στην Αθήνα ενώ στο Νταβός διεξήχθη η ετήσια συνάντηση στο τέλος Ιανουαρίου 2015, όπου μετέβη και ο τότε Πρωθυπουργός κ. Γιώργος Παπανδρέου. Στο Νταβός συναντήθηκε με δυο σημαντικούς παράγοντες της οικονομικής ζωής. Τους κ.κ. Τζόρτζ Σόρος και Νουριέλ Ρουμπινί. Ο πρώτος προτρέπει τον κ. Παπανδρέου να προσφύγει στο Δ.Ν.Τ. και να λάβει μέτρα για την οικονομία <χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση>. Ο δεύτερος κινείται στο ίδιο μήκος κύματος με μεγαλύτερη έμφαση από τον πρώτο. Στις παραιτήσεις προς τον κ. Παπανδρέου μετέχει και ο τότε επικεφαλής του Δ.Ν.Τ. κ. Ντομνίκ Στρος Καν, ο οποίος δηλώνει ότι <Εμείς στο Δ.Ν.Τ. είμαστε έτοιμοι να παρέμβουμε εάν μας ζητηθεί κάτι τέτοιο>. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο κ. Παπανδρέου λαμβάνοντας το λόγο στο φόρουμ του Νταβός είπε μεταξύ άλλων ότι <το πρόβλημα της οικονομίας είναι ελληνικό> και ότι <εμείς έχουμε την ευθύνη για να βάλουμε τα του οίκου μας σε τάξη> (Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Κυριακή 11/5/2014).

Ακολούθησε το διάγγελμα του κ. Παπανδρέου στις 2 Φεβρουαρίου 2010, ο οποίος αναφέρθηκε στη διεθνή κερδοσκοπία στην οποία οφείλεται η κακή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και ότι στόχος είναι το ίδιο το ευρώ. Στο διάγγελμα δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη συγκέντρωση εσόδων του δημοσίου. Αναφέρθηκε ότι θα κληθούν να συμβάλλουν περισσότερο στα φορολογικά έσοδα οι έχοντες και κατέχοντες, ότι θα αυξηθεί η φορολόγηση στην ακίνητη περιουσία και τις Offshore, θα αυξηθεί η φορολογία επί των κερδών επιχειρήσεων που δεν επανεπενδύονται κ.λπ. Επισημαίνεται πάντως, ότι ο κ. Παπανδρέου παραδεχότανε ότι τα μέτρα που θα επιβάλλοντο θα απέδιδαν το 2011. Παράλληλα, στο διάγγελμα δεν αναπτύχθηκε ένα στοχοδιάγραμμα αναπτυξιακής πολιτικής που τόσο είχε ανάγκη η χώρα.

Τα όποια όμως μέτρα ανακοινώθηκαν, ήταν μακράν των όσων έπρεπε να πάρει η κυβέρνηση. Απόδειξη ότι μια ημέρα μετά (στις 3 Φεβρουαρίου 2010) δίνεται στη δημοσιότητα από τις Βρυξέλλες οι <Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης> προκειμένου να τερματιστεί η ασυνέπεια με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών στην Ελλάδα και να εξαλειφθεί ο κίνδυνος υπονόμησης της εύρυθμης λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι Συστάσεις καταγράφουν τα τεράστια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και παροτρύνουν την κυβέρνηση να πάρει μια σειρά ουσιαστικών μέτρων για να αντιμετωπιστεί η κρίσιμη κατάσταση. Λόγω του εξαιρετικού περιεχομένου των Συστάσεων που αποτέλεσαν στη συνέχεια τον πυλώνα όλων των απαιτήσεων της Ε.Ε. από την Ελλάδα αλλά και επειδή αρκετά μέτρα δεν προχώρησαν ικανοποιητικά έως και τώρα, αναφέρεται ολόκληρο το κείμενο:

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνιστά:

1. Λαμβανομένων υπόψη των θεσμικών αδυναμιών των ελληνικών δημοσίων οικονομικών και της οικονομίας γενικότερα, η Ελλάδα πρέπει να εκπονήσει και να εφαρμόσει το συντομότερο δυνατό, αρχής γενομένης ήδη το 2010, μια δέσμη τολμηρών και διεξοδικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπως περιγράφεται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010 και σύμφωνα με το σχετικό χρονοδιάγραμμα. Ειδικότερα, λόγω της σημασίας της αποτελεσματικότητας του συστήματος μισθολογικών διαπραγματεύσεων και της ανάγκης γενικότερης συγκράτησης των μισθών, και συνεκτιμώντας τις απώλειες ανταγωνιστικότητας, η Ελλάδα πρέπει:

α) να μειώσει το μισθολογικό κόστος στον δημόσιο τομέα, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η μισθολογική πολιτική στον τομέα αυτόν διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των αμοιβών στον ιδιωτικό τομέα και συμβάλλει στη γενικότερη συγκράτηση των μισθών.

β) να βελτιώσει το σύστημα πληρωμής των μισθών για τους απασχολούμενους στη δημόσια διοίκηση, με την καθιέρωση ενιαίων αρχών για τον καθορισμό και τον προγραμματισμό των μισθών και τον εξορθολογισμό της μισθολογικής κλίμακας. Η εν λόγω μισθολογική πολιτική πρέπει να επεκταθεί στους κανόνες που διέπουν τις αμοιβές για τους απασχολούμενους στις δημόσιες επιχειρήσεις.

γ) να ενισχύσει την ευελιξία του συστήματος καθορισμού των μισθών με την προώθηση μεγαλύτερης αποκέντρωσης στις μισθολογικές διαπραγματεύσεις σε επίπεδο επιχείρησης (π.χ. αποφυγή της διοικητικής επέκτασης των συλλογικών συμβάσεων σε επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις, κυρίως με την αποσύνδεση από την πορεία των μισθών στον δημόσιο τομέα να βελτιώσει την εφαρμογή του νόμου για τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις, προκειμένου να περιοριστεί η χρήση της ρήτρας απαλλαγής.

Λόγω της επείγουσας ανάγκης μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος, και ενόψει των προκλήσεων για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, η Ελλάδα πρέπει

α) να προβεί εγκαίρως σε διεξοδική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών και παρέχοντας κατάλληλες και προσβάσιμες συντάξεις.

β) να εξασφαλίσει την ευθυγράμμιση των εκ του νόμου προβλεπόμενων ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης μεταξύ ανδρών και γυναικών και να εισαγάγει πρόσθετες παραμέτρους με τις οποίες προσαρμόζεται αυτόματα το επίπεδο των συντάξεων και η ηλικία συνταξιοδότησης στις αλλαγές σε υποκείμενους οικονομικούς και δημογραφικούς παράγοντες.

γ) να προσαρμόσει τη μέθοδο υπολογισμού της χορηγούμενης σύνταξης με την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ καταβαλλόμενων εισφορών και λαμβανόμενων παροχών και την τιμαριθμική προσαρμογή των συντάξεων στις τιμές, αντί της διακριτικής έως τώρα τιμαριθμοποίησης.

δ) να αυξήσει τη μέση ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας, μέσω αυστηρότερων κριτηρίων επιλεξιμότητας για πρόωρη συνταξιοδότηση να μειώσει σημαντικά τον ιδιαίτερα μακρύ κατάλογο επαγγελματιών στα οποία επιτρέπεται η πρόωρη συνταξιοδότηση.

ε) να απλουστεύσει το κατακερματισμένο συνταξιοδοτικό σύστημα και να θεσπίσει μια καθολικά δεσμευτική νομοθεσία σχετικά με τα δικαιώματα, τις εισφορές, τη σώρευση και την τιμαριθμική προσαρμογή.

στ) να θεσπίσει, ήδη το 2010, τις αναγκαίες νομικές πράξεις.

3. Στον τομέα της υγείας, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εστιαστούν:

α) στην επανεξέταση της υπερβολικά κατακερματισμένης δομής του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και της διακυβέρνησής του.

β) στην ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης.

γ) στον εκσυγχρονισμό της διοίκησης των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, καθώς και των λογιστικών διαδικασιών και

δ) στην εφαρμογή αυστηρότερων ελέγχων όσον αφορά τις φαρμακευτικές δαπάνες και στη βελτίωση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων, με επανεξέταση του καταλόγου των φαρμάκων.

4. Είναι αναγκαία η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Προς τον σκοπό αυτόν, η Ελλάδα πρέπει:

α) να εκπονήσει, να εγκρίνει και να εφαρμόσει στρατηγική μεταρρύθμιση για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. με βάση την ανεξάρτητη εξέταση των λειτουργιών, αξιολογώντας την κατάλληλη συνολική διάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης σε αρκετούς τομείς πολιτικής, ιδιαίτερα όσον αφορά τις δομές λήψης αποφάσεων, τον επιμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ οργανισμών, την εσωτερική οργάνωση βασικών υπουργείων, την εποπτεία και λογοδοσία σχετικά με την εφαρμογή και την καταλληλότητα των επιπέδων στελέχωσης και διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων.

β) να μειώσει με ορθολογικά κριτήρια τον αριθμό των δήμων και κοινοτήτων, προκειμένου να πραγματοποιηθούν σημαντικές εξοικονομήσεις δαπανών.

γ) να λάβει μέτρα για να διασφαλίσει την εκτέλεση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων

συμβάσεων με τρόπο αποτελεσματικό από πλευράς κόστους, διαφανή και ανταγωνιστικό.

5. Μια άλλη προτεραιότητα που πρέπει να εξεταστεί ήδη το 2010 αφορά τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών προϊόντων και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

6. Προς τον σκοπό αυτόν, η Ελλάδα πρέπει:

α) να επιτύχει τους στόχους που τέθηκαν σχετικά με τη βελτίωση της νομοθεσίας, την απλούστευση των διαδικασιών έναρξης, αδειοδότησης και λειτουργίας μιας επιχείρησης. Επίσης, με τη βελτίωση και απλούστευση του κανονιστικού συστήματος στην Ελλάδα, με τη δημιουργία σε κάθε υπουργείο ειδικευμένων υπηρεσιών για τη βελτίωση της νομοθεσίας, με την ενίσχυση του ρόλου της εκτίμησης επιπτώσεων και, γενικά, με την επιτάχυνση της υλοποίησης του προγράμματος μείωσης της διοικητικής επιβάρυνσης.

β) να θεσπίσει και να θέσει σε εφαρμογή ένα σαφές και προσανατολισμένο στη δράση πλαίσιο πολιτικής ανταγωνισμού, με την επανεξέταση των κανόνων καθορισμού προτεραιοτήτων και την αναμόρφωση των πρακτικών επιβολής να ενισχύσει τον ρόλο και την ικανότητα της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού.

γ) να μεριμνήσει για την ταχεία και φιλόδοξη εφαρμογή των κανόνων της οδηγίας για τις υπηρεσίες.

δ) να λάβει αποτελεσματικά μέτρα για την αύξηση του ανταγωνισμού στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών.

ε) να προωθήσει περαιτέρω και να επιβλέψει την απορρύθμιση στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας, με την άρση των περιορισμών στις τιμές και των φραγμών εισόδου στον κλάδο των οδικών εμπορευματικών μεταφορών, με την πλήρη ενσωμάτωση της πρώτης δέσμης μέτρων για τις σιδηροδρομικές μεταφορές⁴⁷, προκειμένου να προωθηθεί το άνοιγμα της αγοράς στον κλάδο των σιδηροδρομικών μεταφορών και με την επιτάχυνση της ελευθέρωσης του κλάδου της ηλεκτρικής ενέργειας με τον διαχωρισμό των δραστηριοτήτων που ασκούνται σήμερα από κατεστημένους φορείς και

στ) να χαλαρώσει τη νομοθεσία στον τομέα των υπηρεσιών λιανικής.

7. Για τη στήριξη της παραγωγικότητας και την αύξηση της απασχόλησης, η Ελλάδα πρέπει:

α) να λάβει μέτρα για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας

β) να αναθεωρήσει τη νομοθεσία που διέπει την αγορά εργασίας, προκειμένου να αυξηθεί η προσφορά εργασίας

γ) να στηρίξει τη ζήτηση εργασίας με την ενίσχυση στοχευμένων μειώσεων του κόστους απασχόλησης

δ) να θεσπίσει μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα με στόχο τη βελτίωση του επιπέδου δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και την ενίσχυση της ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

8. Λαμβανομένης υπόψη της πρόκλησης για τη βελτίωση της παραγωγικότητας μέσω, κυρίως, στρατηγικών προτεραιότητας για την πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων, η Ελλάδα πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και ο ρυθμός απορρόφησης των κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων που αφορούν τη «Διοικητική μεταρρύθμιση» και την «Ψηφιακή σύγκλιση», καθώς τα εν λόγω προγράμματα στηρίζουν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, οι οποίες έχουν κεντρική σημασία στο πλαίσιο της στρατηγικής μεταρρύθμισης που περιλαμβάνεται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010.

9. Μέτρα και πολιτικές παρεμβάσεις απαιτούνται επίσης στον τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό τομέα, περιλαμβανομένων:

α) της εντατικοποίησης της προληπτικής εποπτείας του τραπεζικού τομέα, με ιδιαίτερη προσοχή στα τραπεζικά ανοίγματα και συνέχιση της αξιολόγησης της αντοχής του εν λόγω τομέα με την χρησιμοποίηση προσομοιώσεων καταστάσεων κρίσης.

β) της απαίτησης προς τις τράπεζες να ενισχύσουν τις ικανότητες διαχείρισης του κινδύνου, με την παρακολούθηση των ανοιγμάτων των ελληνικών τραπεζών σε χώρες της ανατολικής Ευρώπης και την Τουρκία, προκειμένου να προληφθεί ο κίνδυνος μετάδοσης προς και από την Ελλάδα και

γ) της ενθάρρυνσης των τραπεζών να μειώσουν την εξάρτησή τους από τις ρυθμίσεις δανειοδότησης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης από το Ευρωσύστημα και της συνέχισης της μεσοπρόθεσμης τραπεζικής μεταρρύθμισης, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και να βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση από την αγορά χονδρικής.

10. Η Ελλάδα καλείται να κοινοποιεί τα μέτρα που λαμβάνονται ως απάντηση στην παρούσα σύσταση, καθώς και το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των διαρθρωτικών μέτρων τα οποία περιγράφονται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του Ιανουαρίου 2010, στο πλαίσιο των τριμηνιαίων εκθέσεων.

Χρειάστηκε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δύο μηνών για να αντιδράσει η κυβέρνηση. Ετσι, μετά από δισταγμούς, παλινωδίες, ατυχέστατες δηλώσεις περί προσφυγής στην Κίνα και τη Ρωσία για δανεισμό, ο κ. Παπανδρέου προέβη σε διάγγελμα στις 23 Απριλίου 2010, από το Καστελόριζο, ανακοινώνοντας την προσφυγή της χώρας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης. Τα γεγονότα που ακολούθησαν είναι εν πολλοίς γνωστά. Οδηγηθήκαμε στο πρώτο Μνημόνιο, αναγκαστήκαμε να πάρουμε και άλλα δάνεια, ο κ. Παπανδρέου παραιτήθηκε, τα καθήκοντα του πρωθυπουργού ανέλαβε ο κ. Λουκάς

Παπαδήμος στις 11 Νοεμβρίου 2011. Ακολούθησαν οι εκλογές στις 6 Μαΐου 2012 οι οποίες απέβησαν άκαρπες. Υπηρεσιακός πρωθυπουργός ανέλαβε ο κ. Πικραμένος στις 17 Μαΐου 2012 και τελικά έγιναν νέες εκλογές στις 17 Ιουνίου 2012. Στις εκλογές αυτές πρώτο κόμμα αναδείχθηκε η Ν.Δ. και τα καθήκοντα του πρωθυπουργού τα ανέλαβε ο κ. Αντώνης Σαμαράς. Τα γεγονότα που ακολούθησαν είναι σχετικά πρόσφατα και νωπά στην μνήμη μας, έχουν καταγραφεί αναλυτικά και δεν κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε διεξοδικά. Το Δεκέμβριο του 2014 αποφασίσθηκε να διεξαχθούν εκλογές που πραγματοποιήθηκαν στις 25 Ιανουαρίου 2015.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΑΛΛΑΓΗ

Στις 25 Ιανουαρίου 2015 διεξήχθησαν οι εθνικές εκλογές, που ανέδειξαν νικητή τον ΣΥΡΙΖΑ. Τα αποτελέσματα των εκλογών και οι έδρες που κατέλαβε κάθε κόμμα έχουν ως εξής:

ΚΟΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ %	ΕΔΡΕΣ
ΣΥΡΙΖΑ	36,34	149
Ν.Δ.	27,81	76
Χρυσή Αυγή	6,28	17
ΠΟΤΑΜΙ	6,05	17
ΚΚΕ	5,47	15
Ανεξάρτητοι Έλληνες (ΑΝΕΛ)	4,75	13
Πα.Σο.Κ	4,68	13
ΚΙΔΗΣΟ	2,47	0
Ένωση Κεντρώων	1,77	0
Τελεία	1,77	0
ΛΑΟΣ	1,03	0

Εντός ολίγων ωρών, σχηματίστηκε κυβέρνηση μετά από συμφωνία του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ. Τα πρώτα εικοσιτετράωρα μετά τις εκλογές χαρακτηρίστηκαν από το μπαράζ δηλώσεων των στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ, με αποκορύφωμα την ημέρα ορκωμοσίας της νέας κυβέρνησης (Τετάρτη, 28 Ιανουαρίου 2015). Οι δηλώσεις αφορούσαν την ακύρωση των ιδιωτικοποιήσεων (ΔΕΗ, ΕΛΠΕ, κ.λπ.) και των περιφερειακών αεροδρομίων αλλά και την ανατροπή της διαδικασίας αποκρατικοποίησης των λιμένων. Παράλληλα, οι ορισθέντες υπουργοί πριν ακόμα αναλάβουν τα καθήκοντα τους και πριν ο Πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας αναγνώσει τις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης στη Βουλή, έσπευσαν να δεσμευθούν ότι θα επαναφέρουν τον κατώτατο μισθό στα 751 ευρώ, ότι θα επαναπροσληφθούν οι υπάλληλοι που τέθηκαν εκτός δημοσίου, ότι θα καταργηθεί ο ΕΝΦΙΑ και θα αντικατασταθεί από τον Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας, ότι θα χορηγηθεί 13η σύνταξης σε όσους έχουν μηνιαία σύνταξη έως 700 ευρώ, ότι θα καθορισθεί αφορολόγητο 12.000 ευρώ, κ.λπ.

Οι βιαστικές αυτές δηλώσεις έδωσαν την αφορμή να προκληθεί κραχ στο Χρηματιστήριο και να εκτιναχθούν τα spread (διαφορά επιτοκίου μεταξύ ελληνικών και γερμανικών επιτοκίων) στα ύψη. Ο γενικός δείκτης στο Χρηματιστήριο κατέγραψε πτώση 9,24% και ειδικά ο τραπεζικός δείκτης σημείωσε κάθετη πτώση 26,67%. Όσο για τις αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων διαμορφώθηκαν άνω του 10% για τα δεκαετή, 13,25% για τα πενταετή και 16,5% για τα τριετή. Επομένως, λίγα εικοσιτετράωρα μετά την άνοδο του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ, οι αγορές καθιστούσαν απαγορευτικό τον δανεισμό της Ελλάδας, από τις αγορές. Η πορεία αυτή συνεχίστηκε και τις επόμενες ημέρες. Την Παρασκευή (30 Ιανουαρίου) η απόδοση του 10ετους ομολόγου έφθασε το 11,43%, του πενταετούς στο 14% και του τριετούς το 17%. Την ίδια ώρα, η απόδοση των δεκαετών ομολόγων της Πορτογαλίας ήταν 2,39%, της Ισπανίας 1,45% και της Ιταλίας 1,61%.

Εξάλλου, καταγραφόταν υστέρηση εσόδων 1,3 δισεκ. ευρώ για το 2014 ενώ οι καταθέσεις στις τράπεζες μειώθηκαν και τον μήνα Δεκέμβριο του 2014 και τον Ιανουάριο του 2015. Το δίμηνο αυτό οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά 14 δισεκ. ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Καταθέσεις σε δισεκ. ευρώ

Ετος	Ποσό
	237,5
	209,6
	174,2
	161,5
	163,5
	160,3
Α' δίμηνο 2015	146,3

(Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 30/1/2015)

Πριν κλείσει η πρώτη εβδομάδα από τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης, πραγματοποιήθηκε συνάντηση στο Στρασβούργο μεταξύ της Καγκελαρίου της Γερμανίας Angela Merkel (Άνγκελα Μέρκελ), του Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας Francois Holland (Φρανσουά Ολάντ) και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Martin Schulz (Μάρτιν Σούλτς), ο οποίος είχε προηγουμένως επισκεφθεί την Αθήνα και είχε συνομιλίες με μέλη της ελληνικής κυβέρνησης. Στόχος της συνάντησης των τριών προσώπων ήταν να εξευρεθεί μια λύση στο ελληνικό πρόβλημα, το οποίο αφορούσε την άρνηση της νέας κυβέρνησης να δεχθεί τις δεσμεύσεις της προηγούμενης κυβέρνησης (Μνημόνιο).

Στη συνάντηση αυτή δέσποσε η κάθετη άρνηση της γερμανίδας Καγκελαρίου να δεχθεί αλλαγές στο πρόγραμμα, όπως δήλωνε η νέα κυβέρνηση. Εξάλλου, εντύπωση προκάλεσε η παρέμβαση του Προέδρου των Η.Π.Α. , Barack Obama (Μπαράκ Ομπάμα), ο οποίος μεταξύ άλλων δήλωσε ότι: Με απασχολεί η ανάπτυξη στην Ευρώπη, η δημόσια πειθαρχία είναι σημαντική, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες σε πολλές από αυτές τις χώρες, αλλά αυτό που μας δίδαξε η αμερικανική εμπειρία είναι ότι ο καλύτερος τρόπος για να μειωθούν τα ελλείμματα είναι να αποκαταστήσουμε τη δημόσια σταθερότητα, είναι να αναπτυχθεί η οικονομία. Και όταν έχεις μια οικονομία σε ελεύθερη πτώση, πρέπει πρώτα να υπάρξει στρατηγική ανάπτυξης και όχι απλώς να γίνονται προσπάθειες ενός πληθυσμού να δεινοπαθεί ολοένα και περισσότερο. Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε επιτακτική ανάγκη μεταρρυθμίσεων και η συλλογή φόρων κατά διάσημο τρόπο τραγική.

Οι ΗΠΑ τάχθηκαν υπέρ της ρευστότητας και της ανάπτυξης στην ευρωζώνη και την Ε.Ε. ,διότι γνωρίζουν ότι με αυτό τον τρόπο οι χώρες που θα επωφεληθούν θα αγοράσουν περισσότερα αμερικανικά προϊόντα, διεμήνυσαν κύκλοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τη Δευτέρα, 2 Φεβρουαρίου 2015, τα spread αντικατοπτρίζανε τις διαθέσεις των αγορών απέναντι στην κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και τις προοπτικές της , όπως έδειχναν να διαμορφώνονται βάσει των σχεδιασμών της νέας κυβέρνησης. Τα spread για τα 5ετη ελληνικά ομόλογα διαμορφώθηκαν στο 15% και των 10ετων στο περίπου 11%. Η ημερομηνία όμως αυτή χαρακτηρίζεται κυρίως από το γεγονός ότι δια στόματος του υπουργού Οικονομικών Γιάννη Βαρουφάκη, εγκαταλείφθηκε από το κυβερνητικό λεξιλόγιο η λέξη «κούρεμα» για το ελληνικό χρέος.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης (σε δισεκ. ευρώ)

Ετος	Ποσό
	340,3
	367,9
	305,5
	321,5
	322,4
	320,2

(Σχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2015)

Το «κούρεμα» περιλαμβανότανε στις προεκλογικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης (πρόγραμμα Θεσσαλονίκης 2014 και επικαιροποιημένο πρόγραμμα στις αρχές Ιανουαρίου 2015). Ο κ. Βαρουφάκης υπαναχώρησε διότι από τις συναντήσεις που είχε πραγματοποιήσει με τους ομολόγους του της ευρωζώνης, έγινε φανερό ότι δεν είναι διατεθειμένοι να δεχθούν τη «λύση» αυτή στο πρόβλημα του μη βιώσιμου ελληνικού χρέους, χωρίς συνοδευτικά μέτρα. Παράλληλα, το ελληνικό αίτημα για «πάγωμα» του χρέους, αντικαταστάθηκε από αίτημα ανταλλαγής του με ένα άλλο σχέδιο το οποίο θα συνδυαζότανε με την οικονομική ανάπτυξη. Μέρος του νέου σχεδιασμού περιελάμβανε και τη λύση κυκλοφορίας ομολόγων χωρίς λήξη (perpetual bonds). Ο κ. Βαρουφάκης αναφερόμενος στην «έξυπνη διαχείριση του χρέους», όπως τη χαρακτήρισε, εξέφρασε την πεποίθηση ότι θα επέλθη συμφωνία με τους εταίρους, πολύ σύντομα, όπως δήλωνε στις 2 Φεβρουαρίου 2015.

Αν και τη νέα ελληνική πρόταση δεν την αντέκρουσε κανείς εταίρος, τα spread δεν σημείωσαν θετική εξέλιξη. Την Τρίτη, 3 Φεβρουαρίου, τα spread των δεκαετών ελληνικών ομολόγων παρέμειναν στο 9,8% έναντι του 2,38% της Πορτογαλίας, του 1,48% της Ισπανίας και του 1,59% της Ιταλίας.

Εν τω μεταξύ ο Πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας συναντήθηκε με τον Ιταλό Πρωθυπουργό Matteo Renzi (Ματέο Ρέντσι), ο οποίος δήλωσε μετά τη συνάντηση ότι όλες οι χώρες-μέλη σέβονται τους κανόνες λειτουργίας της Ε.Ε. αλλά και ότι πρέπει να γίνει διάλογος και για την ανάπτυξη, όχι μόνον για τη λιτότητα. Από την πλευρά του ο κ. Τσίπρας δήλωσε μεταξύ άλλων ότι «δεν θα διχάσουμε την Ευρώπη» αλλά και ότι θα πραγματοποιηθούν στην Ελλάδα σαρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Ο πυρετός διαβουλεύσεων συνεχίστηκε και τα επόμενα εικοσιτετράωρα. Ο κ. Τσίπρας συναντήθηκε διαδοχικά, την Τετάρτη 4 Φεβρουαρίου, με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Jean Claude Juncker (Ζαν Κλοντ Γιούγκερ), τον κ. Σουλτς και τον κ. Ολάντ. Το μήνυμα που εξέπεμπαν οι συμμετέχοντες μετά τις συναντήσεις ήταν ότι πρέπει να γίνουν σεβαστοί οι κανόνες της Ε.Ε., ότι ο διάλογος θα δώσει τη λύση, ότι χρειάζεται

πίστωση χρόνου για να βρεθεί η λύση και ότι άπαντες αναμένουν τις προτάσεις-πρόγραμμα της ελληνικής κυβέρνησης.

Ειδικά μετά τη συνάντηση Ολάντ - Τσίπρα, έγιναν οι εξής δηλώσεις:

Ολάντ: «Η λιτότητα δεν είναι δυνατόν από μόνη της να είναι λύση. Πρέπει να υπάρχει σεβασμός στους ευρωπαϊκούς κανόνες, στις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις που έχουμε αναλάβει σε σχέση με το χρέος. Οφείλουμε να λάβουμε υπόψη όλα αυτά για να καθορίσουμε τη μέθοδο λύσης του προβλήματος. Η Ελλάδα μας θυμίζει ότι είναι δεσμευμένη και θέλει να παραμείνει στην ευρωζώνη. Θέλει να δώσει συνοχή στην ευρωζώνη και πρέπει να υπάρξει διάλογος με τους εταίρους και ο διάλογος να γίνεται με γαλήνη και διαφάνεια».

Τσίπρας: «Η σταθερότητα προϋποθέτει αλλαγή πολιτικής, στροφή προς την ανάπτυξη. Χρειαζόμαστε να συμφωνήσουμε για την Ευρώπη, για την ανάπτυξη, την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Καταθέσαμε μια πρόταση ρεαλιστική που μπορεί να οδηγήσει σε μια συμφωνία. Καταθέσαμε προτάσεις ρεαλιστικές για το χρέος που πρέπει να γίνει βιώσιμο για να φύγουμε από την αυτοτροφοδοτούμενη κρίση. Και έχουμε βρεί ευήκοα ώτα σε αυτές τις προτάσεις».

Περισσότερο πάντως ενδιαφέρον φαίνεται να είχε η συνάντηση του κ. Βαρουφάκη με τον Mario Draghi (Μάριο Ντράγκι) πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) που πραγματοποιήθηκε στις 4 Φεβρουαρίου. Ο Έλληνας υπουργός Οικονομικών χαρακτήρισε καρποφόρα τη συνομιλία με τον κ. Ντράγκι και πρόσθεσε ότι του διευκρίνισε πως στην Ελλάδα δεν θα ξαναδούμε, ποτέ, ελλείμματα στους Κρατικούς Προϋπολογισμούς. Συμπλήρωσε δε ότι είναι υπουργός μιας πτωχευμένης χώρας και ότι η Ελλάδα δεν θα ζητήσει οικονομική βοήθεια από τη Ρωσία. Από την πλευρά του ο κ. Ντράγκι «περισσότερο άκουσε , παρά είπε», όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά ενώ επέδειξε περιορισμένη κατανόηση για την ελληνική πρόταση ενός μεταβατικού προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας.

Την ίδια ημερομηνία (αργά το βράδυ) η Ε.Κ.Τ. αποφάσισε να μη δέχεται ως ενέχυρα τα ελληνικά ομόλογα. Με βάσει την απόφαση αυτή οι ελληνικές τράπεζες θα χρηματοδοτούντο πλέον από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance-ELA). Υπενθυμίζεται ότι έως τις 4 Φεβρουαρίου η Ε.Κ.Τ. δεχότανε, κατ'εξαιρεση τα ελληνικά ομόλογα ως ενέχυρο υπό την προϋπόθεση ότι η Ελλάδα θα είναι σε πρόγραμμα. Η Ε.Κ.Τ. έκρινε ότι βάσει των δηλώσεων της νέας κυβέρνησης (απόρριψη Μνημονίου), το πρόγραμμα (που ίσχυε τυπικά έως τις 28 Φεβρουαρίου) δεν θα εφαρμοζότανε και συνεπώς δεν θα ήταν δυνατή και η αξιολόγηση του, απαραίτητη προϋπόθεση για να συνεχιστεί η πρακτική υποδοχής των ελληνικών ομολόγων ως ενέχυρο.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση της Ε.Κ.Τ. δεν ελήφθη με ομοφωνία όπως αρμόζει σε παρόμοιες σοβαρές υποθέσεις. Η απόφαση ψηφίστηκε με μικρή διαφορά, ενώ δεν είχαν δικαίωμα ψήφου οι κεντρικοί τραπεζίτες της Ελλάδας, της Γαλλίας, της Ιρλανδίας και της Κύπρου, λόγω της εκ περιτροπής ψηφοφορίας που εφαρμόζει η Ε.Κ.Τ. Ερωτηματικά γεννήθηκαν για τη στάση του κεντρικού τραπεζίτη της Ελλάδας κ. Γιάννη Στουρνάρα σχετικά με το εάν μπορούσε να ζητήσει αναβολή της λήψης απόφασης.

Η Αθήνα αντέδρασε ψύχραιμα και έξυπνα θα μπορούσε να πει κανείς. Δεν «κόντραρε» την απόφαση της Ε.Κ.Τ. προκειμένου να διατηρήσει διαύλους επικοινωνίας. Αντίθετα εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία μεταξύ άλλων αναφερόντουσαν και τα εξής: «Η απόφαση της Ε.Κ.Τ. δεν αντανakλά σε καμιά περίπτωση αρνητικές εξελίξεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα της χώρας. Σύμφωνα με την ίδια την Ε.Κ.Τ. το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παραμένει επαρκώς κεφαλοποιημένο και πλήρως προστατευμένο μέσω της πρόσβασης του στον ΕΛΑ. Η Ε.Κ.Τ με την απόφαση της ασκεί πίεση στο eurogroup να προχωρήσει γοργά στη σύναψη νέας, αμοιβαίως επωφελούς συμφωνίας μεταξύ της Ελλάδας και των εταίρων της». Παράλληλα, η Αθήνα διεμήνυε ατύπως προς όλες τις κατευθύνσεις, ότι «η Ε.Κ.Τ. θα μπορούσε να περιμένει λίγες ημέρες πριν πάρει την απόφαση της, προς αποφυγή παρερμηνειών».

Η 4η Φεβρουαρίου έκλεισε με τη διαρροή πληροφοριών ότι σε απόρρητο έγγραφο της γερμανικής κυβέρνησης αναφερόταν ότι η Γερμανία επιθυμούσε να υπαναχωρήσει η Ελλάδα από τις αντιμνημονιακές προεκλογικές δεσμεύσεις της και να τηρήσει τις δεσμεύσεις της χώρας σε ότι αφορά τις ιδιωτικοποιήσεις και τη μείωση τους αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων. Επίσης ότι η Γερμανία δεν συμφωνούσε με την ελληνική μονομερή απόφαση να καταργήσει την τρόικα και ούτε με την ελληνική πρόθεση αύξησης μισθών και συντάξεων.

Την επομένη πραγματοποιήθηκε η πολυαναμενόμενη συνομιλία μεταξύ του κ. Βαρουφάκη και του υπουργού Οικονομικών της Γερμανίας κ Wolfgang Schauble (Βόλφγκανγκ Σόιμπλε) το αποτέλεσμα της οποίας συνοψίζεται στις ατάκες των δυο ανδρών. Ο κ. Σόιμπλε είπε ότι «συμφωνήσαμε ότι διαφωνούμε» ενώ ο κ. Βαρουφάκης δήλωσε ότι «δεν συμφωνήσαμε καν ότι διαφωνούμε» αλλά και ότι το 67% των μέτρων θα τα θέλαμε και εμείς, όμως το πρόβλημα είναι ότι του λείπουν (του προγράμματος) πολύ σημαντικές μεταρρυθμίσεις.

Παρέμβαση εξάλλου στον ευρύτερο διάλογο έκανε και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) μέσω του εκπροσώπου του Gerry Rice (Τζέρι Ράις) ο οποίος δήλωσε ότι ο οργανισμός βρίσκεται σε ετοιμότητα και αναμένει ιδέες και προτάσεις από την Ελλάδα. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν (την Κυριακή, 1 Φεβρουαρίου 2015) είχε προηγηθεί συνομιλία μεταξύ του κ. Βαρουφάκη και του κ. Paul Thomsen (Πολ Τόμσεν) ο οποίος ασκούσε καθήκοντα διευθυντή του ευρωπαϊκού τμήματος του Δ.Ν.Τ. και προηγουμένως συμμετείχε ως εκπρόσωπος του διεθνούς οργανισμού στην Τρόικα. Η συνάντηση είχε ως αντικείμενο τη διευκρίνιση των εκατέρωθεν θέσεων για το ρόλο του Δ.Ν.Τ. στην εφαρμογή ενός νέου ελληνικού προγράμματος.

Οι αγορές πάντως εξακολουθούσαν να καθιστούν απαγορευτικό το δανεισμό της Ελλάδας. Τα spread διαμορφώθηκαν για τα ελληνικά δεκαετή ομόλογα στο 9,98%, ενώ για την Πορτογαλία στο 2,25%, για την Ισπανία 1,45% και την Ιταλία στο 1,54%.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα τις χειμερινές προβλέψεις της για την κατάσταση και τις προοπτικές των οικονομιών των κρατών –μελών της Ε.Ε. Για την Ελλάδα οι προβλέψεις ήταν «επί το χείρον» σε σχέση με τις προβλέψεις της πριν λίγους μήνες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Προβλέψεις για πορεία ΑΕΠ

%

Ετος	Αρχικές (Οκτώβριος 2014)	Μεταγενέστερες (Φεβρουαρίου 2015)
2014	0,6	1,0
2015	2,9	2,6
2016	3,9	3,6

{Περίληψη των συνολικών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με ενδιαφέροντες πίνακες στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (6/2/2015, σελ. 23)}

Εν τω μεταξύ με απόφαση της κυβέρνησης αναβλήθηκε η ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων από τον κ. Τσίπρα, για την Κυριακή 8 Φεβρουαρίου. Ο κ. Τσίπρας, είπε μεταξύ άλλων ότι η Ελλάδα θέλει να εξυπηρετήσει το χρέος της και εάν το επιθυμούν και οι εταίροι καλούνται να έρθουν στο τραπέζι του διαλόγου για να αποφασιστεί πως το χρέος θα καταστεί βιώσιμο. Χαρακτήρισε δε τη διαπραγμάτευση που θα γίνει με τους εταίρους ως δύσκολη. Παράλληλα επέμενε στην τήρηση των προεκλογικών δεσμεύσεων του ΣΥΡΙΖΑ. Οι αντιδράσεις από την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων ήταν ποικίλες, με την πλάστιγγα να γέρνει προς την πλευρά εκείνων που υποστήριζαν ότι πρέπει να τηρηθεί το πρόγραμμα που έχει συμφωνηθεί μεταξύ των ευρωζώνης και της προηγούμενης κυβέρνησης και ότι η Ελλάδα μπορεί να ζητήσει παράταση του προγράμματος αυτού.

Αντίθετα, η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι δεν θα ζητήσει παράταση, αλλά μια νέα συμφωνία-γέφυρα, με χρηματοδότηση (για τα διάστημα Μαρτίου-Ιουλίου) ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος. Ουσιαστικά η κατάσταση έμοιαζε αδιέξοδη, αν και οι δυο πλευρές (ευρωζώνη, Ελλάδα) δεν παρέλειπαν να σημειώνουν ότι πρέπει να βρεθεί αμοιβαία επωφελής λύση και ότι στόχος όλων είναι να παραμείνει η χώρα στην ευρωζώνη.

Ενδιαφέρον παρουσίασε εξάλλου και η παρέμβαση του πρώην Πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη ο οποίος σε άρθρο του (Η Εφημερίδα των Συντακτών, 7-8/2/2015, σελ.) ανέφερε μεταξύ άλλων ότι η κρίση της ευρωζώνης δεν είναι μόνον κρίση οικονομική είναι και κρίση δημοκρατικής νομιμοποίησης και λογοδοσίας. Υποστήριξε επίσης την αναγκαιότητα ύπαρξης του ενιαίου νομίσματος αλλά και ότι η ευρωζώνη αποτελεί επίτευγμα που δεν πρέπει να ανατραπεί σε καμιά περίπτωση. Ο κ. Σημίτης κατέληγε πως «χωρίς προσπάθεια στο επίπεδο της κάθε χώρας για να ξεπεραστεί η υστέρηση της, η Ένωση θα οδηγηθεί είτε σε διάσπαση είτε σε μια συνένωση κρατών απαλλαγμένων από ευθύνες που θα διοικείται από μια Αρχή με υπερεξουσίες. Θα πάψει να είναι ένα εγχείρημα ελευθερίας, ανάπτυξης και προσαρμογής στις νέες συνθήκες. Η διαπραγμάτευση που διεξάγεται συνεπάγεται για την Ελλάδα όχι μόνο δικαιώματα αλλά και δεσμεύσεις για την επιδίωξη του κοινού συμφέροντος. Μόνο έτσι θα επιτευχθεί η αμοιβαία αλληλεγγύη».

Η ημέρα Δευτέρα, 9/2/2015, πρώτη ημέρα μετά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων, δεν ήταν ευνοϊκή για την Ελλάδα. Κατά αρχήν σημειώθηκε νέα άνοδος των spreads και μάλιστα όχι μόνον των ελληνικών δεκαετών ομολόγων αλλά και των ομολόγων των άλλων χωρών-μελών που ενισχύθηκαν από την Ε.Ε. γιατί αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία). Για την Ελλάδα, οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων αυξήθηκαν κατά 10,97% σε σχέση με τις αποδόσεις της προηγούμενης εβδομάδας, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στο 11,30%. Για την Πορτογαλία οι αποδόσεις αυξήθηκαν κατά 1,99% και διαμορφώθηκαν στο 2,32%, για την Ισπανία η αύξηση ήταν 1,20% και διαμορφώθηκαν στο 1,53% και για την Ιταλία η αύξηση ήταν 1,31% και η απόδοση ξεπέρασε το 1% (1,04%).

Την ίδια ημέρα, η ΕΛΣΤΑΤ ανακοίνωσε ότι ο γενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής μειώθηκε κατά 3,8% το Δεκέμβριο του 2014 σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2013 ενώ ο μέσος δείκτης Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2014 σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2013 μειώθηκε κατά 2,7%. Παράλληλα, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξήθηκε κατά 6,4% το 2014 σε σχέση με το 2013.

Τα στοιχεία αυτά διέψευδαν τις δηλώσεις της προηγούμενης κυβέρνησης ότι η Ελλάδα είχε εισέλθει στην τροχιά ανάπτυξης. Δυσάρεστη επίσης ήταν η εξέλιξη των καταθέσεων στις τράπεζες, που περιορίστηκαν στα 150 δισεκ. ευρώ, δηλαδή στο όριο κάτω του οποίου η κατάσταση περιγράφεται ως «τραπεζική κρίση».

Αίσθηση εξάλλου προκάλεσαν δυο δυσάρεστα γεγονότα, στις 9 και 10 Φεβρουαρίου, που σχετιζόντουσαν με την κατάσταση των ελληνικών τραπεζών. Το ένα γεγονός προήλθε από τον οίκο Moody's (9/2) και το άλλο από τον οίκο Standard & Poor's (10/2). Ο πρώτος οίκος υποβάθμισε το αξιόχρεο πέντε (5) ελληνικών τραπεζών και ειδικότερα της Εθνικής, της Alpha και της Πειραιώς στη βαθμίδα Caa2 από τη βαθμίδα Caa1 και της Eurobank και της Eurobank στη βαθμίδα Caa3 από Caa2.

Ο δεύτερος οίκος διατήρησε την αξιολόγηση CCC+ στις τράπεζες Εθνική, Εργασίας, Alpha Bank και την Τράπεζα Πειραιώς σε καθεστώς πιστοληπτικής επιτήρησης με αρνητικές επιπτώσεις (CreditWatch). Με άλλα λόγια, οι αγορές εξέπεμπαν και πάλι ένα μήνυμα προς την ελληνική κυβέρνηση και όχι μόνο. Το μήνυμα ήταν ότι δεν εμπιστεύονται το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας. Όσο για τους εταίρους μας συνέχισαν να καλούν την Ελλάδα να συμβιβασθεί.

Το πρώτο επίσημο βήμα διάθεσης συμβιβασμού από ελληνικής πλευράς, προήλθε από τον κ. Βαρουφάκη ο οποίος μιλώντας στη Βουλή, στο πλαίσιο της συζήτησης των προγραμματικών δηλώσεων, είπε ότι «Η Ελλάδα προσέρχεται με ένα μοναδικό αίτημα. Να μας δοθεί η ευκαιρία να καταθέσουμε προτάσεις» και πρόσθεσε ότι «ούτε εμείς θα σκίσουμε το παρόν πρόγραμμα ούτε εσείς (οι εταίροι) θα απαιτήσετε την εφαρμογή του».

Την υποβολή προτάσεων όμως, αυτή τη φορά από την πλευρά των Γερμανών, ζήτησε και ο πρόεδρος των ΗΠΑ κ. Ομπάμα από την κα Μέρκελ κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψης της στην Ουάσιγκτον. Ο κ. Ομπάμα αναφερόταν σε προτάσεις η υλοποίηση των οποίων θα ενίσχυε τις προσπάθειες επιστροφής της Ελλάδας στην ανάπτυξη αλλά η κα Μέρκελ υπενθύμισε την ανάκαμψη δυο άλλων χωρών (Ιρλανδία και Πορτογαλία) που οφείλετο στην εφαρμογή δομικών μεταρρυθμίσεων.

Την 10η Φεβρουαρίου έλαβε χώρα και νέα παρέμβαση του πρώην πρωθυπουργού κ. Κώστα Σημίτη ο οποίος σε ομιλία του στην Καρλσρούη είπε μεταξύ άλλων ότι «Ο διάλογος με την Ελλάδα θεωρείται επιβεβλημένος. Διάλογος όμως που αναμένεται να οδηγήσει στην οριστική λύση του ελληνικού προβλήματος. Η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη στηρίζει αλλαγές πολιτικής στην Ένωση και περιμένει και τη συμβολή της ελληνικής κυβέρνησης. Ωστόσο, κινδυνεύει να αλλάξει στάση αν η Ελλάδα ταυτιστεί με τις περιθωριακές κινήσεις διαμαρτυρίας στον ευρωπαϊκό χώρο».

Την ίδια ημερομηνία ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες ανάγνωσης των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης και την πρώτη πρωινή της 11ης Φεβρουαρίου διεξήχθη η ψηφοφορία. Δόθηκε ψήφος εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση με 162 υπέρ και 137 κατά. Το γεγονός όμως αυτό, δεν «χαροποίησε» τις αγορές οι οποίες, ενόψει και των σκληρών διαπραγματεύσεων μεταξύ Ελλάδας και ευρωζώνης, προκάλεσαν νέα άνοδο στις αποδόσεις των ελληνικών δεκαετών ομολόγων (άνω του 11%). Άνοδο όμως σημείωσαν και οι αποδόσεις των πενταετών ομολόγων φθάνοντας το 16,20% και των τριετών που ξεπέρασαν το 20%.

Η επομένη χαρακτηρίστηκε από δυο γεγονότα. Το πρώτο αφορούσε την κοινή διαπίστωση (στο Eurogroup) ότι υπήρχε «αγεφύρωτη διάσταση απόψεων» μεταξύ της Ελλάδας και της ευρωζώνης και το δεύτερο αφορούσε τις συγκεντρώσεις πολιτών στην Ελλάδα και το εξωτερικό για υποστήριξη της κυβέρνησης στις διαπραγματεύσεις.

- Στο Eurogroup η ελληνική πλευρά δέχθηκε πιέσεις από τους εταίρους για «παράταση του ισχύοντος προγράμματος» το οποίο έληγε στις 28 Φεβρουαρίου 2015. Παράλληλα ζητήσανε ποσοτικοποιημένα στοιχεία δηλαδή τις δημοσιονομικές επιπτώσεις του κάθε μέτρου του ελληνικού προγράμματος. Ειδικά το Βερολίνο καλλιέργησε «κλίμα αναμονής-κλίμα προσμονής», επιμένοντας πως πρέπει να υπάρξει συμφωνία έως τις 28 Φεβρουαρίου και μέσα στο υφιστάμενο καθεστώς. Επιπροσθέτως, απορρίφθηκε από τους εταίρους η ελληνική πρόταση να αναμιχθεί ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), παίζοντας τον ρόλο του ελεγκτή εφαρμογής του ελληνικού προγράμματος. Το Eurogroup αποφάνθηκε ότι δεν προβλέπεται η ανάμιξη τρίτων. Η γενική αίσθηση ήταν ότι οι ελληνικές προτάσεις αντιμετωπίστηκαν με ιδιαίτερες επιφυλάξεις.
- Οι συγκεντρώσεις πολιτών έγιναν όχι μόνον στην Ελλάδα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Βόλο, Λέσβο, Καστοριά, Κέρκυρα κ.λπ., αλλά και σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και άλλες πόλεις (Λονδίνο, Παρίσι, Ρώμη, Ν.Υ., Βρυξέλλες, Βερολίνο, Λευκωσία, Βενετία, κ.λπ.).

Αίσθηση προκάλεσε πάντως και το γεγονός ότι ο επικεφαλής της επενδυτικής τράπεζας Lazard (σύμβουλος της κυβέρνησης για αναδιάρθρωση του χρέους) κ. Ματιέ Πιγκάς, δήλωσε ότι η Τρόικα έκανε λάθος επιβάλλοντας πολιτική λιτότητας και ότι η Ελλάδα χρειάζεται αναπόφευκτα αναδιάρθρωση τους χρέους, αναδιάρθρωση που πρέπει να φθάσει τα 100 δισεκ. ευρώ.

Την Τετάρτη, 11/2/2015, πραγματοποιήθηκε η συνεδρίαση του Eurogroup η οποία δεν κατέληξε σε συμφωνία, όπως άλλωστε αναμενότανε από τους ειδήμονες, παρά το γεγονός ότι είχαν καλλιεργηθεί προσδοκίες από ορισμένους στην Αθήνα. Και λέμε ότι δεν

αναμενότανε συμφωνία, διότι η Ε.Ε. συνηθίζει να εξαντλεί τα χρονικά περιθώρια πριν καταλήξει σε αποφάσεις. Έτσι και στην προκειμένη περίπτωση εφόσον την επομένη ημέρα (Πέμπτη 12/2/2015) θα ελάμβανε χώρα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Eurogroup θα κατέληγε σε συμφωνία μόνον εάν υπήρχε πλήρης ταύτιση επί των αλληλοσυγκρουόμενων απόψεων. Εξάλλου, υπήρχε το χρονικό περιθώριο συμφωνίας την 16η Φεβρουαρίου ημερομηνία που είχε προγραμματιστεί το επόμενο Eurogroup. Οι υπουργοί οικονομικών της ευρωζώνης στην πραγματικότητα προτιμούσαν, πριν ληφθούν αποφάσεις, να έχουν ένα πολιτικό μήνυμα από τους αρχηγούς κρατών-μελών και κυβερνήσεων της Ε.Ε.

Ούτως ή άλλως η έναρξη των ουσιαστικών διαπραγματεύσεων μεταξύ της Ελλάδας και της ευρωζώνης την 11η Φεβρουαρίου, δεν διεξήχθη σε ιδιαίτερα ευχάριστο κλίμα για την πρώτη. Η Ελλάδα ζητούσε κατάργηση του ισχύοντος προγράμματος το οποίο έληγε στις 28 Φεβρουαρίου, ένα άλλο πρόγραμμα-γέφυρα έως την 31η Αυγούστου 2015 και μετά την ημερομηνία αυτή την εφαρμογή ενός «Εθνικού Προγράμματος». Αντίθετα, η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών-μελών της ευρωζώνης υποστήριζε την εφαρμογή του τρέχοντος προγράμματος, όπως είχε δεσμευθεί η προηγούμενη ελληνική κυβέρνηση. Έτσι, κατά τη σύνταξη του λεγόμενου κοινού ανακοινωθέντος προέκυψαν σοβαρές διαφωνίες ως προς τη διατύπωση με αποτέλεσμα να μην εκδοθεί. Ωστόσο, δεν επήλθε ρήξη στο Eurogroup διότι η κατάσταση που διαμορφώθηκε ήταν πολύ σαφής. Από την μια η Ελλάδα και από την άλλη όλοι οι άλλοι εταίροι, οι οποίοι επέμεναν στην παράταση εφαρμογής του ισχύοντος προγράμματος. Ενδεικτικές ήταν οι τοποθετήσεις ισχυρών παραγόντων της ευρωζώνης. Ο κ. Σόιμπλε δήλωσε ότι «η Ελλάδα μπορεί να κάνει ότι θέλει, αλλά θα ήθελα να ξέρω πως το σκέφτεται εκτός προγράμματος». Στο ίδιο μήκος κύματος και οι δηλώσεις του κ. Νταϊσεμπλουμ, αλλά και των υπουργών της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της Αυστρίας, της Ιρλανδίας, της Σλοβακίας και των άλλων υπουργών όπως εκείνων των βαλτικών χωρών που συμμετέχουν στην ευρωζώνη.

Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθούν εκ νέου οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων. Τα spread των τριετών ελληνικών ομολόγων ξεπέρασαν το 20,50%, των πενταετών έφθασαν το 16,1% και των δεκαετών στο 10,8%. Παράλληλα, η έκδοση εντόκων γραμματίων 3μηνιας διάρκειας αξίας 1.137,5 εκατ. ευρώ καλύφθηκε με επιτόκιο 2,50% από 2,15% που ήταν στην προηγούμενη δημοπρασία του Ιανουαρίου 2015. Σημειώνεται δε, ότι οι μοναδικοί αγοραστές ήταν οι ελληνικές τράπεζες οι οποίες κάλυψαν οριακά την έκδοση των εντόκων γραμματίων. Στον αντίποδα, η Γερμανία, η Σουηδία και η Ελβετία που δανείστηκαν με αρνητικό επιτόκιο αλλά ακόμα και η Πορτογαλία η οποία δανείστηκε (δεκαετή ομόλογα) με 2,50%. Για τις δυο άλλες χώρες (Ισπανία, Ιταλία) που είχαν ενταχθεί σε προγράμματα στήριξης, τα spread των δεκαετών ομολόγων διαμορφώθηκαν ακόμα πιο χαμηλά, στο 1,59% και 1,62% αντιστοίχως.

Την Πέμπτη και την Παρασκευή, 12 και 13 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Σύνοδος Κορυφής) όπου δέσποσαν οι συζητήσεις των ηγετών των κρατών-μελών και κυβερνήσεων της Ε.Ε. για την κρίση στην Ουκρανία και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Παράλληλα, οι «28» ανέπτυξαν τις απόψεις τους για το «ελληνικό πρόβλημα και την επίλυση του». Ο κ. Νταϊσεμπλουμ ενημέρωσε τους ηγέτες για την πορεία των διαπραγματεύσεων μεταξύ Ελλάδας και ευρωζώνης ενώ ο κ. Τσίπρας εξήγησε στους ομολόγους του ότι η κυβέρνηση του έχει σχέδιο υπέρβασης της ανατροφοδοτούμενης κρίσης. Επίσης ότι υπάρχει κυβερνητικό σχέδιο προώθησης μεταρρυθμίσεων και αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου. Ο κ. Τσίπρας ανέπτυξε τις θέσεις της κυβέρνησης του για το πρόγραμμα που ίσχυε έως τις 28 Φεβρουαρίου αλλά και για τα προηγούμενα υποστηρίζοντας ότι η εφαρμογή τους επέφερε ζημιές στον κοινωνικό ιστό της χώρας και ότι το δημόσιο χρέος της Ελλάδας από το 120% ανήλθε στο 180% με αποτέλεσμα να μην είναι βιώσιμο. Ο πρωθυπουργός, όπως

δήλωσε μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ζήτησε από τους εταίρους να δείξουν την εμπιστοσύνη τους, όχι ως απειλή αλλά ως ευκαιρία για να αντιμετωπισθούν οι παθογένειες της ελληνικής οικονομίας. Επίσης ο κ. Τσίπρας, είπε ότι «φεύγουμε σήμερα έχοντας κάνει σημαντικά βήματα και αποδείξαμε ότι η Ε.Ε. είναι πεδίο συγκρούσεων αλλά και συμβιβασμών» και ότι «αποδείχθηκε ότι κανείς δεν θέλει να δημιουργήσει ρήξη και το κοινό συμφέρον όλων είναι υπεράνω σκοπιμοτήτων». Σε άλλα σημεία των δηλώσεων του ο κ. Τσίπρας είπε ότι δεν υπάρχει Μνημόνιο ούτε Τρόικα, ότι τα προβλήματα υπάρχουν και είναι προς το συμφέρον όλων να λυθούν. Εξάλλου απαντώντας σε ερωτήσεις είπε ότι υπήρχαν πολλοί (σ.σ. πριν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) που διακινούσαν την εντύπωση ότι είμαστε απομονωμένοι «αλλά δεν είχα αυτή την αίσθηση». Η Ελλάδα, πρόσθεσε, διαμορφώνει συμμαχίες. Έχει προτάσεις. Εάν επιτευχθεί τεχνική συμφωνία έχει επέλθει και πολιτική συμφωνία. Το θέμα είναι πολιτικό. Οι εξελίξεις σηματοδοτούν τη διάθεση για πολιτική συμφωνία.

Οι δηλώσεις του κ. Τσίπρα αλλά και το κλίμα που διαμόρφωνε το επιτελείο του εξέπεμπαν συγκρατημένη αισιοδοξία σε αντίθεση με την επιφυλακτικότητα που εξέπεμπαν ισχυροί παράγοντες της Ε.Ε.

Για παράδειγμα ο κ. Γιούνκερ, μετά το πέρας των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δήλωνε πως «Σε ότι αφορά την Ελλάδα παραμένω ανήσυχος. Ενόψει της συνάντησης της Δευτέρας (σ.σ. 16/2/2015, Eurogroup) απομένουν να γίνουν πολλά. Δεν αγνοείται ότι οι ελληνικές αρχές εκτιμούν πως μπορούν να συμφωνήσουν με το 70% του σημερινού προγράμματος και πρέπει να δούμε σε τι αντιστοιχεί αυτό το 70% με το οποίο συμφωνεί η νέα ελληνική κυβέρνηση και να εξετάσουμε τι μπορούμε να κάνουμε για το υπόλοιπο 30%, για το οποίο υπάρχουν διαφορές. Ένα μέτρο που καταργείται πρέπει να αντικατασταθεί από νέο μέτρο το οποίο από δημοσιονομικής σκοπιάς να αντιστοιχεί με ταυτόσημο φορολογικό έσοδο και να είναι σε αυτή τη βάση που θα προσπαθήσουμε να καταλήξουμε σε συμφωνία στις επόμενες ημέρες».

Από την πλευρά του ο κ. Νταϊσεμπλουμ δήλωσε ότι «είμαι πολύ απαισιόδοξος όσον αφορά την προσπάθεια επίτευξης μιας χειροπιαστής συμφωνίας τη Δευτέρα (σ.σ. 16/2/2015, Eurogroup). Η Ελλάδα έχει εκφράσει με μεγάλη σαφήνεια την πρόθεση της να μην ανανεώσει το πρόγραμμα όπως ισχύει σήμερα. Το Eurogroup έχει επίσης εκφράσει με μεγάλη σαφήνεια ότι δεν υπάρχει δυνατότητα για αλλαγές παρά μόνο στην περίπτωση που το πρόγραμμα συνεχίσει να εφαρμόζεται. Δεν εκταμιεύουμε χρήματα παρά μόνον όταν υλοποιούνται πρόοδοι και όταν υλοποιούνται νέες μεταρρυθμίσεις και αυτό δεν συμβαίνει πλέον εδώ και μήνες».

Με βάση τις δηλώσεις των κ.κ. Γιούνκερ και Νταϊσεμπλουμ, οι διαφορές μεταξύ της Ελλάδας και της ευρωζώνης ήταν πολλές και μεγάλες. Ωστόσο υπεραπλουστεύοντας τις διαφορές μεταξύ των δυο πλευρών, τα ΜΜΕ ισχυρίστηκαν ότι οι μεν Κοινοτικοί αξιωματούχοι μιλούν για παράταση (extend) του ισχύοντος προγράμματος ενώ η ελληνική πλευρά για τροποποίηση (amend).

Εν τω μεταξύ υπήρξε νέα παρέμβαση των Η.Π.Α. Ο υπουργός Οικονομικών των Η.Π.Α. Jack Lew (Τζακ Λιού) κάλεσε όλα τα μέρη να αφήσουν κατά μέρος τη ρητορική και να επικεντρωθούν στην επίτευξη μιας ρεαλιστικής πορείας προς τα εμπρός.

Καθ' όλο το Σαββατοκύριακο που ακολούθησε (14 και 15/2/2015) οι διαφορές μεταξύ των δύο πλευρών παρέμειναν ενώ τη Δευτέρα, στο Eurogroup, οι εταίροι επέμεναν στη θέση τους ότι η Ελλάδα πρέπει να ζητήσει παράταση του ισχύοντος προγράμματος. Πριν την έναρξη των εργασιών του Eurogroup, ο κ. Σόιμπλε χαρακτήρισε ανεύθυνη τη συμπεριφορά της ελληνικής κυβέρνησης και πρόσθεσε ότι σε όλες τις χώρες της ευρωζώνης υπάρχει μεγάλη προθυμία να βοηθήσουν την Ελλάδα διατυπώνοντας το ερώτημα «το ζήτημα είναι τι θέλουν οι Έλληνες». Είπε επίσης ότι η ελληνική κυβέρνηση αντιμετωπίζει το θέμα ως ένα μεγάλο παιχνίδι πόκερ. Στην τοποθέτηση αυτή απάντησε η κυβέρνηση υποστηρίζοντας ότι το τι είναι ανεύθυνο είναι θέμα υποκειμενικό και ότι το ίδιο θα μπορούσε να λεχθεί και για τη στάση των εταίρων.

Αλλά και ο Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Μοσκοβισί κάλεσε την κυβέρνηση να σεβαστεί τις δεσμεύσεις της Ελλάδας, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια υπήρξε αλληλεγγύη από την ευρωζώνη βάσει ενός προγράμματος.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι δηλώσεις όλων των υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της ευρωζώνης, με αποτέλεσμα να επιβεβαιωθούν όσοι υποστήριζαν ότι στο Eurogroup δεν πρόκειται να συμφωνήσουν οι δυο πλευρές.

Τη Δευτέρα, στο Eurogroup δεν έγινε τελικά καμιά διαπραγμάτευση, διότι παρουσιάστηκε εμπλοκή σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου πάνω στο οποίο καλούντο να συμφωνήσουν οι υπουργοί της ευρωζώνης. Αρχικά ο κ. Μοσκοβισί παρουσίασε στον κ. Βαρουφάκη ένα κείμενο που μπορούσε να γίνει αποδεκτό από ελληνικής πλευράς. Όπως δήλωσε ο κ. Βαρουφάκης ήταν έτοιμος να υπογράψει το κείμενο αυτό, αλλά στο Eurogroup ο κ. Νταϊσεμπλουμ παρουσίασε άλλο κείμενο, το οποίο χαρακτηρίστηκε απαράδεκτο από ελληνικής πλευράς. Στο κείμενο αυτό αφού αναφερόταν ότι το Eurogroup εκτιμά τις προσπάθειες προσαρμογής που έχουν καταβληθεί από την Ελλάδα και τον ελληνικό λαό τα τελευταία χρόνια, προστίθετο ότι οι ελληνικές αρχές έχουν εκφράσει την ισχυρή δέσμευση για μια ευρύτερη και βαθύτερη διαδικασία μεταρρυθμίσεων που θα έχει ως στόχο τη διαρκή βελτίωση των προοπτικών ανάπτυξης και απασχόλησης και τη διασφάλιση της σταθερότητας και ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού κλάδου. Επίσης στο κείμενο αναφερόταν ότι οι ελληνικές αρχές εξέφρασαν την πρόθεση τους να ζητήσουν εξάμηνη παράταση του υφιστάμενου προγράμματος.

Το κείμενο Νταϊσεμπλουμ δεν έγινε δεκτό από την ελληνική κυβέρνηση με αποτέλεσμα να μην συμφωνήσουν οι δυο πλευρές, όπως άλλωστε αναμενότανε. Ο κ. Νταϊσεμπλουμ «έδωσε» διορία τεσσάρων ημερών στην ελληνική κυβέρνηση για να συμφωνήσει με το περιεχόμενο του κειμένου. Από την πλευρά της η κυβέρνηση διαμήνυσε ότι «οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες απορρίπτουν τα τελεσίγραφα και δεν εκβιάζουν ούτε εκβιάζονται».

Στην πραγματικότητα, οι διαφορές μεταξύ του Eurogroup και της ελληνικής πλευράς δεν ήταν πολλές. Μια ψύχραιμη και νηφάλια προσέγγιση έδειχνε ότι η μοναδική - αξεπέραστη τότε- διαφορά αφορούσε τη διατύπωση περί παράτασης του ισχύοντος τότε προγράμματος. Το Eurogroup καλούσε την Ελλάδα να ζητήσει εξάμηνη παράταση του προγράμματος για την εφαρμογή του οποίου είχε δεσμευθεί η προηγούμενη κυβέρνηση, ενώ η ελληνική πλευρά ζητούσε ένα ολιγόμηνο πρόγραμμα - γέφυρα στο διάστημα του οποίου θα καταρτιζότανε πολυετές αναπτυξιακό πρόγραμμα. Ωστόσο, η «αξεπέραστη

διαφορά διατύπωσης» είχε και ουσιαστικό περιεχόμενο αφού το ισχύον τότε πρόγραμμα περιελάμβανε μεταρρυθμίσεις που είχαν σχέση με ιδιωτικοποιήσεις, εργασιακά, συνταξιοδοτικά, κ.λπ., που είχαν απορριφθεί από τη νέα κυβέρνηση. Το Eurogroup, αλλά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.), καλούσε την ελληνική πλευρά να τηρήσει τις δεσμεύσεις της, παρέχοντας της χρονικά περιθώρια πέραν της 28ης Φεβρουαρίου που έληγε το πρόγραμμα. Αντίθετα η ελληνική πλευρά δεν δεχότανε την παράταση του προγράμματος διότι για αυτήν δεν υπήρχε Μνημόνιο. Συνεπώς, η «κόντρα» μεταξύ των δυο πλευρών δεν αφορούσε απλά τη διατύπωση όπως υποστηρίχθηκε από το μεγαλύτερο μέρος των ΜΜΕ αλλά αφορούσε την ουσία. Τα Θεσμικά Όργανα της Ε.Ε. υποστήριζαν ότι η Ελλάδα (απέφευγαν να αναφέρονται σε κυβέρνηση) έχει αναλάβει κάποιες δεσμεύσεις και υποχρεώσεις που πρέπει να τηρηθούν. Εάν δεν προλάβει η χώρα να τηρήσει τις δεσμεύσεις έως τις 28 Φεβρουαρίου έπρεπε να ζητήσει παράταση του προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να συζητηθούν μεταξύ των δυο πλευρών και κάποια συμπληρωματικά μέτρα που θα ανακούφιζαν τον δοκιμαζόμενο ελληνικό πληθυσμό και κάποια αναπτυξιακά μέτρα. Τα Θεσμικά Όργανα της Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ. σε μικρότερο βαθμό ζητούσαν επιμόνως την τήρηση του προγράμματος διότι φοβούνται πως αν υποχωρήσουν στα αιτήματα της νέας ελληνικής κυβέρνησης πιθανότατα «θα άνοιγε η όρεξη» και σε άλλες (νέες) κυβερνήσεις που θα προέκυπταν από εκλογές σε άλλα κράτη-μέλη της ευρωζώνης. Από την πλευρά της η νέα ελληνική κυβέρνηση είχε δεσμευθεί προεκλογικά στους εν δυνάμει ψηφοφόρους πως «τέρμα το Μνημόνιο, τέρμα η Τρόικα», ότι θα αποκαταστήσει αδικίες σε ότι αφορά τους απολυόμενους, ότι θα αυξήσει τον κατώτατο μισθό, θα επανεξετάσει το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων κ.λπ.

Ήταν λοιπόν αδύνατο να μην δρομολογήσει όλα ή ορισμένα από αυτά που είχε υποσχεθεί διότι διαφορετικά δεν θα υπήρχε η «νομιμοποίηση» της με την ευρύτερη του όρου έννοια. Το αδιέξοδο που σημειώθηκε στο Eurogroup της Δευτέρας, 16/2/2015, έδωσε για μια ακόμα φορά την αφορμή να υπάρξουν δημοσιεύματα για έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. Φυσικά οι πάντες γνώριζαν ότι δεν προβλέπεται από τις Συνθήκες η έξοδος μιας χώρας στο ευρώ, αλλά παρόλα αυτά τα δημοσιεύματα αναπαρήχθησαν.

Παρά το γεγονός ότι οι δυο πλευρές δεν συμφώνησαν και η εντύπωση που δημιουργήθηκε ήταν ότι επήλθε ρήξη που θα οδηγούσε σε αδιέξοδο, την επομένη (17/2/2015 στο ECOFIN) οι κ.κ Βαρουφάκης και Νταϊσεμπλουμ, κυρίως ο πρώτος, άφησαν περιθώρια για μια συμφωνία. Ο Έλληνας υπουργός Οικονομικών δήλωσε πως το επόμενο βήμα είναι ένα υπεύθυνο βήμα. Επίσης, ότι η Ευρώπη θα συνεχίσει να συζητά προκειμένου να ενισχύσει τις πιθανότητες για να φθάσει σε ένα πολύ καλό αποτέλεσμα για τον ευρωπαίο πολίτη είτε αυτός είναι Έλληνας, είτε Ολλανδός, είτε Γερμανός. Στην Ευρώπη ξέρουμε να συζητάμε ώστε να φθάσουμε σε μια πολύ και αξιότιμη λύση μέσα από τις αρχικές διαφωνίες, κατέληξε ο κ. Βαρουφάκης. Παράλληλα, ο κ. Νταϊσεμπλουμ «άνοιξε ένα παράθυρο προσέγγισης» δηλώνοντας ότι «Ελπίζω ότι θα ζητήσουν μια παράταση και τότε θα υπάρχει περιθώριο ευελιξίας». Το ερώτημα που προέκυψε ήταν τι εννοεί ακριβώς ο Νταϊσεμπλουμ με τη λέξη «ευελιξία» και τι περιθώρια αλλαγής των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, θα είχε η Ελλάδα. Αλλά αυτό θα προέκυπτε μετά από συζήτηση στο ECOFIN. Βέβαια παρέμεινε το «αγκάθι» της λέξης «παράταση» που αφορούσε το ισχύον τότε πρόγραμμα, αλλά δεν την δεχότανε η ελληνική κυβέρνηση που πρόβαλε τις λέξεις «πρόγραμμα - γέφυρα». Γεγονός είναι ότι ο διάλογος συνεχίστηκε.

Την ίδια ημέρα (Τρίτη, 17/2/2015) ο πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας μιλώντας στην κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος του είπε μεταξύ άλλων για τις διαπραγματεύσεις ότι

«θέλουμε λύση όχι ρήξη» και ότι συγκεκριμένοι κύκλοι θέλουν να υπονομεύσουν την ελληνική κυβέρνηση παίζοντας με την τύχη της Ε.Ε. «Το κλίμα στο Eurogroup», πρόσθεσε, «δεν αποτυπώνει το πολιτικό κλίμα που συνάντησα στη Σύνοδο Κορυφής». Και κατέληξε λέγοντας ότι «η διαπραγμάτευση με τους εταίρους δεν είναι τεχνική, είναι πολιτική και μάλιστα με γεωπολιτικές διαστάσεις και ότι πρέπει να βρεθεί μια λύση αμοιβαίως αποδεκτή και επωφελής».

Την ίδια ημέρα διέρρευσε από τις Βρυξέλλες η πληροφορία ότι η Ελλάδα θα υπέβαλε την επομένη (Τετάρτη 18/2/015) αίτημα παράτασης της δανειακής σύμβασης διαχωρίζοντας την έτσι από το «συνοδευτικό» Μνημόνιο που προέβλεπε μέτρα εφαρμογής που δεν αποδεχότανε η κυβέρνηση. Η αντίδραση της γερμανικής πλευράς ήταν άμεση και δεν άφηνε περιθώρια ελιγμών για την κυβέρνηση. Ο κ. Σόιμπλε δήλωσε ότι δεν υπάρχει δανειακή σύμβαση με την Ελλάδα, υπάρχει πρόγραμμα διάσωσης. Είπε επίσης ότι περιμένει συγκεκριμένες, βιώσιμες και δεσμευτικές προτάσεις από την Ελλάδα αλλά δεν έχει πάρει ούτε καν την αρχή μιας απάντησης.

Πάντως, η ελληνική πλευρά εξακολουθούσε να εκπέμπει κλίμα συγκρατημένης αισιοδοξίας. Κατά τη διάρκεια επίσκεψης του στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολο Παπούλια ο κ. Τσίπρας είπε ότι είμαστε στο μέσο μιας ουσιαστικής και σκληρής διαπραγμάτευσης και πρόσθεσε ότι δεν έχει γίνει τίποτα που δεν το περιμέναμε (σ.σ: σε σχέση με τις διαπραγματεύσεις με τους εταίρους). Από την πλευρά του ο κ. Παπούλιας είπε ότι «Η Ευρώπη ζει μια ιστορική περίοδο ιστορικότερη από το 1848 από τη μεγάλη ευρωπαϊκή επανάσταση».

Όσο για τα spread συνέχιζαν να αντικατοπτρίζουν τις διαθέσεις των αγορών και η απόδοση των δεκαετών ελληνικών ομολόγων διαμορφώθηκαν στο 10,57%, ενώ των πορτογαλικών στο 2,35%, των ισπανικών στο 1,59% και των ιταλικών στο 1,63%.

Το βράδυ της 18ης Φεβρουαρίου εξελέγη, με ευρεία πλειοψηφία, Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας ο κ. Προκόπης Παυλόπουλος.

Εξάλλου, κάποιες αχτίδες συμφωνίας μεταξύ της ελληνικής πλευράς και της ευρωζώνης διαφάνηκαν στην Αθήνα, τις Βρυξέλλες και το Βερολίνο. Η κυβέρνηση εξέφρασε την συγκρατημένη αισιοδοξία της ενώ ο κ. Σόιμπλε σε μια «αλλαγή πλεύσης» είπε μεταξύ άλλων σε συνέντευξη του «Χαλαρώστε, θα τα καταφέρουμε. Επιβιώσαμε της κρίσης του ευρώ. Θα αξιοποιήσουμε την κάθε κρίση προκειμένου να ενισχύσουμε ξανά και ξανά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση».

Η συγκρατημένη αισιοδοξία των Αθηνών, των Βρυξελλών και του Βερολίνου, αποδόθηκε στο γεγονός ότι η κυβέρνηση αποφάσισε να ζητήσει παράταση της δανειακής σύμβασης, επομένως να κρατήσει ανοικτούς τους διαύλους επικοινωνίας με την ευρωζώνη και την Ε.Ε. Την 19η Φεβρουαρίου 2015, η κυβέρνηση υπέβαλε αίτημα εξάμηνης παράτασης της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (Master Financial Assistance Facility Agreement-MFFA). Μετά την υποβολή του αιτήματος πραγματοποιήθηκαν αρκετές παρασκηνακές διαβουλεύσεις ενώ οι κ.κ. Νταϊσεμπλουμ, Ντράγκι, Μοσχοβισί και η κα Λαγκράντ συναντούσαν ξεχωριστά τον κ. Σόιμπλε και κ. Γαρουφάκη προσπαθώντας να βρουν λύση, δεδομένου ότι η κατάσταση έδειχνε να έχει περιέλθει σε αδιέξοδο. Τελικά επιτεύχθηκε ο στόχος που ήταν μια λύση «επωφελής και για τις δυο πλευρές». Η

ευρωζώνη κατάφερε να αποφύγει μια ρήξη εάν και χρησιμοποίησε μια εξωθεσμική τακτική δηλαδή τις ξεχωριστές συναντήσεις με τους κύριους πρωταγωνιστές (Στόιμπλε, Βαρουφάκης, κ.λπ.).

Ούτως ή άλλως, το Eurogroup κατέληξε στις 20 Φεβρουαρίου σε ένα κείμενο συμφωνίας - πλαίσιο, το οποίο παρείχε στην ελληνική πλευρά τετράμηνη παράταση του προγράμματος. Χρειάστηκαν αρκετές τηλεφωνικές επαφές μεταξύ του κ. Τσίπρα και άλλων ηγετών της ευρωζώνης, μεταξύ των οποίων και με την κα Μέρκελ, προκειμένου να καταλήξουν στην ευρωζώνη, σε ένα ικανοποιητικό κείμενο. Ο κ. Τσίπρας φέρεται να είπε ότι εάν δεν συμφωνήσουν στο Eurogroup, θα ζητήσει τη σύγκλιση έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Το κείμενο αναφερόταν κυρίως στις υποχρεώσεις της Ελλάδας, προκειμένου να συνεχισθεί η χρηματοδότηση της από την Ε.Κ.Τ. Μεταξύ των υποχρεώσεων περιλαμβανόταν και η υποβολή μιας λίστας μεταρρυθμίσεων που θα προωθούσε η ελληνική κυβέρνηση. Η λίστα αυτή έπρεπε να υποβληθεί τη Δευτέρα (23 Φεβρουαρίου). Οι θεσμοί της Ε.Ε. ανέλαβαν την υποχρέωση να παράσχουν μια πρώτη άποψη για το εάν η λίστα είναι ικανοποιητικά κατανοητή για να αποτελέσει ένα έγκυρο σημείο εκκίνησης για μια επιτυχή κατάληξη της αξιολόγησης. Στη συνέχεια, οι θεσμοί της Ε.Ε. θα συγκεκριμενοποιούσαν τη λίστα ώστε να συμφωνηθεί το τελικό περιεχόμενο της με την ελληνική πλευρά έως το τέλος Απριλίου 2015.

Ο κ. Τσίπρας σε διάγγελμα του, το Σάββατο 21 Φεβρουαρίου 2015, ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «αποτρέψαμε το σχέδιο των τυφλών συντηρητικών δυνάμεων να προκαλέσει ασφυξία στη χώρα», ότι «αφήσαμε πίσω λιτότητα, μνημόνια και Τρόϊκα» και ότι «οι δυσκολίες είναι μπροστά μας».

Όπως ήταν αναμενόμενο, μετά τη συμφωνία στο Eurogroup, ακολούθησε ένας καταιγισμός δηλώσεων. Η ελληνική πλευρά και οι εκπρόσωποι της Ε.Ε. και του Δ.Ν.Τ. εξέφραζαν την ικανοποίησή τους ενώ η αντιπολίτευση στην Ελλάδα, ισχυρίστηκε ότι η νέα συμφωνία ήταν χειρότερη από την προηγούμενη. Αίσθηση προκάλεσε και η τοποθέτηση του ευρωβουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ, Μανώλη Γλέζου ο οποίος έγραψε στο Site της Κίνησης Ενεργοί Πολίτες ότι η συμφωνία δεν αλλάζει την προηγούμενη κατάσταση και κάλεσε τους φίλους και τους οπαδούς του ΣΥΡΙΖΑ να αποφασίσουν σε έκτακτες συνελεύσεις αν αποδέχονται τη νέα πραγματικότητα όπως προέκυψε από το Eurogroup. Η κυβέρνηση απάντησε με ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία «Είναι πιθανόν ο κ. Γλέζος να μην είναι καλά πληροφορημένος για τη σκληρή και επίπονη διαπραγμάτευση που συνεχίζεται. Διαπραγμάτευση για την ανάκτηση της αξιοπρέπειας του ελληνικού λαού». Αρκετά από τα κορυφαία στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ και κυβερνητικά στελέχη, τάχθηκαν υπέρ ή κατά της συμφωνίας στο Eurogroup.

Άσχετα με το ποιος είχε δίκιο, γεγονός ήταν ότι εκ των πραγμάτων άρχισε μια ουσιαστική και δύσκολη διαπραγμάτευση μεταξύ της ελληνικής πλευράς και των εταίρων, που αφορούσε ποιες μεταρρυθμίσεις θα γινότουσαν, σε πόσο χρονικό διάστημα, ποιες θα ήταν οι δημοσιονομικές επιπτώσεις κ.λπ. Καθόλου εύκολη υπόθεση εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι οι περισσότεροι εταίροι θεώρησαν ότι υποχώρησαν στις διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία-πλαίσιο σε πολλά σημεία. Συνεπώς στις επόμενες φάσεις θα ήταν πιο αυστηροί.

Τη Δευτέρα, 23 Φεβρουαρίου, το υπουργείο Οικονομικών, μετά από πολύωρες διαβουλεύσεις με εκπροσώπους των Θεσμικών Οργάνων της Ε.Ε., διαβίβασε στο Eurogroup τη λίστα με τα μέτρα που σκόπευε να εφαρμόσει η ελληνική κυβέρνηση.

Την επομένη, 24 Φεβρουαρίου, το Eurogroup ενέκρινε τη λίστα των μέτρων και την τετράμηνη παράταση της συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και Ε.Ε., που έληγε στις 28 Φεβρουαρίου. Στη λίστα περιλαμβάνοντουσαν ορισμένες από τις προεκλογικές εξαγγελίες και τα περισσότερα μέτρα που είχε δεσμευθεί να εφαρμόσει η προηγούμενη κυβέρνηση. Για παράδειγμα στη λίστα αναφερόταν ότι θα ληφθούν μέτρα αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης και ότι σε βάθος χρόνου θα αυξηθεί ο κατώτατος μισθός. Παράλληλα, η κυβέρνηση δεσμευόταν ότι θα καταπολεμήσει το λαθρεμπόριο καπνού και καυσίμων, θα μεταρρυθμίσει συνολικά τον Φ.Π.Α. και θα περικόψει τις μη μισθολογικές δαπάνες στο δημόσιο. Παράλληλα, η κυβέρνηση δεσμευόταν να εξαιλείψει τα κίνητρα πρόωρης συνταξιοδότησης ειδικά στο δημόσιο και τις τράπεζες και να προωθήσει τη σύνδεση εισφορών με τις συντάξεις, να εκσυγχρονίσει τα συνταξιοδοτικά συστήματα και να ενοποιήσει τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Επίσης στο πλαίσιο περιορισμού των δαπανών ανέλαβε την υποχρέωση να μειώσει τα υπουργεία, να συρρικνώσει τα προνόμια των υπουργών, των βουλευτών και των ανωτάτων αξιωματούχων. Ταυτόχρονα προβλεπόντουσαν έλεγχοι στις δαπάνες υγείας και εναρμόνιση της αγοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου με τις καλύτερες πρακτικές της Ε.Ε. Οι ιδιωτικοποιήσεις θα επαναξεταζόντουσαν χωρίς να θιγούν όσες ήδη έχουν ολοκληρωθεί και όπου είχαν γίνει προκηρύξεις διαγωνισμών θα γινόντουσαν σεβαστές οι διαδικασίες. Τέλος, αναφερόταν στη λίστα ότι η κυβέρνηση εγγυάτο την ανεξαρτησία της ΕΛΣΤΑΤ και ότι η επιλογή του επόμενου προέδρου της θα γινόταν σε συνεργασία με την Eurostat.

Όπως ήταν φυσικό, μετά την έγκριση της λίστας από το Eurogroup, προέκυψαν αντικρουόμενες τοποθετήσεις σχετικά εάν η συμφωνία είναι συμφέρουσα ή όχι για τα ελληνικά συμφέροντα και εάν οι δεσμεύσεις της κυβέρνησης είναι περισσότερες ή λιγότερες σε σχέση με εκείνες που είχε αναλάβει η προηγούμενη κυβέρνηση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η λίστα ήταν επαρκώς περιεκτική για να αποτελέσει ένα έγκυρο σημείο εκκίνησης για την επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης, ενώ το Δ.Ν.Τ. υποστήριξε ότι η λίστα ήταν σε γενικές γραμμές περιεκτική αλλά όχι πολύ συγκεκριμένη. Πάντως η συμφωνία που επιτεύχθηκε, είχε θετικά αποτελέσματα στο Χρηματιστήριο (+9,81% στις 937,96 μονάδες) ενώ τα Spread των δεκαετών ομολόγων μειώθηκαν στο 8,92%.

Την 25 Φεβρουαρίου συμπληρώθηκε ένας μήνας από τη νίκη του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές. Την ημερομηνία αυτή διεξήχθη 12ωρη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του κυβερνώντος κόμματος, με αντικείμενο την εξέταση των επιπτώσεων της «συμφωνίας-γέφυρας» που είχε υπογραφεί μεταξύ της Ελλάδας και της Ε.Ε. Στη συνεδρίαση διατυπώθηκαν πολλές ενστάσεις σχετικά με τη διαδικασία υπογραφής της «συμφωνίας-γέφυρας» όσο και για το περιεχόμενο αυτής καθ' εαυτής της συμφωνίας. Παράλληλα, η σύγκυση που επικρατούσε σχετικά με το πρόγραμμα της κυβέρνησης, συνεχίσθηκαν, αφού παρά τις δεσμεύσεις της Ελλάδας έναντι της Ε.Ε. υπήρξαν υπουργοί και στελέχη της κυβέρνησης που υποστήριζαν ότι δεν θα προχωρούσαν ορισμένες ιδιωτικοποιήσεις. Θολό ήταν και το τοπίο σχετικά με την εφαρμογή της ρύθμισης χρεών, επιβολής του φόρου στα ακίνητα, καθορισμός συντελεστών Φ.Π.Α. κ.λπ. Ταυτόχρονα σε εκκρεμότητα παρέμενε το θέμα της χρηματοδότησης της Ελλάδας από την Ε.Ε. Ο υπουργός Οικονομικών κ. Βαρουφάκης δήλωσε ότι «δεν έχουμε άμεσο πρόβλημα ρευστότητας της κυβέρνησης, αλλά αντιμετωπίζουμε πρόβλημα στην καταβολή πληρωμών χρέους προς το Δ.Ν.Τ. και την Ε.Κ.Τ., την Άνοιξη και το Καλοκαίρι».

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα τότε, οι εντυπώσεις που είχαν δημιουργηθεί εστιάσθηκαν κυρίως σε δυο πυλώνες. Στον πρώτο που ανέφερε ότι γλυτώσαμε την έξοδο της Ελλάδας από την ευρωζώνη, παρά το γεγονός ότι οι πάντες γνωρίζανε πως έξοδος δεν προβλέπεται από τις Συνθήκες. Στην πραγματικότητα βέβαια η Ελλάδα ήταν «με το ένα πόδι» στην ευρωζώνη, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία. Ο δεύτερος πυλώνας αφορούσε την επιτυχή κατάληξη των διαπραγματεύσεων υπέρ της Ελλάδας, αφού η «συμφωνία – γέφυρα» δεν έθετε σε άμεση εφαρμογή μέτρα τα οποία θα έθιγαν τους πολίτες, τους χαμηλόμισθους και τους χαμηλοσυνταξιούχους. Ως ένα βαθμό, οι εντυπώσεις που είχαν σχηματισθεί δεν απείχαν πολύ από την πραγματικότητα, τουλάχιστον για αυτούς που έβλεπαν «το ποτήρι μισογεμάτο». Για τους άλλους που έβλεπαν «το ποτήρι μισοάδειο» οι εντυπώσεις τους δεν ήταν θετικές. Υποστήριζαν ότι τα μέτρα που προέβλεπε η «συμφωνία-γέφυρα» ήταν σχεδόν τα ίδια με εκείνα της προηγούμενης κυβέρνησης και ότι η παρούσα κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να ασκήσει τη δική της πολιτική, αφού οι Θεσμοί (που αντικατέστησαν την Τρόικα) θα είχαν βαρύνοντα λόγο στις αποφάσεις και θα ελέγχανε και θα εποπτεύανε την εφαρμογή των μέτρων. Ούτως ή άλλως, η επιτυχής εφαρμογή των μέτρων θα αξιολογείτο από τα αρμόδια Θεσμικά όργανα της Ε.Ε. και εάν η αξιολόγηση ήταν θετική, θα ακολουθούσε η χρηματοδότηση. Στο πλαίσιο αυτό, οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Ε.Ε., άρχιζαν την άλλη ημέρα μετά τη «συμφωνία-γέφυρα». Η Ελλάδα, θα έπρεπε συνεχώς να αποδεικνύει ότι εφαρμόζει όλα τα προσήκοντα μέτρα, εγκαίρως, με τις σωστές διαδικασίες και σε περιορισμένο χρόνο. Αυτό, απαιτούσε παραδοχή της πραγματικότητας, ξεκαθάρισμα στόχων, ποσοτικοποίηση τους, χρονοδιάγραμμα επίτευξης στόχων κατά στάδιο, γενική κινητοποίηση του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, και τη συνεργασία τους. Πρώτα από όλα όμως ήταν αναγκαίο να συμφωνήσουν οι υπουργοί μεταξύ τους, για το τι, πως, γιατί και πότε έπρεπε να γίνουν αυτά για τα οποία είχε δεσμευθεί μέσω των εκπροσώπων της η Ελλάδα.

Την 26 Φεβρουαρίου, η γερμανική βουλή ψήφισε υπέρ της τετράμηνης παράτασης της συμφωνίας, ενώ ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Κ. Γιάννης Στουρνάρας δήλωσε ότι «πρέπει να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις με τους εταίρους σε πνεύμα συνεργασίας και εμπιστοσύνης για να καταλήξουμε σύντομα σε μια αμοιβαίως επωφελή τελική συμφωνία». Η δήλωση Στουρνάρα δεν έγινε βεβαίως τυχαία, δεδομένου ότι οι αλληλοσυγκρουόμενες και αντιφατικές δηλώσεις των Ελλήνων υπουργών, δημιουργούσαν αμφιβολίες για την ύπαρξη κλίματος εμπιστοσύνης. Την ίδια ημερομηνία κυκλοφόρησαν φήμες για χρηματοδοτικό κενό από τους πρώτο δίμηνο του έτους. Το πρόβλημα θα γινόταν επιτακτικότερο τον Μάρτιο, δεδομένου ότι η Ελλάδα θα χρειαζότανε 7,38 δισεκ. ευρώ, εκ των οποίων τα 4,6 δισεκ. ευρώ αφορούσαν έντοκα γραμμάτια και το 1,7 δισεκ. ευρώ χρέος προς το Δ.Ν.Τ. Παράλληλα, οι καταθέσεις στο τέλος Φεβρουαρίου διαμορφώθηκαν στο ύψος των 148 δισεκ. ευρώ, κάτω του «ψυχολογικού ορίου» των 150 δισεκ. ευρώ. Υπολογίσθηκε ότι το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου αποσύρθηκαν καταθέσεις 12,2 δισεκ. ευρώ ενώ «έσπασαν» και προθεσμιακές καταθέσεις ύψους 8,3 δισεκ. ευρώ. Όσο για τις αποδόσεις των spread σημείωσαν άνοδο, φτάνοντας στο 9,59%, έναντι του 1,89 για την Πορτογαλία, 1,29% για την Ισπανία και 1,35% για την Ιταλία.

Την Παρασκευή και το Σάββατο (27 και 28 Φεβρουαρίου) ο κ. Τσίπρας ανακοινώνει τις πρώτες νομοθετικές πρωτοβουλίες της κυβέρνησης του. Όπως δήλωσε στο Υπουργικό Συμβούλιο και την Πολιτική Γραμματεία, το πρώτο σχέδιο νόμου που θα κατατίθετο στη Βουλή θα αφορούσε την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης και θα ακολουθούσαν σχέδια νόμου για τη ρύθμιση ληξιπροθέσμων οφειλών προς το δημόσιο, για την προστασία της πρώτης κατοικίας από τους πλειστηριασμούς και την ανασύσταση της ΕΡΤ. Ανακοίνωσε επίσης ότι θα συσταθεί Εξεταστική Επιτροπή για το Μνημόνιο. Ο Πρωθυπουργός απευθυνόμενος στους υπουργούς ζήτησε <σκληρή δουλειά και λιγότερα λόγια>.

Στις 4 Μαρτίου, εκδίδονται έντοκα γραμμάτια εξάμηνης διάρκειας για την άντληση 875 εκατ. ευρώ. Αντλήθηκαν 1,138 δισεκ. ευρώ αλλά με επιτόκιο 2,97%, υψηλότερο του 2,75% που ήταν για την προηγούμενη έκδοση του μηνός Φεβρουαρίου. Συνεπώς για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία ο δρόμος αποδεικνυόταν μακρύς. Αλλωστε τα περιβόητα Spread εξακολουθούσαν να βρίσκονται στα ύψη. Το επιτόκιο για τα ελληνικά δεκαετή ομόλογα ήταν 9,93%, ενώ για την Πορτογαλία 1,89%, για την Ισπανία 1,31% και την Ιταλία 1,39%. Ο δανεισμός από τις αγορές εξακολουθούσε να είναι απαγορευτικός και άρα η κυβέρνηση δεν είχε άλλη λύση παρά να συμφωνήσει με τους εταίρους.

Εν τω μεταξύ ο διάλογος μεταξύ των δυο πλευρών (Ελλάδας και ευρωζώνης) δείχνει να γίνεται πλέον μέσω των συνεντεύξεων που παραχωρούνται από τους αρμοδίους στα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης. Η κα Μέρκελ δηλώνει ότι <κάνουμε ότι μπορούμε για να εξασφαλίσουμε ότι το δεύτερο πρόγραμμα θα είναι επιτυχημένο. Πρέπει να υλοποιηθούν οι συμφωνίες και αυτό θα κριθεί από τους τρεις θεσμούς. Σε αυτό θέλω να εστιάσω>. Από την πλευρά του ο κ. Γιούνκερ δήλωσε ότι <εκείνο που προέχει είναι η εφαρμογή της συμφωνίας> και ο κ. Νταϊσελμπλουμ ότι <πρέπει να προχωρήσουν σε μεταρρυθμίσεις σε τέσσερις εβδομάδες. Η μια εβδομάδα πέρασε>. Για την εφαρμογή του προγράμματος μίλησε και ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Σουλτς. Όλοι οι ανωτέρω επιμένουν πως πρέπει πρώτα να προχωρήσουν οι μεταρρυθμίσεις και μετά να αρχίσει συζήτηση για οικονομικές ενισχύσεις. Ο κ. Βαρουφάκης τους απαντά μέσω των Μ.Μ.Ε. , ότι εάν δεν υπάρξει χρηματοδότηση προς την Ελλάδα υπάρχει και εναλλακτικό σχέδιο εξεύρεσης πόρων, ότι δεν υπάρχει μεθόδευση για ένα τρίτο δάνειο και ότι <εμείς θέλουμε να ξεφύγουμε από τον δανεισμό>.

Οι δυο πλευρές (κυβέρνηση και εταίροι) δεν είχαν βρεί κοινή γλώσσα για να συνεννοηθούν. Πάντως, ενόψει του Ecofin της Δευτέρας, 9/3/2015, η ελληνική πλευρά διαβιβάζει τις προτάσεις της στις Βρυξέλλες. Συνοπτικά οι προτάσεις ανέφεραν ότι οι πρώτες μεταρρυθμίσεις θα είναι:

- Η ενεργοποίηση του δημοσιονομικού συμβουλίου με στόχο την εξοικονόμηση πόρων.
- Μεταρρυθμίσεις για την καλύτερη προετοιμασία κατάρτισης του προϋπολογισμού.
- Συγκρότηση ευέλικτου σώματος για την πραγματοποίηση φορολογικών ελέγχων και την πάταξη της φοροδιαφυγής.
- Βελτίωση της νομοθεσίας για τη ρύθμιση των ληξιπροθέσμων οφειλών.
- Άμεση ροή δημοσίων εσόδων μέσω της ρύθμισης πλαισίου αδειοδότησης ηλεκτρονικών τυχερών παιχνιδιών.
- Μείωση της γραφειοκρατίας και βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος.
- Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Μετά την αποστολή του καταλόγου με τις μεταρρυθμίσεις που σκόπευε να προωθήσει κατά προτεραιότητα η ελληνική πλευρά, τα πρώτα μηνύματα από τις Βρυξέλλες ήταν περισσότερο αρνητικά παρά θετικά. Ταυτόχρονα, η Ε.Κ.Τ. , υπενθύμισε ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να εκδώσει περισσότερους βραχυπρόθεσμους τίτλους, για να πάρει την απάντηση από τον Τσίπρα, μέσω συνέντευξης του στο Reuters πως <Εάν η Ε.Κ.Τ. δεν επιτρέπει στην Ελλάδα την αύξηση των εκδόσεων βραχυπρόθεσμου χρέους, αναλαμβάνει μεγάλη ευθύνη>. Στην προκειμένη περίπτωση τα περί βραχυπρόθεσμων τίτλων ή βραχυπρόθεσμου χρέους, αφορούσαν την έκδοση εντόκων γραμματίων. Η Κοινοτική πλευρά υποστήριζε ότι η έκδοση εντόκων γραμματίων αποτελούσε νέο δανεισμό.

Η ελληνική πλευρά δοκίμασε και άλλη οδό για να αυξήσει τη ρευστότητα. Μέσω του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) προτάθηκε στα ασφαλιστικά ταμεία να αποδεχθούν τη μεταφορά των αποθεματικών τους ή μέρους αυτών στην Τράπεζα της Ελλάδος προκειμένου τα χρήματα να επενδυθούν σε κρατικά ρέπος. Τα ασφαλιστικά ταμεία δεν αποδέχθηκαν την πρόταση αυτή.

Πάντως, παρά τα δημοσιονομικά προβλήματα, η κυβέρνηση κατάφερε να βρει χρήματα και να αποπληρώσει την 1η δόση του δανείου προς το Δ.Ν.Τ. ύψους 370 εκατ. ευρώ. Θα ακολουθούσαν οι επόμενες δόσεις μέσα σε λίγες εβδομάδες, αφού η ελληνική πλευρά θα έπρεπε να καταβάλει έως το τέλος Μαρτίου άλλα 1,19 δισεκ. ευρώ. Συνεπώς το πρόβλημα ρευστότητας παρέμενε και οι αναλήψεις από τις τράπεζες συνεχιζόντουσαν. Ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γιάννης Στουρνάρας ανέλαβε να καθησυχάσει τους πολίτες λέγοντας ότι < δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με τις τράπεζες και τις καταθέσεις >.

Στις 9 Μαρτίου πραγματοποιείται νέο Eurogroup, από το οποίο δεν προέκυψε κάτι νέο ή μη αναμενόμενο. Οι υπουργοί Οικονομικών που συμμετείχαν επανέλαβαν ότι αυτό που ζητούν από την κυβέρνηση είναι να γίνουν σεβαστές οι δεσμεύσεις που έχει αναλάβει και να συγκεκριμενοποιήσει τις προτάσεις μεταρρυθμίσεων. Ο Ολλανδός αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών δήλωσε ότι < η ελληνική λίστα μεταρρυθμίσεων δεν ήταν επαρκής > και ότι < οι Έλληνες πρέπει να προχωρήσουν γρήγορα. Χρειάζονται ένα πιο ολοκληρωμένο πακέτο μεταρρυθμίσεων έως το τέλος Απριλίου >. Ο υπουργός Οικονομικών της Σλοβακίας Peter KaZimir ζήτησε από την ελληνική πλευρά πιο συγκεκριμένες προτάσεις ενώ ο υπουργός Οικονομικών της Μάλτας δήλωσε ότι το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα της Ελλάδας χρειάζεται πολύ δουλειά. Τέλος ο υπουργός Οικονομικών της Ιρλανδίας δήλωσε ότι η Ελλάδα πρέπει να εφαρμόσει μέρος των δεσμεύσεων της για να πάρει μέρος της δόσης (οικονομικής στήριξης).

Εξάλλου ο κ. Σόιμπλε κατά τη διάρκεια των εργασιών του Eurogroup, χαρακτήρισε μονομερή ενέργεια την κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Στον κ. Σόιμπλε απάντησε ο κ. Βαρουφάκης λέγοντας ότι η κυβέρνηση ήταν υποχρεωμένη να το πράξει αυτό λόγω της πολιτικής λιτότητας που επέβαλε η Ε.Ε. στην Ελλάδα.

Πέραν όμως των όποιων δηλώσεων, που δεν άλλαζαν το κλίμα δυσπιστίας απέναντι στην ελληνική πλευρά, η ουσία είναι ότι συμφωνήθηκε να ασχοληθούν και να προετοιμάσουν την επόμενη συζήτηση για το ελληνικό πρόβλημα < οι θεσμοί > δηλαδή εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ε.Κ.Τ. και του Δ.Ν.Τ. Οι εκπρόσωποι των θεσμών (που αντικατέστησαν την Τρόϊκα) θα συναντούσαν τους Έλληνες εκπροσώπους στις Βρυξέλλες και όχι στην Αθήνα. Επρόκειτο για μια εξέλιξη που ικανοποιούσε το σχετικό αίτημα της Κοινοτικής πλευράς αλλά όχι και της ελληνικής, δεδομένου ότι η κυβέρνηση είχε δηλώσει κατά επανάληψη ότι < τρόϊκα, τέλος >. Παράλληλα, έγινε γνωστό από τις Βρυξέλλες ότι ο κ. Βαρουφάκης παρουσίασε άλλες τρεις μεταρρυθμίσεις φορολογικού περιεχομένου και ότι αργότερα θα παρουσίαζε σταδιακά και άλλες μεταρρυθμίσεις. Πληροφορίες ανέφεραν ότι θα υποβληθούν από ελληνικής πλευράς συνολικά άλλες 14 μεταρρυθμίσεις σε δυο δόσεις. Καθόλου ικανοποιητική εξέλιξη εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι οι εταίροι μας περίμεναν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μεταρρυθμίσεων ποσοτικοποιημένο και με αριθμούς. Σε αυτό το πλαίσιο προστέθηκε και η δυσφορία που προκάλεσε η δήλωση Βαρουφάκη για το ενδεχόμενο δημοψηφίσματος στην περίπτωση που οι εταίροι αρνούνται κάθε μια μεταρρύθμιση.

Ανεξάρτητα από το πώς μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει τις εξελίξεις (καλές, κακές, συμφέρουσες, ασύμφωρες κ.λπ.) γεγονός είναι ένα. Οι αγορές έδειχναν να αρνούνται ότι έχει υπάρξει πρόοδος προς την κατεύθυνση των μεταρρυθμίσεων. Την 9η Μαρτίου τα επιτόκια των δεκαετών ελληνικών ομολόγων σημείωσαν άνοδο φθάνοντας το 10,10% (έναντι 9,45% της προηγούμενης Παρασκευής), ενώ των άλλων χωρών που είχαν επίσης επωφεληθεί από τους μηχανισμούς στήριξης της Ε.Ε., βρισκόντουσαν σε ικανοποιητικά επίπεδα. Για την Πορτογαλία στο 1,77%, για την Ισπανία στο 1,22% και την Ιταλία στο 1,28%..

Η αδυναμία της χώρας να αντλήσει δάνεια από τις αγορές και οι περιορισμένες δυνατότητες να αντλήσει νέα δάνεια από την Ε.Κ.Τ. και το Δ.Ν.Τ., αφού αυτό μπορούσε να γίνει μόνον εάν τηρούντο οι όροι που έθεταν οι πιστωτές, προκαλούσαν προβλήματα ρευστότητας στην κυβέρνηση. Αλλά πρόβλημα ρευστότητας είχαν και οι τράπεζες που μετέφεραν το πρόβλημα στον ιδιωτικό τομέα. Έτσι, προέκυπτε ανατροφοδότηση της ύφεσης. Μόνον για το 2015 οι υποχρεώσεις της χώρας προς τους πιστωτές ξεπερνούσαν τα 11,554 δισεκ. ευρώ εκ των οποίων τα 6, 6 δισεκ. ευρώ αφορούσαν το Δ.Ν.Τ.

Αν και το Δ.Ν.Τ. είχε εξαπολύσει έγκαιρα μια <κομψή, διακριτική και τελικά επιτυχή εκστρατεία> για την αποκατάσταση της φήμης του γεγονός είναι ότι συνέβαλε στην εφαρμογή μιας οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα, που αποδείχθηκε αποτυχημένη. Υπενθυμίζεται ότι υπό φυσιολογικές συνθήκες το Δ.Ν.Τ. δεν δανείζει σε μια χώρα περισσότερα δάνεια από το 200% του ετήσιου μεριδίου της και δεν δανείζει αθροιστικά περισσότερα από το 600% του συνολικού μεριδίου της οποιαδήποτε χώρας. Η αρχή αυτή καταπατήθηκε από το Δ.Ν.Τ. μόνον για την Ελλάδα στην οποία χορήγησε δάνεια ισόποσα με το 1.860% του συνολικού μεριδίου της χώρας δηλαδή υπερτριπλάσια του μέγιστου επιτρεπτού ορίου. Κάτι τέτοιο δεν είχε ξαναγίνει καθ'όλη τη διάρκεια λειτουργίας του διεθνούς οργανισμού. Σημειώνεται μάλιστα, ότι όταν στο Κογκρέσο των Η.Π.Α. συζητείτο το θέμα, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι ισχυριζόντουσαν ότι η υπέρ δανειοδότηση της Ελλάδας έγινε διότι ποτέ προηγουμένως μια σημαντική χώρα δεν είχε κηρύξει στάση πληρωμών έναντι του Δ.Ν.Τ. Ούτως ή άλλως, οι δανειοδοτήσεις συνοδεύθηκαν με μέτρα (Μνημόνιο) τα οποία σημείωσαν πλήρη αποτυχία και οδήγησαν τη χώρα σε βαθιά ανατροφοδοτούμενη ύφεση. Πεντέμισυ χρόνια μετά τις παρεμβάσεις του Δ.Ν.Τ. η χώρα χρωστούσε περισσότερα από ότι πριν την ένταξη της στους μηχανισμούς στήριξης (χρέος στο 170% από το 110% που ήταν πριν την κρίση) ενώ η ανεργία ξεπερνούσε το 25%. Αναμφίβολα το Δ.Ν.Τ. δεν ήταν ο μοναδικός φταίχτης για την κατάσταση που περιήλθε η χώρα, αφού τα προγράμματα εφαρμογής μέτρων επιβάλλοντο με τη σύμφωνη γνώμη και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ε.Κ.Τ. Αυτόνοητο είναι ότι μερίδιο της ευθύνης φέρουν και οι ελληνικές κυβερνήσεις οι οποίες δεν εφαρμόσανε τα μέτρα ούτε σύμφωνα με τις δεσμεύσεις τους, ούτε έγκαιρα, με αποτέλεσμα όλες οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών να μην επαληθεύονται, να διευρύνουν τις αποκλίσεις μεταξύ στόχων και αποτελεσμάτων και να αμβλύνουν τις σχέσεις εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας μεταξύ των δανειστών και των δανειζόμενων. Όπως ήταν φυσικό υπό αυτές τις συνθήκες η κρίση δανεισμού που εκδηλώθηκε το 2010, αντικαθιστώντας την κρίση δημοσίου χρέους του 2008-2009, συνεχιζότανε και το 2015. Οι περισσότεροι εστίαζαν σε αυτό ακριβώς. Ότι η Ελλάδα δεν μπορούσε να ξεφύγει από τη <μέγγνη> των πιστωτών της και πράγματι έτσι ήταν. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι πέραν αυτού υπήρχε και το τελικό συμπέρασμα, δηλαδή ότι η Ελλάδα προσπαθούσε να ξεφύγει από τους δανειστές της Ε.Ε. και του Δ.Ν.Τ. για να μπορέσει να δανειστεί από τις αγορές. Συνεπώς η χώρα χωρίς δάνεια δεν μπορούσε να επιβιώσει. Και κάτι ακόμα που δεν αναφερότανε. Ο δανεισμός της χώρας από τις αγορές μπορούσε να γίνει μάλλον με χειρότερους όρους από εκείνους που δανειζότανε από την Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ., από το 2012 και μετά. Η κατάσταση έμοιαζε (και ήταν) αδιέξοδη. Αν η Ελλάδα διάλεγε το δρόμο της συνεπούς εξόφλησης του χρέους της δεν θα μπορούσε να επανέλθει στην πριν την κρίση χρονική περίοδο. Για να μπορούσε να

ήταν συνεπής θα έπρεπε να επιτυγχάνει ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 5% (!), σύμφωνα με στελέχη του υπουργείου Οικονομικών. Αυτό όμως ήταν αδύνατο να γίνει διότι θα έπρεπε να πραγματοποιούνται επενδύσεις δεκάδων δισεκ. ευρώ ετησίως.

Στο πλαίσιο αυτό καμιά κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να σκεφθεί μακροπρόθεσμα για την άρση του αδιεξόδου. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ +ΑΝΕΛ, προσπαθούσε να επιλύσει βραχυχρόνια προβλήματα, κερδίζοντας χρόνο με την τετράμηνη παράταση που ζήτησε και πήρε από τους εταίρους της.

ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Στις 11 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η έκδοση τρίμηνων εντόκων γραμματίων 1,2 δισεκ. ευρώ. Οι προσφορές ήταν χαμηλές (1,3 δισεκ. ευρώ) ενώ η απόδοση έφτασε στο 2,70% έναντι του 2,50% της προηγούμενης δημοπρασίας που είχε διεξαχθεί στις 11 Φεβρουαρίου. Αλλά και η πορεία των Spread, δεν εξελισσότανε ικανοποιητικά. Την ίδια ημερομηνία το επιτόκιο δανεισμού των ελληνικών δεκαετών ομολόγων διαμορφώθηκε στο 10,82%, έναντι του 1,71% της Πορτογαλίας, του 1,16% της Ισπανίας και του 1,18% της Ιταλίας.

Στα μέσα Μαρτίου η κατάσταση, γενικά, δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ικανοποιητική. Οι σχέσεις των δύο πλευρών (Ε.Ε. και Ελλάδα) δεν ήταν σε καλό σημείο. Με αιχμή του δόρατος τη Γερμανία, οι χαρακτηρισμοί των εταίρων μας για την ασκούμενη ελληνική οικονομική πολιτική, τους εκπροσώπους της ακόμα και του ελληνικού λαού, ήταν αυστηροί και απαξιωτικοί. Ο κ. Σόϊμπλε χαρακτήρισε τον κ. Βαρουφάκη ως αφελή, προκαλώντας την αντίδραση της κυβέρνησης η οποία υπέβαλε διάβημα στο γερμανικό υπουργείο Εξωτερικών. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι εγείρει το θέμα των γερμανικών πολεμικών αποζημιώσεων. Συγκροτήθηκε διακομματική επιτροπή της Βουλής για τη διεκδίκηση των γερμανικών επανορθώσεων και αποζημιώσεων. Σαφώς η συγκρότηση μιας επιτροπής για το θέμα αυτό, δεν ήταν ότι το καλύτερο τουλάχιστον χρονικά. Υπήρξαν και πιο άκομφοι χειρισμοί του θέματος. Για παράδειγμα ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης κ. Νίκος Παρασκευόπουλος δήλωσε ότι είναι έτοιμος να υπογράψει την αναγκαστική εκτέλεση της απόφασης του Αρείου Πάγου του 2000, για αποζημιώσεις των συγγενών των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας στο Δίστομο. Η απόφαση αυτή προέβλεπε την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων της Γερμανίας σε ελληνικό έδαφος στην περίπτωση που δεν καταβάλλοντο οι εν λόγω αποζημιώσεις.

Ο κ. Τσίπρας αιτιολογώντας την απόφαση της κυβέρνησης να εγείρει το θέμα των γερμανικών πολεμικών αποζημιώσεων είχε δηλώσει ότι <Δεν κάνουμε θεοδικία, αλλά την ίδια στιγμή δεν παραιτούμεθα από τις απαράγραπτες αξιώσεις μας> και πρόσθεσε ότι <Η κυβέρνηση θα εργασθεί ώστε να τηρήσει στο ακέραιο τις υποχρεώσεις της αλλά ταυτόχρονα θα εργασθεί ώστε να τηρηθούν όλες οι ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις προς την Ελλάδα και τον ελληνικό λαό>.

Υπήρξαν βεβαίως και φαιδρές προσεγγίσεις. Ορισμένοι ζήτησαν συμφωνισμό μεταξύ των χρεών της Ελλάδας και των γερμανικών πολεμικών αποζημιώσεων.

Ετσι όπως ετέθη το όλο το ζήτημα και η χρονική επιλογή δεν μπορούσαν παρά να οξύνουν τις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Γερμανίας, δυο χωρών που

αντιπροσώπευαν αντίστοιχες διαφορετικές οικονομικές πολιτικές.

Η ελληνική διεκδίκηση εντασσότανε στη σχετική μακροχρόνια πολιτική, σύμφωνα με την οποία <η Ελλάδα ουδέποτε παραιτήθηκε των αξιώσεων της>.

Για να περιοριστούμε την τελευταία δεκαετία, υπενθυμίζουμε ότι ο τότε υπουργός Εξωτερικών και μετέπειτα Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κάρλος Παπούλιας διαβίβασε το 1995 κείμενο ρηματικής διακοίνωσης <περί εγέρσεως έναντι Γερμανικής Κυβερνήσεως, ζητήματος επιστροφής αναγκαστικού κατοχικού δανείου> στην πρεσβεία της Βόννης με εντολή να τη διαβιβάσει στο ανώτερο δυνατό επίπεδο του υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας. Σχετικό διαβαθμισμένο έγγραφο του υπουργείου Εξωτερικών προσδιόριζε το ύψος των ελληνικών απαιτήσεων έναντι της Γερμανίας. Σύμφωνα με αυτό οι απαιτήσεις ήταν:

-Περίπου 7.180 εκατ. δολ. έτους 1946 για τις πραγματικές ζημιές που προκλήθηκαν από τη Γερμανία στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

-Εκατόν πενήντα τρία (153) εκατ. δολ. έτους 1946, για απολεσθέντα ελληνικά σκάφη κατά την περίοδο της ουδετερότητας της χώρας μας.

-Εκατόν τριάντα πέντε (135) εκατ. δολ. έτους 1947 για αποπληρωμή του υποχρεωτικώς συναφθέντος δανείου της Τράπεζας της Ελλάδος προς τις αρχές κατοχής

-Υπόλοιπο επανορθώσεων από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ύψους 263 εκατ. δολ. έτους 1972 (?).

Η ρηματική διακοίνωση διαβιβάσθηκε στο γερμανικό υπουργείο Εξωτερικών αλλά δεν δόθηκε συνέχεια.

Μια νέα απόπειρα επαναφοράς του θέματος έγινε το Φεβρουάριο του 2010, αλλά ο τότε Πρωθυπουργός κ. Γιώργος Παπανδρέου μιλώντας στη Βουλή είπε ότι σε καμιά περίπτωση δεν έχει παραιτηθεί η χώρα μας από τη διεκδίκηση των γερμανικών κατοχικών αποζημιώσεων αλλά όχι να το καταστήσουμε σημαία ευκαιρίας, τώρα που είμαστε σε αδυναμία προσπαθώντας να βάλουμε τάξη, να επιφέρουμε τομές και να ανακτήσουμε την αξιοπιστία μας. Η τότε κυβέρνηση έκρινε ότι δεν ήταν ο κατάλληλος χρόνος για να ανοίξει το θέμα αυτό, την ίδια ώρα που αναζητούσε συμμάχους για να ξεπεράσει την κρίση.

Στη συνέχεια, τον Μάρτιο του 2012 πραγματοποιήθηκε κοινή συνεδρίαση των διαρκών επιτροπών οικονομικών και εξωτερικών της Βουλής για να συζητηθεί το όλο θέμα. Από τη συζήτηση προέκυψε ότι υπήρχε έλλειμμα σαφούς εικόνας των διαθεσίμων στοιχείων, έλλειμμα πολιτικής βούλησης και έλλειψη συναίνεσης. Ωστόσο, το υπουργείο Οικονομικών είχε προχωρήσει στη συγκέντρωση καταγραφή και ανάλυση του διαθεσίμου αρχειακού υλικού. Ο τότε υπουργός Εξωτερικών κ. Δημήτρης Αβραμόπουλος σε ομιλία τους στη Βουλή είχε πει ότι πολλές φορές το θέμα άνοιγε αλλά δεν έκλεινε και πρόσθεσε ότι <Τώρα όμως σας διαβεβαιώνω ότι άνοιξε για να κλείσει, με τη δικαιοσύνη να θριαμβεύει>. Εκτότε όμως δεν δόθηκε συνέχεια.

Στο πλαίσιο αυτό και με δεδομένο ότι η νέα κυβέρνηση συγκρότησε μια επιτροπή που θα εξετάζε το θέμα μέχρι τον Ιούλιο του 2015 και με δυνατότητα παράτασης, όπως προαναφέρθηκε, αποδεικνυόταν ότι το θέμα επανήλθε για επικοινωνιακούς λόγους εσωτερικής και εξωτερικής κατανάλωσης. Και αυτό, δυστυχώς, έγινε αμέσως αντιληπτό και στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό.

Ούτως ή άλλως οι κυβερνήσεις της Ελλάδας δεν ολοκλήρωσαν ποτέ τις διαδικασίες για να έχουμε το όποιο αποτέλεσμα, αλλά έφεραν στην επιφάνεια το θέμα όταν ήθελαν να ασκήσουν πιέσεις προς τη γερμανική πλευρά. Ετσι, όταν ετέθη και πάλι το θέμα (πρώτο δεκαήμερο Μαρτίου) κανείς δεν πείσθηκε ότι ξεκινά μια σοβαρή προσπάθεια για την πραγματική διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων.

Την Τετάρτη, 12 Μαρτίου 2015, άρχισαν στην Αθήνα οι συνομιλίες της ελληνικής πλευράς με τους <θεσμούς> σε τεχνικό επίπεδο (Brussels Group). Αυτό που διέρρευσε από την πλευρά των Βρυξελλών ήταν ότι οι εκπρόσωποι των εταιρών μας αναζήτησαν κατ'αρχήν αναλυτικά στοιχεία για την πορεία των οικονομικών των υπουργείων, δεδομένου ότι η κυβέρνηση δεν είχε παρουσιάσει μια <απογραφή> της οικονομικής κατάστασης. Αυτό, όπως αναφέρθηκε από ελληνικής πλευράς, έγινε με στόχο τα όποια στοιχεία ανακοινωθούν ή διαρρεύσουν για την κατάσταση της οικονομίας να έχουν προέλθει από τους εταίρους και κατά συνέπεια να είναι πιο αξιόπιστα (αυτό όμως δεν έγινε). Ούτως ή άλλως μια πλήρη εικόνα της κατάστασης δεν γνωστοποιήθηκε τις ημέρες εκείνες. Αποσπασματικά, έγινε γνωστό ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα για το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2015 ήταν περίπου 1,5 δισεκ. ευρώ, ενώ οι νέοι υπολογισμοί για τη μεταβολή του ΑΕΠ οδηγούσαν στο συμπέρασμα ότι ο ρυθμός ήταν αρνητικός αντί θετικός όπως εμφανιζόταν από την προηγούμενη κυβέρνηση. Το υπουργείο Οικονομικών χρησιμοποιώντας τη μέθοδο τους αποπληθωριστή, έδωσε τη μεταβολή του ΑΕΠ για το 2014 στο -1,9% αντί της αύξησης του 0,6% που είχε δοθεί αρχικά. Αυτό ήταν ένα ουσιώδες στοιχείο που ανέτρεπε την πολυδιαφημιζόμενη, από την προηγούμενη κυβέρνηση, στροφή της οικονομίας σε θετικό πρόσημο. Στους νέους αυτούς υπολογισμούς στηρίχθηκε και η νέα εκτίμηση της σχέσης δημοσίου χρέους/ΑΕΠ. Ένα άλλο στοιχείο ενδιαφέρον που δόθηκε στη δημοσιότητα ήταν η πορεία της ανεργίας. Το τελευταίο τρίμηνο του 2014 η ανεργία είχε ανέλθει στο 26,1% έναντι του 25,5% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Παράλληλα, η απασχόληση, κατά την ίδια χρονική σύγκριση, είχε σημειώσει μείωση κατά 1,4%. Συνεπώς και ο δείκτης ανεργίας αποδείκνυε ότι η Ελλάδα δεν είχε περιέλθει σε τροχιά ανάπτυξης, όπως ισχυριζόταν η προηγούμενη κυβέρνηση. Αλλα στοιχεία αποδεικνύανε ότι η φοροδοτική ικανότητα των περισσότερων επιχειρήσεων είχε εξαντληθεί προ πολλού και φυσικά συνεχιζόταν ενώ οι ξένοι προμηθευτές ήδη προ τριμήνου δεν δεχόντουσαν την αποστολή εμπορευμάτων στην Ελλάδα, εάν οι πελάτες τους δεν τους χορηγούσαν όλο το ποσό αξίας των εμπορευμάτων αυτών και όχι απλά μια προκαταβολή.

Όσο για τις αγορές, συνέχιζαν να μην εμπιστεύονται την ελληνική οικονομία. Τα επιτόκια των ελληνικών δεκαετών ομολόγων είχαν διαμορφωθεί στις 12 Μαρτίου 2015 στο 10,65% ενώ της Πορτογαλίας στο 1,52%, της Ισπανίας στο 1,0% και της Ιταλίας στο 1,07%.

Το τριήμερο 13-15 Μαρτίου συνέβησαν εξαιρετικά θα λέγαμε γεγονότα. Στις 13 Μαρτίου ορκίζεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Την ίδια ημερομηνία, ο κ. Τσίπρας συναντήθηκε με τους κ.κ. Γιούνκερ και Σούλτς σε μια προσπάθεια να τους πείσει να παρέμβουν στα Θεσμικά Όργανα της Ε.Ε. , ώστε να συνεχισθεί απρόσκοπτα η χρηματοδότηση της

Ελλάδας. Ωστόσο, φαίνεται ότι ο στόχος του δεν επιτεύχθηκε. Ο κ. Γιούνκερ, είπε στον κ. Τσίπρα ότι στην Ελλάδα δεν έχει γίνει αρκετή πρόοδος τον τελευταίο καιρό και ξεκαθάρισε ότι θέλει να βοηθήσει αλλά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι ο βασικός παίχτης, αφού οι αποφάσεις λαμβάνονται από τα κράτη –μέλη σε επίπεδο Eurogroup. Ο κ. Γιούνκερ αρνήθηκε εμμέσως να παρέμβει και να μεσολαβήσει όπως έγινε όταν ανέλαβε τα καθήκοντα της η νέα κυβέρνηση. Πάντως, οι δυο πλευρές συμφώνησαν στη δημιουργία μια Task Force που θα ενίσχυε το έργο της αντίστοιχης ομάδας δράσης που βρισκόταν στην Αθήνα για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απορρόφηση κεφαλαίων από την Ελλάδα.

Από την πλευρά του, ο κ. Σούλτς κατά τη διάρκεια της συνάντησης του με τον κ. Τσίπρα, του υπενθύμισε ότι αρμόδιο Θεσμικό Όργανο για να αποφασίσει την απρόσκοπτη χρηματοδότηση είναι το Eurogroup και τον κάλεσε να προσπαθήσει να αντιστρέψει το κλίμα έντασης που είχε δημιουργηθεί με τις δηλώσεις Βαρουφάκη-Σόϊλμπε. Ο κ. Σούλτς προχώρησε και πιο πέρα από τον κ. Γιούνκερ. Δήλωσε ότι δεν γίνεται να εμφανίζεται ο πρωθυπουργός σοβαρός και την άλλη μέρα να παίζουν τους άγριους άνδρες ο υπουργός Οικονομικών ή ο υπουργός Αμυνας ή οιοσδήποτε άλλος.

Την ίδια ημέρα εμφανίζεται νέα συνέντευξη και φωτογράφιση του κ. Βαρουφάκη στη λίμνη Κόμο, όπου είχε μεταβεί για να συμμετάσχει σε συνέδριο, λίγα εικοσιτετράωρα μετά την κατακραυγή για αντίστοιχες ενέργειες του σε ευρείας κυκλοφορίας γαλλικό περιοδικό. Οι επανωτές συνεντεύξεις του κ. Βαρουφάκη αποσπούν ειρωνικά σχόλια και στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθόλου ευχάριστη εξέλιξη στη συγκεκριμένη φάση των σχέσεων μεταξύ της χώρας μας και της Γερμανίας.

Στο πλαίσιο αυτό, σε ερώτηση δημοσιογράφου προς τον κ. Σόϊλμπε για το ενδεχόμενο να συμβεί κάποιο <ατύχημα> που θα οδηγούσε την Ελλάδα ακόμα και σε έξοδο από την ευρωζώνη, απάντησε ότι <δεδομένου ότι η ευθύνη και η δυνατότητα της απόφασης για το τι θα συμβεί βρίσκεται μόνο στην Ελλάδα και δεδομένου ότι δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς κάνουν οι υπεύθυνοι στην Αθήνα, δεν μπορούμε να το αποκλείσουμε>.

Αλλά και η ελληνική πλευρά δείχνει <να μην προσέχει τα λόγια της>. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Γαβριήλ Σακελλαρίδης σε δηλώσεις του δεν απέκλεισε τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος στην Ελλάδα, εξέλιξη που θα δυσαρέστησε στο έπακρον τους εταίρους. Δυσανεμία όμως προκάλεσε σε μέλη της κυβέρνησης, βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος και στελέχη του, η δήλωση του κ. Βαρουφάκη ότι η κυβέρνηση μπορεί να αναστείλει ή να καθυστερήσει ορισμένες εξαγγελίες της, για να οικοδομηθεί η εμπιστοσύνη με τους εταίρους.

Εν τω μεταξύ, τα τεχνικά κλιμάκια των Θεσμικών Οργάνων της Ε.Ε. συγκέντρωναν στοιχεία στην Αθήνα για να διαμορφώσουν εικόνα σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού και τις δημοσιονομικές ανάγκες της χώρας. Η πρώτη διαπίστωση αφορούσε τις δυνατότητες άντλησης κεφαλαίων μέσω των νέων ρυθμίσεων για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές. Επισήμως, επιχειρήσεις και ιδιώτες χρωστούσαν στο δημόσιο περισσότερο από 76 δισεκ. ευρώ, από, μη αποδόσεις Φ.Π.Α., ανείσπρακτα πρόστιμα, καταπτώσεις δανείων με εγγύηση δημοσίου και αδυναμία πληρωμής φόρου εισοδήματος. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε το τεχνικό κλιμάκιο, το 36% των οφειλών αυτών αφορούσαν πρόστιμα παράβασης του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων που

έχουν χαμηλή εισπραξιμότητα, διαχρονικά.

Ένα άλλο ζήτημα που απασχόλησε το τεχνικό κλιμάκιο ήταν η διασταύρωση των στοιχείων εξυπηρέτησης του ελληνικού δημοσίου χρέους. Και αυτό διότι η ελληνική πλευρά προέβαλε το επιχείρημα ότι οι τόκοι εξυπηρέτησης του χρέους ήταν δυσβάστακτοι. Πράγματι, στη φάση αυτή που καταγραφότανε δημοσιονομικό πρόβλημα και έλλειψη ρευστότητας οι τόκοι απορροφούσαν ένα σημαντικό τμήμα του ΑΕΠ, το οποίο όμως ήταν χαμηλότερο από των προηγούμενων ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ετος	Τόκοι (σε δισεκ. ευρώ)	% του ΑΕΠ
2010	13,2	6,0
2011	16,3	7,8
2012	12,2	6,3
2013	6,0	3,3
2014	5,7	3,1
2015	5,9	3,1

(Σχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2015)

Όπως εμφανίζεται από τον ανωτέρω πίνακα, οι τόκοι που θα έπρεπε να καταβληθούν το 2015 ήταν εξαιρετικά υψηλοί, ιδιαίτερα εάν υπολογισθούν ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ωστόσο, οι τόκοι αυτοί ήταν χαμηλότεροι από εκείνους που καταβλήθηκαν τα έτη 2010, 2011 και 2012. Το ύψος τους, την τριετία αυτή, ήταν έως και υπερδιπλάσιο ενός ετήσιου Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.), γεγονός απαράδεκτο για μια χώρα που ουσιαστικά είχε πτωχεύσει. Το απαράδεκτο της υπόθεσης γίνεται αυτονόητο εάν ληφθεί υπόψη ότι οι τόκοι κάλυπταν ένα σημαντικό μέρος του ΑΕΠ. Ουσιαστικά τίθετο θέμα και για τους δανειζόμενους και για τους δανειστές. Για τους πρώτους διότι συμφώνησαν σε αυτή τη τοκογλυφική μεταχείριση και για τους δεύτερους διότι την επέβαλαν σε ένα αδύνατο κρίκο της ευρωζώνης και της Ε.Ε. που περνούσε την χειρότερη κρίση της οικονομίας της μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τον εμφύλιο.

Το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου (16 Μαρτίου) η κα Μέρκελ απηύθυνε πρόσκληση στον κ. Τσίπρα για να συναντηθούν στις 22 Μαρτίου. Στο Βερολίνο και τις Βρυξέλλες η πρόσκληση της κας Μέρκελ ερμηνεύθηκε ότι η Γερμανία εξακολουθούσε να είναι <ο κύριος παίχτης> στις διαπραγματεύσεις και ότι οι πρωτοβουλίες της Καγκελαρίου θα οδηγήσουν σε εξομάλυνση των σχέσεων της ευρωζώνης με την Ελλάδα. Η ερμηνεία που δόθηκε από το Μαξίμου για την πρόσκληση της κας Μέρκελ ήταν πως η αποφασιστική στάση της ελληνικής κυβέρνησης οδήγησε την Καγκελαρία να αναγνωρίσει ότι η Ελλάδα έχει δίκιο και δείχνει ότι η λύση στο πρόβλημα μπορεί να είναι πολιτική. Ωστόσο, σε δηλώσεις της η κα Μέρκελ αναφέρθηκε στις δυσκολίες των συζητήσεων με την Ελλάδα και ότι δεν είναι ξεκάθαρο που αποβλέπει. Από την πλευρά του ο κ. Σόιμπλε δήλωσε ότι χάνει την υπομονή του με την Ελλάδα και ο κ. Νταϊσελμπλουμ ότι όλα τα ενδεχόμενα μελετώνται και ότι δεν αποκλείεται να ισχύσουν για την Ελλάδα μέτρα που εφαρμόστηκαν

στην Κύπρο (δηλαδή περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων). Ακόμα και ο κ. Μοσχοβισί, ο οποίος θεωρείτο ότι βρισκόταν πιο κοντά στην Ελλάδα από ότι όλοι οι υπόλοιποι παίκτες στις διαπραγματεύσεις δήλωσε ότι η κυβέρνηση πρέπει να τηρήσει τις δεσμεύσεις της η εφαρμογή των οποίων καθυστερεί. Στο πλαίσιο αυτό συνεχιζόντουσαν οι δηλώσεις των μεν και των δε με αποτέλεσμα εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δηλώσει πολύ εύστοχα ότι <καλύτερα να μιλάει ο ένας με τον άλλο παρά ο ένας για τον άλλον>.

Παράλληλα, ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους θεσμούς, κ. Ντ. Κοστέλλο με επιστολή του προς την ελληνική κυβέρνηση χαρακτήρισε ως <μονομερείς ενέργειες> τα σχέδια νόμου για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης και τη ρύθμιση των οφειλών. Υπενθυμίζεται ότι η νέα κυβέρνηση είχε αναλάβει τη δέσμευση να μην προχωρήσει σε <μονομερείς ενέργειες> αλλά να συνηνοείτο με τους εταίρους πριν εφαρμόσει μέτρα.

Εν τω μεταξύ η πορεία των spread εξακολουθούσε να ήταν ιδιαίτερη αρνητική για τα ελληνικά δεκαετή ομόλογα των οποίων τα επιτόκια έφθασαν το 11,30% ενώ της Πορτογαλία στο 1,76%, της Ισπανίας στο 1,28% και της Ιταλίας το 1,32%.

Η όλη κατάσταση (οι σχέσεις με εταίρους, τα δημοσιονομικά προβλήματα, η έλλειψη ρευστότητας, η αβεβαιότητα κ.λπ.) θύμιζε την κατάσταση που επικρατούσε το 2010, δηλαδή αδιέξοδο.

Οι σχέσεις Αθήνας –Βρυξελλών βρέθηκαν στην κόψη του ξυραφιού και υπήρξε νέα επικοινωνία μεταξύ του κ. Ομπάμα και της κας Μέρκελ με θέμα συζήτησης την άρση του <αδιεξόδου>.

Καθοριστικός παράγοντας στις εξελίξεις αποδείχθηκε η πολυμερής συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (19 και 20 Μαρτίου). Στη συνάντηση αυτή, συμμετείχαν οι κ.κ. Τσίπρας, Ολάντ, Γιούνκερ, Ντράγκι, Νταίσελμπλουμ, Τασκ και φυσικά η κα Μέρκελ. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε κατόπιν αιτήματος του κ. Τσίπρα, ο οποίος επεδίωκε να αποφορτισθεί το κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τις εκατέρωθεν δηλώσεις (Βρυξελλών, Αθηνών), την καθυστέρηση της ελληνικής κυβέρνησης να προωθήσει μεταρρυθμίσεις και την επιφυλακτική εάν όχι αρνητική στάση ορισμένων υπουργείων έναντι των τεχνικών κλιμακίων των Θεσμών που συγκέντρωναν στοιχεία σχετικά με την ελληνική οικονομία. Η αναγκαιότητα μιας τέτοιας συνάντησης ήταν αυτονόητη θα λέγαμε εάν και αρκετοί υποστήριζαν ότι ήταν <εξωθεσμική>. Κάποια κράτη-μέλη διαμαρτυρήθηκαν είτε διότι θεώρησαν ότι θα έπρεπε να συμμετέχουν και εκείνα είτε διότι θεώρησαν ότι δεν θα έπρεπε να γίνει η πολυμερής συνάντηση.

Η πολυμερής, μεταμεσονύκτια, συνάντηση, διήρκεσε τρισήμισι ώρες και οι συμμετέχοντες κατόρθωσαν να εκδώσουν ένα κοινό ανακοινωθέν με το εξής περιεχόμενο.

< Μένουμε απόλυτα προσηλωμένοι στη συμφωνία του Eurogroup της 20ης Φεβρουαρίου. Σε πνεύμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης δεσμευόμαστε όλοι να επιταχύνουμε τις εργασίες και να ολοκληρώσουμε τις διαδικασίες το ταχύτερο δυνατόν. Στο πλαίσιο της συμφωνίας της 20ης Φεβρουαρίου οι ελληνικές αρχές θα έχουν την ευθύνη των μεταρρυθμίσεων και θα παρουσιάσουν μια πλήρη λίστα συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων τις προσεχείς ημέρες. Επιβεβαιώσαμε τις πρακτικές λεπτομέρειες για τις διαδικασίες. Οι συνομιλίες θα

λαμβάνουν χώρα στις Βρυξέλλες. Οι αποστολές για τα τεχνικά στοιχεία θα γίνονται στην Αθήνα. Το Eurogroup είναι έτοιμο να συγκληθεί εκ νέου το συντομότερο δυνατόν>.

Το κοινό ανακοινωθέν ουσιαστικά δεν πρόσθεσε τίποτα σε εκείνα που είχαν συμφωνηθεί την 20η Φεβρουαρίου. Επρόκειτο για μια επιβεβαίωση των όσων είχαν συμφωνηθεί, πριν ένα μήνα, αλλά το περιεχόμενο του εξυπηρετούσε και τις δυο πλευρές, για διαφορετικούς βεβαίως λόγους.

Η ελληνική πλευρά κατάφερε να φέρει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων όλους τους βασικούς παίχτες, επιβεβαιώνοντας έτσι τη θέση της ότι πρέπει να βρεθεί λύση σε πολιτικό επίπεδο. Κέρδισε επίσης τις εντυπώσεις σε ότι αφορά την πορεία των μεταρρυθμίσεων. Και αυτό διότι οι προώθηση εκείνων των μεταρρυθμίσεων που ήθελε η ευρωζώνη παρουσίαζε σημαντική καθυστέρηση. Με τη συνάντηση καταγράφηκε η πολιτική βούληση και των δυο πλευρών να προχωρήσουν οι μεταρρυθμίσεις <το συντομότερο δυνατόν>. Ο κ. Τσίπρας επεδίωξε και πέτυχε, μέσω του κοινού ανακοινωθέντος, να πιέσει ουσιαστικά το υπουργικό συμβούλιο να επισπεύσει τις διαδικασίες μεταρρυθμίσεων.

Η άλλη πλευρά επίσης επωφελήθηκε. Κατ' αρχήν διότι επιβεβαιώθηκε πως και οι δυο πλευρές παραμένουν προσηλωμένες στις αποφάσεις της 20ης Φεβρουαρίου, οι οποίες προέβλεπαν την προώθηση συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων, κοστολογημένων. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα αξιολογούνται από τους Θεσμούς και στη συνέχεια θα εγκρινόντουσαν από το Eurogroup, ώστε να αποδεσμευθούν τα ποσά και να χορηγηθούν στην Ελλάδα, τμηματικά. Παράλληλα, η ελληνική πλευρά ανέλαμβανε την υποχρέωση να παραδώσει μια λίστα συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων <το συντομότερο δυνατόν>, που ερμηνεύθηκε ως προσθεσμία μιας εβδομάδας ή 10 ημερών.

Στον απόηχο της πολυμερούς συνάντησης ακούστηκαν πολλά. Για παράδειγμα, ότι ο κ. Τσίπρας ζήτησε να μάθει από τους συνομιλητές του εάν θέλουν να πάρει εκείνα μέτρα που δεν μπόρεσε να εφαρμόσει ο κ. Σαμαράς, για να πάρει την απάντηση πως κανείς δεν το ζητάει. Επίσης ότι η κ. Μέρκελ επεσήμανε στον κ. Τσίπρα ότι και στη δική της χώρα τα τεχνικά κλιμάκια επισκέπτονται τα γερμανικά υπουργεία. Αναφέρθηκε επίσης ότι ο κ. Τσίπρας ζήτησε να μάθει από τον κ. Ντράγκι γιατί δεν είναι ευέλικτη η Ε.Κ.Τ. στις καταβολές των δόσεων για να εισπράξει την απάντηση ότι η Κεντρική Τράπεζα έχει χορηγήσει 104 δισεκ. ευρώ στις ελληνικές τράπεζες.

Γεγονός είναι ότι με τη πολυμερή συνάντηση δόθηκε μια νέα ώθηση στις διαπραγματεύσεις και όπως αναμενότανε δόθηκε από ελληνικής πλευράς η αίσθηση ότι πρόκειται περί νίκης της αποφασιστικής στάσης της κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό, ο κ. Τσίπρας δήλωσε ότι < Δεν είναι ώρα για πανηγυρισμούς, αλλά για δουλειά-σκληρή δουλειά. Διαπραγματευόμαστε αλλά ταυτόχρονα κυβερνάμε. Συζητάμε αλλά ταυτόχρονα νομοθετούμε. Εχουμε ξεκινήσει ήδη τις μεταρρυθμίσεις προσπαθώντας όχι μόνον να επαναφέρουμε τη χώρα στην κανονικότητα αλλά και να κερδίσουμε το χαμένο χρόνο. Ηρθε η ώρα να αλλάξουμε τη χώρα και αυτό εξαρτάται μόνον από εμάς –από την κυβέρνηση>.

Πράγματι, μετά την πολυμερή συνάντηση, επισφραγίστηκε και από τις δυο πλευρές ότι η Ελλάδα είναι εκείνη που μπορεί να δώσει λύση στο πρόβλημα, προωθώντας τις μεταρρυθμίσεις.

Υπήρχαν όμως ακόμα χρονικά περιθώρια για να μην προκληθεί ένα πιστωτικό γεγονός ή ακόμα και πτώχευση, εάν η Ελλάδα αδυνατούσε να εξυπηρετήσει το χρέος της; Το θέμα ήταν υπαρκτό, όπως αποδεικνύεται και από το περιεχόμενο της επιστολής του κ. Τσίπρα προς την κα Μέρκελ, στις 15 Μαρτίου. Σύμφωνα με τους FINANCIAL TIMES, στην επιστολή του ο κ. Τσίπρας ανέφερε ότι η ελληνική κυβέρνηση θα αναγκαστεί να επιλέξει μεταξύ της αποπληρωμής των δανείων, τα οποία οφείλει κυρίως στο Δ.Ν.Τ. και τη συνέχιση καταβολής των κοινωνικών δαπανών. Παράλληλα, υπενθύμιζε ότι η Ε.Κ.Τ. περιόρισε τις δυνατότητες της Ελλάδας να εκδίδει έντοκα γραμμάτια και ότι η ευρωζώνη αρνείται να αποδεσμεύσει οποιαδήποτε βοήθεια, πριν την υιοθέτηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων εκ μέρους της κυβέρνησης. Και κατέληγε στο συμπέρασμα ότι με δεδομένο ότι η Ελλάδα δεν έχει πρόσβαση στις χρηματαγορές και ενόψει της κορύφωσης των δανειακών υποχρεώσεων της κατά την Άνοιξη και το Καλοκαίρι, πρέπει να καταστεί σαφές ότι οι ειδικοί περιορισμοί της Ε.Κ.Τ. σε συνδυασμό με το ενδεχόμενο καθυστέρηση καταβολής δόσεων (σ.σ.: από την Ε.Κ.Τ.) θα καθιστούσε αδύνατη την εξυπηρέτηση του χρέους από οποιαδήποτε κυβέρνηση. Κλείνοντας την επιστολή του ο κ. Τσίπρας ζητούσε από την κα Μέρκελ να μην επιτρέψει ένα μικρό ζήτημα ρευστότητας και μια ορισμένη θεσμική αδράνεια να μετατραπούν σε ευρώ πρόβλημα για την Ελλάδα και για την Ευρώπη.

Με την επιστολή του ο κ. Τσίπρας επεδίωκε να προκαλέσει την παρέμβαση της κας Μέρκελ στην Ε.Κ.Τ. για να διαφοροποιήσει τη στάση της (είτε να επιτρέψει την αύξηση του ορίου εντόκων γραμματίων είτε να αποδεσμεύσει οποιαδήποτε βοήθεια) και να λυθεί το βραχυπρόθεσμο δημοσιονομικό πρόβλημα. Το όλο θέμα δεν ήταν καθόλου απλό. Τα Θεσμικά Όργανα της Ε.Ε. είχαν δηλώσει κατά επανάληψη και σε όλους τους τόνους ότι η συνέχιση της χρηματοδότησης προς την Ελλάδα, έπεται της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων. Στην ουσία αυτό τηρείτο από το τέλος Καλοκαιριού του 2014. Επειδή δεν πραγματοποιούντο οι μεταρρυθμίσεις που είχε αναλάβει να προωθήσει η Ν.Δ., η χρηματοδότηση είχε <παγώσει> ενώ η αποπληρωμή των χρεών γινόταν κανονικά και σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που είχε συμφωνηθεί μεταξύ της ελληνικής πλευράς και των εταίρων μας. Το πρόβλημα αυτό ήταν φυσικά εν γνώσει της νέας κυβέρνησης η οποία είχε ελάχιστα περιθώρια ελιγμών. Επρεπε με τη σειρά της να αποδεχθεί τη βασική αρχή που ίσχυε από τότε που προσέφυγε η Ελλάδα στους μηχανισμούς στήριξης. Η αρχή αυτή μπορεί να συνοψιστεί στο εξής: Πρώτα προωθείται τις μεταρρυθμίσεις και μετά σας χορηγούμε χρήμα. Ωστόσο, η νέα κυβέρνηση ολιγώρησε. Ακόμα και η λεγόμενη λίστα μεταρρυθμίσεων που υποβλήθηκε με καθυστέρηση στους εταίρους, ήταν ασαφής και γενικόλογη (δημιουργική ασάφεια την αποκαλούσε την τακτική αυτή ο κ. Βαρουφάκης) ενώ στη συνέχεια υπήρξαν κάποια συγκεκριμένες προθέσεις (δημιουργική σαφήνεια κατά τον ίδιο). Ούτως ή άλλως πολλά κομματικά στελέχη του κυβερνώντος κόμματος αναφερόντουσαν ειρωνικά στη <λίστα Βαρουφάκη>. Ο χρόνος πίεζε για τη λύση του δημοσιονομικού προβλήματος και δεν υπήρχαν περιθώρια για τέτοιου είδους τακτικές.

Το γεγονός ότι δεν υπήρχαν πλέον χρονικά περιθώρια μας το θύμισαν με δηλώσεις τους οι κ.κ. Γιούνκερ και ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κ. Τούσκ. Ο κ. Γιούνκερ δήλωσε ότι ο κ. Τσίπρας του μετέφερε <την ετοιμότητα της ελληνικής κυβέρνησης να παρουσιάσει τις μεταρρυθμίσεις στο τέλος της τρέχουσας εβδομάδας ή στις αρχές της επόμενης έως το τέλος Μαρτίου>. Από την πλευρά του ο κ. Τούσκ δήλωσε ότι στην πολυμερή συνάντηση συμφωνήθηκε να επιταχυνθεί η εφαρμογή της συμφωνίας της 20ης Φεβρουαρίου και ο Έλληνας Πρωθυπουργός υποσχέθηκε να παρουσιάσει σύντομα τον λίστα με τις μεταρρυθμίσεις. Και οι δυο αξιωματούχοι της Ε.Ε. επανέλαβαν ότι η περαιτέρω χρηματοδότηση εξαρτάται από την πορεία των μεταρρυθμίσεων.

Παρά λοιπόν την επιμονή των εταίρων να τηρήσουν απαρέγκλιτα τις αρχές και τους

κανονισμούς λειτουργίας της ευρωζώνης, ο κ. Τσίπρας σε μια ύστατη προσπάθεια εξομάλυνσης των σχέσεων με την Ε.Ε., ζήτησε την παρέμβαση της κας Μέρκελ, την οποία συνάντησε στο Βερολίνο στις 23 Μαρτίου. Όπως προκύπτει από τις δηλώσεις που ακολούθησαν η κα Μέρκελ κατέστησε για μια ακόμα φορά σαφές ότι δεν είναι εκείνη που αποφασίζει για την αποδέσμευση των χρηματοδοτήσεων προς την Ελλάδα , αλλά το Eurogroup.

Ήταν γνωστό όμως σε όλους ότι για να αποφασίσει το Eurogroup, θα έπρεπε να έχει λάβει θετική αξιολόγηση εκ μέρους των Θεσμών ότι οι μεταρρυθμίσεις προχωράνε. Και βέβαια όχι οποιεσδήποτε μεταρρυθμίσεις, αλλά εκείνες που θα είχαν την έγκριση και των δύο πλευρών. Μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα ήταν κοστολογημένες με τεκμηριωμένο τρόπο. Στην πολύωρη συνάντηση των δυο πλευρών επιδιώχθηκε η βελτίωση των σχέσεων των δυο χωρών και συζητήθηκαν όλα τα θέματα που τους απασχολούσαν.

Ο κ. Τσίπρας, δήλωσε ότι δεν μετέβη στο Βερολίνο για να ζητήσει χρήματα, ότι το ελληνικό αίτημα για τις γερμανικές αποζημιώσεις είναι θέμα ηθικό και όχι οικονομικό και ότι πρέπει να λήξουν τα στερεότυπα που υπάρχουν Ελλάδας και Γερμανία. Επίσης ανέφερε ότι είναι λάθος και απλουστευτικό να λέγεται ότι για όλα τα προβλήματα φταίνει μόνο οι ξένοι και συμπλήρωσε ότι <ούτε οι Έλληνες είναι τεμπέληδες ούτε οι Γερμανοί φταίνε για τα προβλήματα της Ελλάδας>.

Από την πλευρά της η κα Μέρκελ αναφερόμενη στην έκτακτη οικονομική ενίσχυση προς την Ελλάδα είπε χαρακτηριστικά ότι <είμαι η Καγκελάρια της Γερμανίας και εκπροσωπώ ένα κράτος μεταξύ των 19 που αποφασίζουν για την παροχή ρευστότητας>. Επίσης δήλωσε ότι <έχουμε συναίσθηση και επίγνωση των φρικαλεοτήτων του ναζισμού στην Ελλάδα> και αλλά και ότι το θέμα των γερμανικών επανορθώσεων έχει λήξει.

Παράλληλα και οι δυο πλευρές καταδίκασαν τις ακρότητες εκείνων των Μ. Μ. Ε. , που με δημοσιεύματα σκίτσα και σχόλια ξεπερνούν τα όρια της ευπρέπειας ή είναι άδικα.

Η κα Μέρκελ ήταν η δεύτερη φορά που συναντήθηκε με τον κ. Τσίπρα. Η πρώτη ήταν πριν λίγα εικοσιτετράωρα στο πλαίσιο της πολυμερούς συνάντησης. Η κα Μέρκελ τα τελευταία χρόνια είχε αρκετές συναντήσεις με Έλληνες Πρωθυπουργούς, εκτός των τακτικών συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο Ευρωπαϊκών Συμβουλίων. Με τον κ. Παπανδρέου συναντήθηκε στο Βερολίνο στις 5/3/2010 και στις 23/2/2011. Επίσης στις Κάννες στις 3/11/2011 και στις 27/9/2011 στο Βερολίνο.

Με τον κ. Σαμαρά συναντήθηκε στις 24/8/2012 και στις 22/11/2013 στο Βερολίνο, στις 11/4/2014 στην Αθήνα και 23/9/2014 και πάλι στο Βερολίνο.

Σε όλες τις ανωτέρω συναντήσεις η κα Μέρκελ εμφανιζότανε ιδιαιτέρως θετική στη στήριξη της Ελλάδας αλλά ξεκαθάριζε πάντα ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται στο Eurogroup. Αυτό έκανε και στην τελευταία συνάντηση που είχε με τον κ. Τσίπρα, ο οποίος έγινε αποδέκτης του ίδιου μηνύματος αυτή τη φορά από τον κ. Ντάγκι. Ο κεντρικός τραπεζίτης δήλωσε ότι θα επαναφέρει την αποδοχή των ελληνικών ομολόγων ως εγγύηση για την παροχή ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες (Waiver) όταν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης του ελληνικού προγράμματος, γεγονός που δεν ίσχυε τότε. Εξάλλου διευκρίνησε ότι δεν ήταν η Ε.Κ.Τ. που απαγόρευσε

την έκδοση ελληνικών εντόκων γραμματίων άνω των 15 δισεκ. ευρώ, αλλά αυτό καθορίστηκε από την Τροϊκά, μετά από απόφαση του

Eurogroup.

Ακολούθησαν τηλεφωνικές επικοινωνίες του κ. Τσίπρα με τον κ. Γιούνκερ και την κα Λαγκάρντ, κατά τη διάρκεια του οποίου επαναβεβαιώθηκε η δέσμευση της κυβέρνησης για την υποβολή της λίστας μεταρρυθμίσεων.

Τα κρίσιμα αυτά εικοσιτετράωρα, έγινε νέα παρέμβαση του πρώην Πρωθυπουργού Κ. Σημίτη, ο οποίος μιλώντας στο Δίκτυο Ελλήνων του Βελγίου-Αργώ, στις Βρυξέλλες, είπε ότι η ευρωζώνη δυσκολεύεται να χειριστεί πειστικά το πρόβλημα μιας μικρής χώρας με περιορισμένη οικονομική σημασία για το σύνολο της Ένωσης, ένα ακόμα παράδειγμα ότι μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική είναι αναγκαία. Υπενθυμίζεται ότι η συμμετοχή της Ελλάδας στο συνολικό ΑΕΠ της Ε.Ε. ήταν και είναι γύρω του 2%, για αυτό και ο πρώην Πρωθυπουργός αναφέρθηκε στο πρόβλημα μιας μικρής χώρας.

Τις ημέρες εκείνες η ελληνική κυβέρνηση υπέβαλε αίτημα στην ευρωζώνη για την επιστροφή 1,2 δισεκ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (EFSF). Σύμφωνα με την απόφαση του Eurogroup της 20ης Φεβρουαρίου 2015, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) έπρεπε να επιστρέψει τα κεφάλαια που δεν χρειάστηκε να αξιοποιήσει για την ανακεφαλοποίηση των ελληνικών τραπεζών. Το συνολικό ποσό που είχε δανειστεί το ΤΧΣ για την ανακεφαλοποίηση των τραπεζών ήταν 49,7 δισεκ. ευρώ, αλλά χρησιμοποιήθηκαν τα 40 δισεκ. ευρώ και επομένως έπρεπε να επιστραφούν τα υπόλοιπα 9,7 δισεκ. ευρώ. Αντ'αυτού το ΤΧΣ επέστρεψε 10,9 δισεκ. ευρώ, δηλαδή 1,2 δισεκ. ευρώ περισσότερα από ότι έπρεπε. Έτσι, η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε να της επιστραφούν τα 1,2 δισεκ. ευρώ που είχε δώσει παραπάνω.

Το αίτημα όμως αυτό δεν ικανοποιήθηκε. Έτσι και αλλιώς πάντως, το πρόβλημα ρευστότητας δεν θα λυνότανε με το 1,2 δισεκ. ευρώ. Η έλλειψη ρευστότητας πήρε εξαιρετικές διαστάσεις τους τελευταίους μήνες και συγκεκριμένα από τον Νοέμβριο του 2014 έως το τέλος Φεβρουαρίου 2015, οπότε οι καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων σημείωσαν ιστορικό χαμηλό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Καταθέσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων
(σε δισεκ. ευρώ)

Μήνες	Νοικοκυριών	Επιχειρήσεων
Νοέμβριος 2014	136	28,2
Δεκέμβριος 2014	134	26
Ιανουάριος 2015	125	22,5
Φεβρουάριος 2015	120	20,3

Στο δυσμενές αυτό κλίμα, δεν έλειψαν και οι παρεμβάσεις και δηλώσεις υπουργών και κομματικών στελεχών που επιδεινώναν την κατάσταση. Οι δηλώσεις αφορούσαν το ενδεχόμενο ρήξης με τους εταίρους με αποτέλεσμα να επανέλθουν οι φήμες για κίνδυνο χρεοκοπίας έως το Πάσχα.

Όσο για τα spread εξακολουθούσαν να δείχνουν τη διάθεση των αγορών απέναντι στην ελληνική οικονομία. Στις 26 Μαρτίου 2015, τα επιτόκια για τα ελληνικά δεκαετή ομόλογα έφθασαν το 11,17% ενώ για τα πορτογαλικά το 1,80%, τα ισπανικά το 1,27% και τα ιταλικά το 1,32%.

Στα τελευταία εικοσιτετράωρα του Μαρτίου, δέσποσαν τρία θέματα. Το πρώτο αφορούσε το άτυπο έγγραφο απολογισμού του έργου της κυβέρνησης για το διάστημα που ασκούσε την εξουσία (ουσιαστικά έως το τέλος Μαρτίου), το δεύτερο η λίστα με τις μεταρρυθμίσεις που διαβιβάστηκε στις Βρυξέλλες και το τρίτο την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας από τον οίκο αξιολόγησης Fitch.

Το πρώτο θέμα συζητήθηκε γιατί ο απολογισμός δεν συμπεριλάμβανε μεταρρυθμίσεις που επιθυμούσαν οι πιστωτές. Το δεύτερο απασχόλησε την κοινή γνώμη περισσότερο από το πρώτο, αφού η έγκριση της λίστας μεταρρυθμίσεων από το Brussels Group θα οδηγούσε στην έγκριση της λίστας από το Eurogroup και στη συνέχεια θα αποδεσμευόντουσαν οι δόσεις χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας. Οι συζητήσεις πάντως στο Brussels Group έγιναν σε βαρύ κλίμα, διότι τα μέλη της δεν συμφωνούσαν σε πολλά σημεία με τις ελληνικές προτάσεις για μεταρρυθμίσεις. Το τρίτο θέμα ήταν εξίσου σοβαρό δεδομένου ότι η αξιολόγηση από την Fitch συνέπεσε χρονικά με τις συζητήσεις για τη λίστα μεταρρυθμίσεων. Οι αγορές πίεζαν συστηματικά την Ελλάδα να ολοκληρώνει τον διάλογο με τους εταίρους της και να προωθήσει τάχιστα τις μεταρρυθμίσεις. Ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της χώρας σε CCC από B και τη βραχυπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα σε C από B.

Ο Fitch αιτιολόγησε την υποβάθμιση βάσει του γεγονότος ότι η χώρα αντιμετωπίζει αδυναμία πρόσβασης στις αγορές αλλά και ότι υφίστατο αβεβαιότητα σχετικά με τις προοπτικές έκταμεισης από τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Τέλος, ο οίκος αξιολόγησης υπενθύμιζε ότι υπάρχουν στενά περιθώρια ρευστότητας στον εγχώριο τραπεζικό τομέα. Αυτόνομο είναι ότι η εξέλιξη αυτή δεν ήταν καθόλου ευχάριστη για την κυβέρνηση, η οποία διαπραγματευόταν με τους εταίρους. Χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός ότι την ίδια ώρα που η ελληνική πλευρά ανέφερε στη λίστα μεταρρυθμίσεων ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί 1,4% το 2015, ο Fitch προέβλεπε αύξηση κάτω του 0,5%. Το Σαββατοκύριακο της 28ης και 29ης Μαρτίου αναλώθηκε με συζητήσεις, στην Αθήνα και τις Βρυξέλλες, για τις μεταρρυθμίσεις. Η αλήθεια είναι ότι στην ελληνική κυβέρνηση δεν υπήρχαν περιθώρια ελιγμών αφού οι υποχρεώσεις της προς τους δανειστές ήταν υψηλές. Μέσα σε λίγους μήνες και συγκεκριμένα έως το τέλος του 2015 η Ελλάδα θα έπρεπε να καταβάλλει στους δανειστές 17,669 δισεκ. ευρώ, δηλαδή δυο ετήσια Προγράμματα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.). Οι προκάτοχοι της κυβέρνησης είχαν συμφωνήσει να καταβάλλουν το ποσό των 17,669 δισεκ. ευρώ εκ των οποίων περίπου τα μισά θα έπρεπε να δοθούν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2015. Επομένως έστω και εάν η κυβέρνηση ξεπερνούσε τις δυσκολίες καταβολής των υποχρεώσεων της απέναντι στους δανειστές, το μήνα Απρίλιο, θα βρισκόταν σε ακόμα μεγαλύτερη δυσκολία τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα στοιχεία στον παρακάτω πίνακα δίνουν το μέγεθος του προβλήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Υποχρεώσεις προς δανειστές (σε εκατομμύρια ευρώ)

Μήνες	Ποσό
Απρίλιος	450
Μαΐος	1.009
Ιούνιος	2.620
Ιούλιος	5.120
Αύγουστος	3.690
Σεπτέμβριος	1.720
Οκτώβριος	890
Νοέμβριος	350
Δεκέμβριος	1.820
Αθροισμα	17.669

Είναι σαφές ότι η ελληνική οικονομία, με τα δεδομένα της εποχής εκείνης, δεν θα ήταν δυνατό να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, εκτός και εάν λαμβανόντουσαν νέα μέτρα περιορισμού των δαπανών και αύξησης των εσόδων. Αλλωστε οι προβλέψεις της κυβέρνησης για αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,4% το 2015 δεν επαληθευόντουσαν από τα Θεσμικά Όργανα της Ε.Ε. , ενώ αμφιβολίες υπήρχαν και για τις δυνατότητες σχηματισμού πρωτογενούς πλεονάσματος κατά 1,5%. Οι δυσκολίες λοιπόν εξόφλησης των δανειστών ενυπήρχαν στις συμφωνίες που είχαν υπογραφή από τις προηγούμενες κυβερνήσεις και τους εταίρους. Πάντως, έως το τέλος Μαρτίου 2015 η ελληνική πλευρά ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις καταβολής των υποχρεώσεων της και μάλιστα χωρίς να έχουν εκταμιευθεί οι δόσεις των δανείων, διότι η κυβέρνηση της Ν.Δ. δεν λάμβανε τα μέτρα για τα οποία είχε δεσμευθεί και συνεπώς δεν γινόντουσαν οι απαραίτητες αξιολογήσεις για να αποδεσμευθούν οι προαναφερόμενες δόσεις δανείων. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ενώ από τον Αύγουστο του 2014 δεν είχαν χορηγηθεί οι δόσεις δανείων από τους δανειστές στην Ελλάδα, η χώρα είχε καταβάλει για την εξόφληση των δανείων της το ποσό των 13,4 δισεκ. ευρώ, εκ των οποίων τα 6,5 δισεκ. ευρώ αφορούσαν του Δ.Ν.Τ. Αλλα τέσσερα (4) δισεκ. ευρώ αφορούσαν την αποπληρωμή ομολόγων του ευρωσυστήματος κατά την κρίση και 2,5 δισεκ. ευρώ αφορούσαν τόκους και ομόλογα. Τέλος καταβλήθηκαν 500 εκατ. ευρώ για εξόφληση ομολόγων προ κρίσης.

Εν ολίγοις, η χώρα σε 7-8 μήνες είχε καταβάλει στους δανειστές της 13,4 δισεκ. ευρώ αλλά δεν είχε εισπράξει κανένα ποσό από δάνεια που έπρεπε να χορηγήσουν οι δανειστές εάν φυσικά είχαν προχωρήσει οι μεταρρυθμίσεις. Βάσει των ανωτέρω, η ελληνική οικονομία βρέθηκε <με τη θηλιά στο λαιμό> και ο κ. Τσίπρας έστειλε μήνυμα προς τους εταίρους πως εάν δεν χρηματοδοτηθεί η Ελλάδα, δεν θα καταστεί δυνατό να καταβάλλει τις επόμενες δόσεις προς τους δανειστές. Μεταξύ της καταβολής μισθών και συντάξεων και των δόσεων δανείων η κυβερνητική προτίμηση έγερνε σαφώς υπέρ της

πρώτης υποχρέωσης της. Η κατάσταση ήταν οριακή και η αφαίμαξη των καταθέσεων συνεχιζότανε μέρα με τη μέρα. Οσο για τις αποδόσεις των Spread των ελληνικών δεκαετών ομολόγων ξεπερνούσαν το 11% ενώ των πορτογαλικών ήταν 1,78%, των ισπανικών 1,32% και των ιταλικών το 1,35%.

Εν τω μεταξύ οι πληροφορίες από τις Βρυξέλλες δεν ήταν ευχάριστες, αφού η λίστα των μεταρρυθμίσεων που είχε στείλει η ελληνική κυβέρνηση, δεν ικανοποιούσε το Brussels Group. Η λίστα προέβλεπε πρόσθετα έσοδα ύψους άνω των τριών δισεκ. ευρώ, από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (350 εκατ. ευρώ) από τις αποκρατικοποιήσεις (1.500 εκατ. ευρώ), την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου τσιγάρων και καυσίμων (250 εκατ. ευρώ) τις τηλεοπτικές άδειες (350 εκατ. ευρώ) τη βελτιστοποίηση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (300 εκατ. ευρώ) κ.λπ. Παράλληλα όμως στη λίστα αναφερόταν ότι θα χορηγηθεί το ΕΚΑΣ στους χαμηλοσυνταξιούχους δαπάνης 82 εκατ. ευρώ, τη χορήγηση 13ης σύνταξης σε ορισμένες κατηγορίες συνταξιούχων και ότι θα αναβαλλόταν η ρήτρα μηδενικού ελλείμματος για τα επικουρικά ταμεία (326 εκατ. ευρώ). Σύμφωνα με τις πληροφορίες από τις Βρυξέλλες δεν περιελάμβανε η λίστα μεταρρυθμίσεων καμιά ρύθμιση για το ασφαλιστικό και τα εργασιακά, ενώ από την Αθήνα η κυβέρνηση δήλωνε ότι στη λίστα δεν υπάρχουν υφεσιακά μέτρα.

Τα τελευταία εικοσιτετράωρα του Μαρτίου αναλώθηκαν με τις διαπραγματεύσεις μεταξύ ελληνικής πλευράς και του Brussels Group, οι οποίες όμως ανεστάλησαν, για να περάσει η σκυτάλη στις συνομιλίες μεταξύ των εκπροσώπων των εταίρων στην Αθήνα και των εκπροσώπων των υπουργείων για τη συγκέντρωση στοιχείων που θα τεκμηριώναν τη λίστα των μεταρρυθμίσεων. Από το Brussels Group διέρρευσε ότι οι συνομιλίες διεκόπησαν διότι δεν περιλαμβάνονται στη λίστα οι ρυθμίσεις για το ασφαλιστικό και τα εργασιακά, ενώ Έλληνες υπουργοί εξέφραζαν την αισιοδοξία τους ότι μια συμφωνία θα κλείσει τη Μεγάλη Εβδομάδα.

Συναφές γεγονός των τελευταίων εικοσιτετράωρων ήταν η κατάθεση πρότασης εκ μέρους του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝΕΛ, για τη σύσταση εξεταστική επιτροπής η οποία θα διερευνούσε την υπαγωγή της Ελλάδας στο καθεστώς των Μνημονίων και της επιτήρησης καθώς και κάθε άλλο ζήτημα που σχετιζόταν με την εφαρμογή των μνημονίων. Η διερεύνηση αφορούσε το διάστημα από τον Οκτώβριο του 2009. Όπως ήταν φυσικό προκλήθηκαν αντιδράσεις διότι η εξεταστική επιτροπή δεν θα εξέταζε τα συμβάντα πριν τον Οκτώβριο του 2009.

Ετσι, έκλεισε και ο μήνας Μάρτιος με την εντύπωση ότι τίποτα ουσιαστικό δεν έχει προχωρήσει από τις 25 Ιανουαρίου, ημερομηνία που αναδείχθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ πρώτο κόμμα.

Το γεγονός ότι δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στο Brussels Group για τη λίστα μεταρρυθμίσεων πυροδότησε φήμες περί αδυναμίας καταβολής της δόσης του δανείου προς το Δ.Ν.Τ., ύψους 448 εκατ. ευρώ. Υπουργοί της κυβέρνησης ανέφεραν ότι τα ταμειακά διαθέσιμα θα εξαντλούντο στις 9 Απριλίου και ότι στην περίπτωση που δεν βρεθούν χρήματα θα προτιμηθεί η λύση της καταβολής μισθών και συντάξεων από την καταβολή της δόσης του δανείου προς το Δ.Ν.Τ. Από τις Βρυξέλλες απαντούσαν αυτό θα ερμηνευόταν ως πιστωτικό γεγονός. Η έλλειψη διαθεσίμων, έστρεψε την κυβέρνηση στη <λύση> της ζήτησης κεφαλαίων από δημόσιους οργανισμούς και την επιστροφή αδιάθετων ποσών από το Εθνικό

Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), εφόσον δεν είχαν προγραμματιστεί οι αντίστοιχες δαπάνες σε χρόνο 15 ημερών. Οι έντονες διαμαρτυρίες των περιφερειάρχων ανάγκασαν την κυβέρνηση να αποσύρει το μέτρο. Παράλληλα, συνεχίστηκε το <πάγωμα> των πληρωμών προς τους προμηθευτές του δημοσίου, τους συμβασιούχους κ.λπ. Τα spread, διατηρήθηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα, με αποδόσεις στο 11,97%.

Εν τω μεταξύ, η κυβέρνηση απέστειλε στις Βρυξέλλες νέα, αναλυτικότερη λίστα μεταρρυθμίσεων που προέβλεπε πρωτογενές πλεόνασμα άνω του 3% (3,1%-3,9 όριο που είχε τεθεί μέσω των μνημονιακών δεσμεύσεων). Ο κ. Νταΐσελμπλουμ δήλωσε ότι η Ελλάδα στέλνει όλο και περισσότερες προτάσεις, πιο αναλυτικές και πρόσθεσε ότι σε ορισμένα σημεία θα υπάρξει συμφωνία, αλλά και ότι υπάρχει πολύς δρόμος για μια συνολική συμφωνία.

Η στενότητα κεφαλαίων οδήγησε την κυβέρνηση να αποφασίσει νέα δημοπρασία εντόκων γραμματίων ύψους 875 εκατ. ευρώ, για τις 8 Απριλίου. Οι συζητήσεις που έλαβαν χώρα στην Αθήνα και στις Βρυξέλλες οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι δεν αρκούσαν τα χρονικά περιθώρια για να καταλήξουν οι δυο πλευρές σε συμφωνία σε ένα έκτακτο eurogroup πριν το Πάσχα, παρά τις αρχικές προσδοκίες για την επίτευξη αυτού του στόχου. Ετσι, η κυβέρνηση αναγκάστηκε να αλλάξει τακτική, να διαμηνύσει προς όλες τις πλευρές ότι δεν επείγει μια συμφωνία και ως εκ τούτου οι αποφάσεις μπορούν να ληφθούν στο Eurogroup της 24ης Απριλίου. Με βάσει τα νέα δεδομένα, ο κ. Βαρουφάκης ανέλαβε να μεταβεί στην Ουάσιγκτον και να συναντηθεί με την κα Λαγκάρντ, αφ' ενός μεν για να καθυστερήσει το Δ.Ν.Τ. για την αποπληρωμή των δόσεων των δανείων, αφ' ετέρου για να προσπαθήσει να πείσει τον διεθνή οργανισμό και καταβάλει στην Ελλάδα μέρος των δανείων που εκκρεμούσαν από το Καλοκαίρι του 2014 και δεν είχαν καταβληθεί διότι δεν είχαν προχωρήσει οι μεταρρυθμίσεις.

Όπως προέκυψε από τις εκατέρωθεν δηλώσεις μετά τις συνομιλίες μεταξύ Λαγκάρντ – Βαρουφάκη, η ελληνική πλευρά δεσμεύθηκε για την έγκαιρη και πλήρη αποπληρωμή των χρεών της προς το Δ.Ν.Τ., στο διηνεκές και ότι οι μεταρρυθμίσεις θα προχωρήσουν. Παράλληλα, συμφωνήθηκε μια συγκεκριμένη διαδικασία για τη βελτίωση των συνομιλιών με το Brussels Group. Κατά τη διάρκεια της συνομιλίας των δυο πλευρών δεν έγινε καμιά αναφορά σχετικά με αναδιάρθρωση ή ελάφρυνση του χρέους. Ωστόσο, κύκλοι του Δ.Ν.Τ. υπενθύμιζαν ότι ο διεθνής οργανισμός είχε προτείνει από τον Ιούλιο του 2014 την ελάφρυνση του χρέους της χώρας στο πλαίσιο της αξιολόγησης του ελληνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων που θα γινότανε το 2ο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου. Πράγματι, εάν η τότε κυβέρνηση της Ν.Δ. είχε εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις για τις οποίες είχε δεσμευθεί και συνεπώς η αξιολόγηση ήταν θετική, άνοιγε ο δρόμος για να συζητηθεί το θέμα της αναδιάρθρωσης ή ελάφρυνσης του χρέους, βάσει των σχετικών αποφάσεων του Eurogroup από το 2012.

Συνεπώς, η κακή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας στις αρχές Απριλίου, τα αδιέξοδα που καταγραφόντουσαν στις διαπραγματεύσεις μεταξύ ελληνικής πλευράς και πιστωτών, η απόσυρση καταθέσεων, οι αβεβαιότητες και οι ανασφάλειες, πηγάζαν από την αδυναμία της κυβέρνησης της Ν.Δ. να τηρήσει τις δεσμεύσεις της για την προώθηση μεταρρυθμίσεων γεγονός που θα οδηγούσε στη θετική αξιολόγηση και στις συζητήσεις για ελάφρυνση του χρέους. Σε αυτό το πλαίσιο προστέθηκαν οι παλινωδίες και οι καθυστερήσεις της κυβέρνησης που προέκυψε από τις εκλογές της 25ης Ιανουαρίου 2015, με αποτέλεσμα στις αρχές Απριλίου 2015 η όλη κατάσταση να θυμίζει τις παραμονές της εμπλοκής στο πρώτο Μνημόνιο.

Σημειώνεται ότι η οικονομική δυσπραγία και η έλλειψη ρευστότητας οφείλετο και στο γεγονός ότι τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που χρωστούσαν διάφορα ποσά στο δημόσιο δεν ανταποκρινόντουσαν στις προτροπές της κυβέρνησης για την εξόφληση τους, είτε λόγω αδυναμίας είτε λόγω αδιαφορίας αναμένοντας νέες ρυθμίσεις. Σύμφωνα με επικαιροποιημένα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών οι συνολικές οφειλές προς το δημόσιο, στο τέλος Φεβρουαρίου 2015, ανήρχοντο σε 75,7 δισεκ. ευρώ. Από το ποσό αυτό, τα 56,4 δισεκ. ευρώ τα χρωστούσαν φυσικά πρόσωπα, τα 10,9 δισεκ. ευρώ επιχειρήσεις (κυρίως πτωχευμένες) και τα υπόλοιπα δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και οργανισμοί. Μόνον το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2015, οι οφειλές προς το δημόσιο αυξήθηκαν κατά 2,5 δισεκ. ευρώ και από το ποσό αυτό οι εν δυνάμει εισπράξεις ήταν 1,19 δισεκ. ευρώ.

Στο πλαίσιο αυτό, μετά από πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ και των ΑΝ.ΕΛ, ψηφίστηκε στη Βουλή η συγκρότηση εξεταστικής επιτροπής η οποία θα εξέταζε πως φθάσαμε στα Μνημόνια. Η σχετική πρόταση ψηφίστηκε με 156 ψήφους υπέρ, 72 κατά και 22 δήλωσαν παρών. Ο έλεγχος θα άρχιζε από τον Οκτώβριο του 2009, γεγονός που προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις επειδή δεν συμπεριελάμβανε προηγούμενα χρονικά διαστήματα (π.χ. 2004-2009) και ακόμα πριν.

Η Ν.Δ. αντιπρότεινε ο έλεγχος του δημοσίου χρέους να αρχίσει από το 1981.

Ωστόσο, εκ των πραγμάτων φαινόταν ότι ο έλεγχος για το δημόσιο χρέος θα άρχιζε τυπικά από τον Οκτώβριο του 2009 αλλά ουσιαστικά θα επεκτεινόταν και στα προηγούμενα χρόνια, οπότε και διογκώθηκε το χρέος δυσανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας. Η εξεταστική επιτροπή κλήθηκε να διερευνήσει την αλήθεια για το δημόσιο χρέος από τον Οκτώβριο του 2009 και μετά, αλλά αυτό που συνέβη τότε δεν ήταν μόνον κρίση δημοσίου χρέους, αλλά και κρίση δανεισμού. Η χώρα δεν είχε τη δυνατότητα να αποπληρώσει το χρέος της και έπρεπε, για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, να πάρει νέα δάνεια υπό δυσβάστακτους όρους.

Στήριξη όμως απαιτείτο και για τις τράπεζες οι οποίες αντιμετώπιζαν εκτός του προβλήματος της ρευστότητας και το πρόβλημα της διόγκωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, το ύψος των οποίων ξεπέρασαν τα 80 δισεκ. ευρώ το Α' τρίμηνο του 2015. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος η πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων ήταν η εξής:

Πορεία μη εξυπηρετούμενων δανείων
%σε σχέση με το σύνολο χορηγήσεων

Δεκέμβριος 2008	5,0
	7,7
	10,4
	16
	24,5
	31,9
	34,2

Το πρόβλημα αυτό, οδήγησε τις μετοχές των τραπεζών σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα και αντανάκλωσε τη μεγάλη ανησυχία των επενδυτών για το ενδεχόμενο να απαιτηθούν νέες αυξήσεις κεφαλαίων οι οποίες όμως δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθούν λόγω της γενικότερης οικονομική κατάσταση.

Τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνόλου των χορηγήσεων ήταν για την Εθνική περίπου 31,9%, για την Alpha Bank 33%, για την Eurobank 33,4% και για την Πειραιώς το 38,8%. Το πρόβλημα ήταν πολύπλοκο και δισεπίλυτο δεδομένου ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια δεν προερχόντουσαν μόνον από δανειολήπτες που αδυνατούσαν να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους αλλά και από δανειολήπτες οι οποίοι μπορούσαν να είναι συνεπείς αλλά δεν ήθελαν. Και αυτούς αδυνατούσαν οι αρμόδιοι να τους συνετίσουν.

Στις 8 και 9 Απριλίου, ο κ. Τσίπρας πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στη Μόσχα, όπου συναντήθηκε με τον κ. Πούτιν και μέλη της ρωσικής κυβέρνησης. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν την επίσκεψη έγιναν πολλές δηλώσεις από εκπροσώπους των Θεσμικών οργάνων αλλά και από την αξιωματική αντιπολίτευση που κατέδειξαν ότι ήταν, στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, κατώτεροι των περιστάσεων. Ορισμένοι κατέκριναν την επίσκεψη Τσίπρα στη Μόσχα, διότι την ίδια ώρα υπήρχαν προβλήματα στις σχέσεις Ε.Ε.-Ρωσίας. Άλλοι, ισχυριζόντουσαν ότι η επίσκεψη γινότανε για να ζητήσει η Ελλάδα δάνειο από την Τρίτη χώρα και ότι ο Έλληνας πρωθυπουργός θα διαχώριζε τη θέση του από την κοινή στάση της Ε.Ε. σε ότι αφορά τις κυρώσεις εις βάρος της χώρας αυτής. Η κατάσταση όμως που επικρατούσε στην Ελλάδα ήταν τέτοια που δεν άφηνε κανένα περιθώριο στην κυβέρνηση να ζητήσει δάνειο από τη Ρωσία ή να διαφύγει από την κοινή στάση της Ε.Ε. προς τη χώρα αυτή. Και αυτό έπρεπε να το αντιληφθούν και οι εκπρόσωποι των Θεσμικών οργάνων και η αξιωματική αντιπολίτευση. Οι πιέσεις προς την Ελλάδα ήταν κλιμακούμενες και έδειχναν ότι οι ισχυροί εταίροι δικαιούνται να διατηρούν διαύλους επικοινωνίας με τη Ρωσία και ταυτόχρονα ότι μπορούσαν να απαγορεύουν να πράττουν το ίδιο, χώρες με μικρότερο ειδικό βάρος, όπως η Ελλάδα. Η κυβέρνηση, ή έστω ο κ. Τσίπρας, στην πραγματικότητα στόχευε απλά στη διεύρυνση των συμμαχιών, όπως κάθε κυβέρνηση που επιδιώκει πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική. Ο κ. Τσίπρας, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια μετά τις δηλώσεις του για την επίσκεψη, επεδίωκε την διεύρυνση των διμερών σχέσεων με τη Ρωσία και όχι τη

στήριξη της Τρίτης αυτής χώρας για να ξεφύγει από τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις της Ελλάδας έναντι της Ε.Ε. Το ίδιο υποστήριζε και η Μόσχα που έβλεπε τη λύση του δημοσιονομικού προβλήματος στο πλαίσιο της ευρωζώνης. Οι δυο πλευρές συμφώνησαν στην κατασκευή αγωγού φυσικού αερίου που θα διέσχιζε την Ελλάδα, μέσω Τουρκίας και θα συνέχιζε τη διαδρομή του προς την Ευρώπη.

Αφού ξεδιάλυσε και το τοπίο σχετικά με τους προσανατολισμούς της χώρας, η κυβέρνηση βρέθηκε και πάλι μπροστά στη σκληρή πραγματικότητα. Το χρέος <ήταν και πάλι εδώ>, οι διαφωνίες με τους εταίρους ήταν πολλές και σημαντικές και η έλλειψη ρευστότητας ολοφάνερη στον επιχειρηματικό κυρίως τομέα, που είχε συνηθίσει διαφορετικά. Το ζήτημα ήταν ότι ενώ όλοι προσδοκούσαν λύση του ελληνικού προβλήματος στο Eurogroup της 24 Απριλίου, οι Θεσμοί δήλωναν στις 14 ότι δεν έχουν λάβει ακόμα την πλήρη λίστα των μεταρρυθμίσεων. Στην Αθήνα κυβερνητικοί παράγοντες υπενθύμιζαν τη δήλωση Βαρουφάκη ότι από τη δημιουργική ασάφεια περάσαμε στη δημιουργική σαφήνεια, αλλά οι εταίροι δεν συμφωνούσαν με την προσέγγιση της σταδιακής αποστολής της τελικής λίστας μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, η διάθεση συνεργασίας των εταίρων με την ελληνική πλευρά παρέμενε αμείωτη και ένας από τους λόγους (ο σημαντικότερος ίσως) ήταν ότι γνώριζαν πολύ καλά πως εάν η Ελλάδα βρεθεί εκτός ευρωζώνης οι επιπτώσεις θα γινόντουσαν αισθητές όχι μόνον στην Ε.Ε. αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στις 14 Απριλίου στη σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών των G7 που πραγματοποιήθηκε στο Λούμπεκ της Γερμανίας, η επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας Φεντερίκα Μογκερίνι, δήλωσε ότι η Ε.Ε. οφείλει να επιδείξει ευελιξία στη διαχείριση της ελληνικής κρίσης χρέους, όχι μόνον από αίσθημα αλληλεγγύης αλλά και για την υπεράσπιση του κοινού συμφέροντος. Εάν πέσει ένας πέφτει όλο το σύστημα, κατέληξε.

Παράλληλα είχαν επανέλθει στο προσκήνιο οι φήμες περί εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη και μάλιστα ορισμένα δημοσιεύματα ανέφεραν ότι το κόστος ενός τέτοιου γεγονότος θα ανέλθει στα 1.000 δισεκ. ευρώ (ένα τρισεκ. ευρώ). Ήταν λοιπόν ξεκάθαρο ότι κανένα δεν συνέφερε να προκύψει ή να επιβληθεί ένα Grexit, εκτός βεβαίως κάποιων κερδοσκοπών που είχαν ποντάρει στο απευκταίο.

Ωστόσο οι ειδήσεις και οι πληροφορίες για την πορεία της ελληνικής οικονομίας και τις διαπραγματεύσεις με τους Θεσμούς, ήταν αρνητικές και διατηρούσαν το κλίμα περί εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη.

Σύμφωνα με τα οριστικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής στο τέλος του 2014 το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης ανερχόταν σε 6,4 δισεκ. ευρώ (3,5% του ΑΕΠ) και το ακαθάριστο ενοποιημένο δημόσιο χρέος σε 317,1 δισεκ. ευρώ ή 177,1% του ΑΕΠ. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύανε ότι η κατάσταση της οικονομίας ήταν ιδιαίτερα αρνητική όταν ανέλαβε την εξουσία ο ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝ.ΕΛ. Εκτοτε βέβαια η κατάσταση αυτή χειροτέρευσε. Το Α΄δεκαπενθήμερο του Απριλίου εκδόθηκαν τρίμηνα έντοκα γραμμάτια με απόδοση 2,70% και αντλήθηκαν 812,5 εκατ. ευρώ (συντελεστής κάλυψης 1,30). Οι όροι έκδοσης δεν ήταν καλύτεροι από τους αντίστοιχους της προηγούμενης έκδοσης, μηνός Μαρτίου.

Εκείνο όμως που ήταν ιδιαίτερο δυσάρεστο ήταν η πορεία των Spread για τα δεκαετή ελληνικά ομόλογα που οι αποδόσεις τους εκτινάχθηκαν στις 16 Απριλίου στο 13,18% ενώ την ίδια ώρα των αντίστοιχων πορτογαλικών βρισκόντουσαν στο 1,80%, των ισπανικών στο 1,32% και των ιταλικών στο 1,31%.

Ενας από τους βασικούς λόγους αυτής της εξέλιξης ήταν το γεγονός ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της ελληνικής πλευράς και των εταίρων δεν προχωρούσαν με ικανοποιητικούς ρυθμούς και συνεπώς απομακρυνόταν το ενδεχόμενο να επέλθει συμφωνία μεταξύ των δυο πλευρών, στο Ecofin της 24ης Απριλίου.

Για τις εξελίξεις αυτές, οι εταίροι εξέφραζαν τις ζωηρές ανησυχίες τους, τις οποίες όμως δεν συμμεριζόντουσαν κυβερνητικοί παράγοντες που υποστήριζαν ότι και να μην επέλθη συμφωνία δεν θα συμβεί το τέλος του κόσμου, όπως δεν συνέβη στις 25 Ιανουαρίου (εκλογές), στις 28 Φεβρουαρίου (λήξη συμφωνίας Σαμαρά) και 9 Απριλίου (ημερομηνία καταβολής δόσης στο Δ.Ν.Τ.).

Τι θα γινόταν όμως με τις επόμενες δόσεις; Στα μέσα Απριλίου, η απάντηση στο ερώτημα αυτό ήταν <άγνωστον> αφού οι βολιδοσκοπήσεις που έγιναν από ελληνικής πλευράς προς το Δ.Ν.Τ. για παράταση στην καταβολή δόσεων, δεν επέφεραν θετικό αποτέλεσμα. Η κα Λαγκάρντ φέρεται να είχε πεί στον κ. Βαρουφάκη να μην υποβάλλει αίτημα παράτασης καταβολής δόσεων, διότι θα απορριφθεί. Συνεπώς προέκυπτε το εξής βασικό ερώτημα. Η κυβέρνηση θα κατόρθωνε να καταβάλλει έγκαιρα και τις επόμενες δόσεις των δανείων προς το Δ.Ν.Τ. ή θα ενεργούσε μονομερώς, με όλες τις επιπτώσεις;

Για μια ακόμα φορά, η κατάσταση έδειχνε αδιέξοδη. Μετά την άρνηση του Δ.Ν.Τ. ήρθε και η άρνηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αποδεχθεί τις <κόκκινες γραμμές> της κυβέρνησης και να συμμεριστεί την ελληνική θέση ότι υπάρχει πρόοδος στις διαπραγματεύσεις. Όσο για τον κ. Σόιμπλε δεν έχανε ευκαιρία να δηλώνει ότι είναι απογοητευμένος από την πορεία των διαπραγματεύσεων. Υποστήριζε ότι δεν ζητάνε στην Ε.Ε. από την Ελλάδα να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις για να δοθεί η χρηματοδοτική στήριξη, ενώ για το πρόβλημα δανεισμού που είχε η χώρα έλεγε ότι <αν βρείτε δανεικά σε Πεκίνο και Μόσχα, πάρτε τα>. Οι θέσεις του επαναλαμβάνοντουσαν σχεδόν καθημερινά. Αποδεχότανε μιν ότι ένα Grexit αποτελεί κίνδυνο για την παγκόσμια οικονομία, αλλά επέμενε πως η λύση εξαρτάται από την ελληνική κυβέρνηση. Δήλωνε ότι <με βάση τη συμφωνία που είχαμε και που επεκτάθηκε δυο φορές η Ελλάδα μπορεί να πάρει τη δόση που εκκρεμεί εάν οι Θεσμοί δώσουν αναφορά στο Eurogroup η οποία θα λέει ότι σε γενικές γραμμές έχει εφαρμοστεί το πρόγραμμα. Σε γενικές γραμμές ποτέ δεν ζητάμε το 100%, δεν είμαστε τόσο τέλειοι>.

Από την πλευρά της όμως η ελληνική κυβέρνηση και μάλιστα ο ίδιος ο πρωθυπουργός δήλωνε ότι υπάρχει διαφωνία, μεταξύ Ελλάδας και Ε.Ε., σε τέσσερα σημεία:

- Τις εργασιακές σχέσεις
- Το ασφαλιστικό
- Την αύξηση του Φ.Π.Α.
- Τη φιλοσοφία για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας.

Ο κ. Τσίπρας δήλωνε επίσης αισιόδοξος για μια συμφωνία έως το τέλος Απριλίου.

Ωστόσο, τα τέσσερα σημεία διαφωνίας αποτελούσαν τον κύριο πυλώνα αλλαγών που προωθούσε η ευρωζώνη για την Ελλάδα και συνεπώς το ενδεχόμενο μιας συμφωνίας δεν ήταν και πολύ πιθανόν. Βεβαίως θα μπορούσε να βρεθεί μια λύση, εάν για παράδειγμα η κυβέρνηση προωθούσε τις περισσότερες μεταρρυθμίσεις και ζητούσε αναβολή των διαπραγματεύσεων για τα τέσσερα σημεία που υπήρχαν διαφωνίες. Αλλωστε αποφάσεις για

τόσο σοβαρά θέματα δεν μπορούν και δεν πρέπει να λαμβάνονται πριν υπάρξουν αξιόπιστες και αντικειμενικές μελέτες. Έτσι και αλλιώς οι διαπραγματεύσεις προχωρούσαν με αργό ρυθμό και ο υπουργός Οικονομικών κ. Βαρουφάκης δήλωνε ότι η καθυστέρηση οφείλεται στο γεγονός ότι η κυβέρνηση πρέπει να πείσει τους εταίρους ότι το προηγούμενο πρόγραμμα απέτυχε, προτού συμφωνήσουμε σε ένα νέο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων. Το ερώτημα βεβαίως είναι κατά πόσον οι εταίροι ήταν διατεθειμένοι να αποδεχθούν ότι το πρόγραμμα που είχε επιβληθεί στην Ελλάδα είχε αποτύχει. Και όλοι γνωρίζανε ότι αυτό δεν ήταν δυνατόν να γίνει μια <δήλωση μετανοίας> εκ μέρους των εταίρων. Εξάλλου απαντώντας σε ερωτήσεις για το ενδεχόμενο εκλογών ή δημοψηφίσματος έλεγε στα μέσα Απριλίου ότι <δεν είναι στο σχέδιο μας εκλογές ή δημοψήφισμα. Δεν νομίζω ότι η διαφορά μεταξύ ημών και υμών είναι τόσο μεγάλη>. Την τοποθέτηση αυτή του κ. Βαρουφάκη δεν τη συμμεριζόντουσαν αρκετοί κυβερνητικοί παράγοντες οι οποίοι υποστήριζαν ότι εάν υπάρξει αδιέξοδος στις διαπραγματεύσεις δεν αποκλείεται να γίνουν εκλογές ή δημοψήφισμα.

Η ασάφεια που εκπορευόταν από την κυβέρνηση δεν αποδεικνυόταν δημιουργική, αφού η πορεία των Spread ήταν όλο και περισσότερο αρνητική. Τα Spread των δεκαετών ελληνικών ομολόγων ξεπέρασε το 13% όταν για την Πορτογαλία ήταν 2,02%, της Ισπανίας 1,47% και της Ιταλίας 1,48%. Η κατάσταση εξελίχθηκε ακόμα χειρότερη και για τα τριετή ελληνικά ομόλογα, των οποίων η απόδοση ξεπέρασε το 27% ενώ για την Πορτογαλία ήταν 2,0%, για την Ισπανία 0,2% και της Ιταλίας 1,45%.

Παράλληλα, οι απώλειες του τραπεζικού δείκτη στο Χρηματιστήριο Αθηνών έφθασαν το 20% σε τέσσερις συνεδριάσεις που έληξαν στις 17 Απριλίου ενώ οι συνολικές απώλειες του γενικού δείκτη μειώθηκε κατά 22,56 %, στο ίδιο διάστημα και διαμορφώθηκε στις 729 μονάδες.

Η κακή εικόνα συμπληρωνόταν από το γεγονός ότι τα ταμειακά αποθέματα είχαν περιορισθεί στα δυο δισεκ. ευρώ και η <αφαίμαξη> των καταθέσεων από τις τράπεζες συνεχιζόταν με σταθερό ρυθμό.

Στο πλαίσιο αυτό η Standard & Poor's, υποβάθμισε τη μακροχρόνια πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από το B- , σε CCC +.

Το κλίμα δεν άλλαξε ούτε μετά την ολιγόλεπτη συνάντηση μεταξύ Ομπάμα –Βαρουφάκη που πραγματοποιήθηκε στην Ουάσιγκτον με την ευκαιρία του εορτασμού της εθνικής επετείου που έλαβε χώρα με καθυστέρηση. Ο κ. Ομπάμα είπε ότι η Ελλάδα πρέπει να κάνει μεταρρυθμίσεις, πρέπει να εισπραχθούν φόροι και πρέπει να μειωθεί η γραφειοκρατία και να επιδειχθεί ευελιξία. Ο κ. Βαρουφάκης από την πλευρά του είπε ότι όλοι πρέπει να δείξουν ευελιξία και ότι η Ελλάδα είναι απολύτως προσηλωμένη στη διαδικασία στην οποία συμμετέχουν οι θεσμοί.

Από την συνομιλία των δυο ανδρών δεν προέκυψε μια σαφής στήριξη της αμερικανικής πλευράς προς την Ελλάδα όπως κακώς προέβλεπαν ορισμένοι κυβερνητικοί παράγοντες. Ο Ομπάμα καλούσε την ελληνική πλευρά, για μια ακόμα φορά, να επιδείξει ευελιξία ώστε να κλείσει το θέμα των διαπραγματεύσεων.

Στα επόμενα εικοσιτετράωρα, τέσσερις λέξεις κυριαρχούσαν στη διεθνή ειδησεογραφία: Gtexit, χρεοκοπία, δημοψήφισμα, εκλογές. Τα ειδησεογραφικά πρακτορεία, ο τύπος, τα

κανάλια και οι ραδιοφωνικοί σταθμοί αναπαρήγαγαν φήμες και δηλώσεις επωνύμων και ανωνύμων αξιωματούχων περί εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη, περί πιστωτικού γεγονότος, πτώχευσης, διενέργειας δημοψηφίσματος και εκλογών. Το ερώτημα βεβαίως ήταν εάν μπορούσε να γίνει κάτι από όλα αυτά. Για παράδειγμα, πως μπορούσε να πραγματοποιηθεί έξοδος της χώρας από την ευρωζώνη αφού κάτι τέτοιο δεν προέβλεπε η Συνθήκη της Ε.Ε. Ομοίως, το πιστωτικό γεγονός ή η πτώχευση θα αποδεικνυόντουσαν περισσότερο επιζήμια για την ευρωζώνη και όχι μόνον, από μια συμφωνία όποια και εάν ήταν αυτή. Και αυτό, πέραν του πλήγματος του γοήτρου της Ε.Ε. με τα αυτονόητα αρνητικά αποτελέσματα. Όσο για το δημοψήφισμα ή τι εκλογές θα αποτελούσαν παραλογισμό, μετάθεση της κυβερνητικής ευθύνης στους εκλογείς και βεβαίως άγνωστο αποτέλεσμα για την κυβέρνηση. Παρά τα αυτονόητα εξακολουθούσαν ορισμένοι να τροφοδοτούν παρόμοια σενάρια. Ο κ. Βαρουφάκης ερωτηθείς για το ενδεχόμενο να μην πληρωθεί δόση δανείου προς τους πιστωτές, απάντησε ότι <αυτό έχει ήδη συμβεί. Το 2012 η ελληνική κυβέρνηση αθέτησε τις πληρωμές 100 δισεκ. ευρώ υφιστάμενων υποχρεώσεων για το χρέος>, ενώ άλλοι μεταξύ των οποίων και ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Δραγασάκης δήλωναν ότι εάν υπάρξει αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις, το δημοψήφισμα μπορεί να γίνει διέξοδο.

Παράλληλα, ελάμβαναν χώρα αλληλοσυγκρουόμενες δηλώσεις από κυβερνητικά στελέχη σε ότι αφορά την εξεύρεση χρημάτων για την πληρωμή μισθών και συντάξεων. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομίας κ. Δημήτρης Μάρδας αναφέρθηκε τρεις φορές κατά τη διάρκεια της 22ης Απριλίου στο επίμαχο θέμα, με ισάριθμες προσεγγίσεις. Την πρώτη φορά δήλωσε ότι υπάρχει απόκλιση ταμειακών διαθεσίμων ύψους 400 εκατ. ευρώ, τη δεύτερη ότι το ποσό φθάνει το ένα (1) δισεκ. ευρώ και την τρίτη ότι βρέθηκαν τα χρήματα των 400 εκατ. ευρώ. Όπως είπε ο ίδιος <έψαχνε> για το ποσό αυτό, διότι μεταξύ 22-27 Απριλίου εντοπιζόταν ένα ταμειακό κενό που δεν φαινόταν από πού θα καλυφθεί. Το κενό αυτό καλύφθηκε με την ψήφιση Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου <Κατεπείγουσα ρύθμιση για τη μεταφορά ταμειακών διαθεσίμων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης προς επένδυση στην Τράπεζα της Ελλάδος>. Οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης ξεπερνούσαν τους 1.500, σύμφωνα με το Μητρώο υπηρεσιών και φορέων, Απρίλιος 2013, Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Στο μητρώο περιλαμβάνονται Ν.Π.Δ.Δ., Πανεπιστήμια, Δήμοι, Περιφέρειες, Οργανισμοί, Ιδρύματα, Ινστιτούτα, Δημοτικά Κέντρα, Εθνικές Επιτροπές, ΕΟΦ, Εταιρείες (αξιοποίησης περιουσίας, προστασίας ανηλίκων), Κέντρα Ερευνών, κ.λπ.

Ο εσωτερικός δανεισμός που προωθούσε η κυβέρνηση, δεν έγινε αποδεκτός κατά πλειοψηφία από τους φορείς, ενώ υπήρξαν και θετικές τοποθετήσεις κυρίως από οργανισμούς και δημοτικές αρχές. Περισσότερες αντιρρήσεις είχαν τα πανεπιστήμια, τα νοσοκομεία και τα ασφαλιστικά ταμεία. Από τα ταμεία αυτά η κυβέρνηση προσδοκούσε ότι θα μπορούσε να δανεισθεί τα εξής ποσά:

ΙΚΑ	150 εκατ. ευρώ
ΟΓΑ	100
ΟΑΕΕ	137
ΟΑΕΔ	50
ΕΤΑΤ	150
Σύνολο	587 εκατ. ευρώ

Εν πάσει περιπτώσει, η κυβέρνηση συγκέντρωσε τα 400 εκατ. ευρώ για να καλύψει το ταμειακό έλλειμμα και να πληρωθούν οι υπάλληλοι και οι συνταξιούχοι του δημοσίου, για τον μήνα Απρίλιο. Η γενικότερη αναστάτωση που δημιουργήθηκε στους φορείς, κέρδισε το παιχνίδι των εντυπώσεων, με αποτέλεσμα να μην συζητηθεί η ουσία του θέματος που ήταν η αδυναμία της κυβέρνησης να καταβάλει μισθούς και συντάξεις, εάν δεν κατόρθωνε να καλύψει τις χρηματοδοτικές ανάγκες με τον εσωτερικό δανεισμό, αφού ο εξωτερικός δανεισμός ήταν απαγορευτικός. Ταυτοχρόνως, προέκυψε και το αυτονόητο ερώτημα: Τι θα γίνει τους επόμενους μήνες, αφού ο εξωτερικός δανεισμός θα ήταν απαγορευτικός και ο εσωτερικός αδύνατος εάν εξαντλούντο τα ταμειακά διαθέσιμα των φορέων; Με άλλα λόγια, το τρίτο δεκαήμερο του Μαΐου που θα εύρισκε η κυβέρνηση τα ποσά που θα χρειαζότανε για να πληρωθούν οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι συνταξιούχοι;

Αυτό ήταν μείζον θέμα και υποχρέωσε την κυβέρνηση να επαναφέρει <στην πρώτη γραμμή των διαπραγματεύσεων> την αναγκαιότητα επίλυσης του προβλήματος μέσω πολιτικής συμφωνίας και κατά προέκταση τη λήψη των δόσεων των δανείων από τους πιστωτές. Στο πλαίσιο αυτό εντάχθηκε και η συνάντηση του κ. Τσίπρα με την κα Μέρκελ και τον κ. Ολάντ στο περιθώριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 23 Απριλίου.

Η ελληνική πλευρά εξέπεμπε κλίμα αισιοδοξίας για την επίτευξη μιας συμφωνίας έως το τέλος Απριλίου ευελπιστώντας στην έκδοση ενός κειμένου από το Eurogroup, που θα αναφερότανε στην πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Αντίθετα, οι πιστωτές υποστήριζαν ότι η πρόοδος δεν ήταν επαρκής, ότι έπρεπε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες και ότι μια συμφωνία θα μπορούσε να επιτευχθεί στο επόμενο Eurogroup της 11ης Μαΐου.

Την ημέρα που συναντήθηκε ο κ. Τσίπρας με την κα Μέρκελ και τον κ. Ολάντ, συμπληρωνόντουσαν πέντε χρόνια από τότε που ο πρώην Πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου ανακοίνωσε, από το Καστελόριζο, την ένταξη της Ελλάδας στον μηχανισμό στήριξης της Ε.Ε. με τη συμμετοχή του Δ.Ν.Τ. στον δανεισμό προς τη χώρα που είχε ουσιαστικά πτωχεύσει. Στη διάρκεια των πέντε αυτών ετών, αποδείχθηκε ότι τα προγράμματα που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα από την Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ. είχαν αποτύχει. Εάν εξαιρέσει κανείς ότι μειώθηκε τα δημόσιο έλλειμμα (και βελτιώθηκε το ισοζύγιο πληρωμών αλλά για λόγους συγκυρίας), όλοι οι άλλοι δείκτες της οικονομίας και της πραγματικής οικονομίας κατέστησαν χειρότερες. Το δημόσιο χρέος από το 126% του ΑΕΠ που ήταν το 2009, έφτασε το 177% το 2014, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν συνεχώς αρνητικός, εκατοντάδες χιλιάδες επιχειρήσεις έκλεισαν, οι άνεργοι έφθασαν τους 1.400.000 από τις 600.000 που ήταν το 2009 και η ανασφάλεια και οι αβεβαιότητες ήταν διάχυτες στην κοινωνία, όπως και στην αρχή εφαρμογής των Μνημονίων.

Η κακή κατάσταση (αστάθεια, ανασφάλεια, αβεβαιότητες, αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις) συνεχιζότανε με αποτέλεσμα να προκύπτει η ανάγκη μιας αλλαγής πλεύσης. Ετσι, στις 26 Απριλίου ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Γιάννης Δραγασάκης δήλωσε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να ολοκληρωθεί η μεταβατική συμφωνία τις πρώτες ημέρες του Μαΐου, αν όχι εντός του Απριλίου. Για την επίτευξη όμως συμφωνίας χρειαζότανε, από ελληνικής πλευράς, η κατάθεση μιας συγκεκριμένης λίστας μεταρρυθμίσεων, η οποία όμως δεν είχε υποβληθεί από τον κ. Βαρουφάκη. Τα επόμενα εικοσιτετράωρα ο κ. Βαρουφάκης τέθηκε στο στόχαστρο των εταίρων, απομονώθηκε στο Eurogroup που πραγματοποιήθηκε στη Ρίγα της Λεττονίας γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση του, λέγοντας ότι είναι ομόθυμοι στο μίσος τους για εμένα και εγώ καλοδέχομαι το μίσος τους. Επίσης δήλωσε ότι δεν συμμετείχε στο δείπνο εργασίας των υπουργών Οικονομικών της ευρωζώνης γιατί θα ήταν βαρετό. Ο κύκλος για τον ίδιο είχε ολοκληρωθεί. Το βράδυ της Κυριακής της 26ης Απριλίου ο

επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας αντικαταστάθηκε από τον αναπληρωτή υπουργό Εξωτερικών Ευκλείδη Τσακαλώτο. Είχαν προηγηθεί τηλεφωνικές συνομιλίες του κ. Τσίπρα με την κα Μέρκελ και Νταϊσεμπλουμ. Με την αντικατάσταση του κ. Βαρουφάκη, η κατάσταση εκτονώθηκε και αναπτερώθηκαν οι ελπίδες για μια συμφωνία μεταξύ των Ελλάδας και των εταίρων. Οι αγορές και το Χρηματιστήριο αντέδρασαν θετικά.

Ωστόσο, οι παλινωδίες συνεχιζόντουσαν. Σε συνέντευξη του στις 27 Απριλίου (στο κανάλι STAR) ο κ. Τσίπρας δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο να διεξαχθεί δημοψήφισμα στην περίπτωση που μια συμφωνία ξεπερνούσε τις κόκκινες γραμμές που είχε θέσει η κυβέρνηση. Η κυβέρνηση επιχειρούσε να πιέσει τους εταίρους και τους δανειστές να υποχωρήσουν από τις απαιτήσεις τους, λησμονώντας ότι η διεξαγωγή δημοψηφίσματος για να νομιμοποιηθεί χρειάζεται πλήρη και μακροχρόνια ενημέρωση των πολιτών. Στην Ευρώπη, η συζήτηση για ένα ΝΑΙ ή ΟΧΙ, διαρκούσε 2-3, ακόμα και 4 χρόνια. Λησμονούσε επίσης ότι το ερώτημα που θα μπορούσε να τεθεί ήταν, ναι ή όχι στην ευρωζώνη και ότι οι εταίροι ήταν απίθανο να εκβιαστούν και να υποχωρήσουν.

Τα τελευταία εικοσιτετράωρα του Απριλίου κατέστη σαφές ότι η κυβέρνηση επιχείρησε μια διαφορετική προσέγγιση στις διαπραγματεύσεις. Ενώ, έως την αντικατάσταση του κ. Βαρουφάκη αναζητούσε την πολιτική λύση, μετά από αυτήν έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στην τεχνοκρατική λύση αναγνωρίζοντας ότι δεν γινότανε διαφορετικά. Οι πολιτικοί της ευρωζώνης ωθούσαν την κυβέρνηση, συνεχώς, να συμφωνήσει πρώτα με τα διάφορα Group. Αυτό σήμαινε μεταξύ άλλων ότι <η λίστα μεταρρυθμίσεων> θα άλλαζε σημαντικά. Κάτι που ούτως ή άλλως θα έπρεπε να γίνει αφού η εν λόγω λίστα που είχε υποβληθεί από τον κ. Βαρουφάκη δεν ήταν και η καλύτερη. Την άποψη αυτή υιοθέτησε και το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής, το οποίο στην τριμηνιαία έκθεση του ανέφερε μεταξύ άλλων τα εξής: Η δημοσιονομική προσαρμογή που επιχειρείται είναι ένα ιδιότυπο μείγμα νέων φόρων, νέων δαπανών και θεσμικών αλλαγών και σε μεγάλο βαθμό απομονωμένων αντιφατικών προθέσεων για αλλαγές. Και προστίθετο ότι: Παρά το βραχυπρόθεσμο όφελος, το μείγμα αυτό εντείνει την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει τη σημερινή κατάσταση. Τέλος, στην έκθεση αναφερόταν ότι <η αβεβαιότητα απειλεί την υγιή επιχειρηματικότητα> και ότι θα χρειασθεί η χώρα μια νέα δανειακή σύμβαση 20-30 δισεκ. ευρώ.

Οι διαπραγματεύσεις πάντως συνεχιζόντουσαν, με ταχύτερους ρυθμούς όπως δήλωνε ο κ. Νταϊσεμπλουμ ο οποίος εξέφραζε την άποψη ότι <Εύχομαι να δοθεί λιγότερος χρόνος σε συνεντεύξεις και περισσότερος στην προσεκτική και υπεύθυνη δουλειά για να μείνει η Ελλάδα μακριά από την απειλητική άβυσσο>. Απαντώντας δε σε ερώτηση εάν η ευρωζώνη είναι προετοιμασμένη για όλα τα ενδεχόμενα, είπε <Ναι>. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι απαντήσεις, σε σχετικό ερώτημα, του εκπροσώπου του Δ.Ν.Τ. κ. Τζέρι Ραίς. Ερωτηθείς για πιθανό σχέδιο έκτακτης ανάγκης που να περιλαμβάνει έξοδο της Ελλάδας από την ευρωζώνη απάντησε ότι εξετάζονται πολλά και διάφορα σενάρια.

Στις τοποθετήσεις αυτές, η κυβέρνηση απαντούσε πως <Η ελληνική κυβέρνηση έχει πει ξεκάθαρα ότι θέλει να παραμείνει στο ευρώ και ότι θα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για να αποφύγει μια έξοδο> ενώ ο κ. Τσίπρας κατά τη διάρκεια εισήγησης του στο Υπουργικό Συμβούλιο, εξέφραζε την πεποίθησή του ότι <είμαστε κοντά σε λύση, σε σύντομο χρονικό διάστημα, σε ότι αφορά την ενδιάμεση συμφωνία>. Ωστόσο, όλα έδειχναν ότι η κυβέρνηση θα παρέμενε σταθερή στις θέσεις της σε ότι αφορά τις λεγόμενες <κόκκινες γραμμές>, που ήταν οι εξής:

- Όχι στη μείωση μισθών και συντάξεων
- Όχι σε αλλαγές στα εργασιακά (επί το δυσμενέστερον)
- Όχι στο <ξεπούλημα> της δημόσιας περιουσίας, και
- Όχι στις αυξήσεις των συντελεστών του Φ.Π.Α.

Θα ήταν όμως δυνατό να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις σε τέτοιο βαθμό ώστε να ολοκληρωθούν και να υπογραφεί μια ενδιάμεση συμφωνία μεταξύ ελληνικής πλευράς και πιστωτών, όπως προσδοκούσε η κυβέρνηση; Ο χρόνος θα έδειχνε, αλλά έτρεχε πολύ γρήγορα και σε βάρος της ελληνικής πλευράς. Ήδη, η κυβερνητική πρόβλεψη περί υπογραφής ενδιάμεσης συμφωνίας έως το τέλος Απριλίου δεν επαληθεύθηκε.

Η κυβέρνηση τότε άλλαξε τακτική. Τάχθηκε υπέρ μιας συμφωνίας στα ζητήματα όπου υπήρχε κοινό έδαφος ενώ όσα ζητήματα έμεναν ανοικτά αυτά θα μπορούσαν να διευθετηθούν σε ένα νέο κύκλο συζητήσεων. Η τακτική αυτή είχε χρησιμοποιηθεί πολλές φορές στο παρελθόν στην Ε.Ε. και σε πολλές διαφορετικές περιπτώσεις, με επιτυχία. Οι εταίροι, άφηναν τα σημεία των διαφωνιών τους εκτός διαπραγματεύσεων και διαβουλεύσεων και επεδίωκαν μια συμφωνία στα σημεία εκείνα που εντόπιζαν ότι υπήρχε κοινό έδαφος. Στο πλαίσιο αυτό, ακολουθώντας την τακτική αυτή, θα μπορούσε η ελληνική πλευρά να συμφωνήσει με τους δανειστές στα θέματα που δεν αποτελούσαν <κόκκινες γραμμές> για καμιά από τις δυο πλευρές και να αφήσουν για διευθέτηση αργότερα το ασφαλιστικό, τα εργασιακά, τις αποκρατικοποιήσεις, κ.λπ.

Ωστόσο, η τακτική αυτή δεν έγινε αποδεκτή από τους δανειστές και η κυβέρνηση συνέχισε να αναζητά τη λύση σε πολιτικό επίπεδο. Ο κ. Τσίπρας είχε μακρά τηλεφωνική επικοινωνία με την επικεφαλής του Δ.Ν.Τ. κα Λαγκάρντ, οι κ.κ. Δραγασάκης και Τσακαλώτος επισκέφθηκαν τον κ. Ντράγκι στην έδρα της Ε.Κ.Τ. και ο κ. Βαρουφάκης επισκέφθηκε στις Βρυξέλλες τον κ. Μοσχοβισί. Μετά τις επαφές αυτές η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι <είναι ρεαλιστικός και ορατός στόχος η συμφωνία, υπό την προϋπόθεση ότι όλοι οι θεσμοί θα δράσουν εποικοδομητικά>. Η κυβέρνηση έδειχνε να έχει εξαντλήσει τις δυνατότητες ευελιξίας, υποχωρήσεων και παραχωρήσεων και εκμεταλλευόμενη τη διάσταση θέσεων μεταξύ των Θεσμικών Οργάνων επί βασικών παραμέτρων (μέγεθος ΑΕΠ, πλεόνασμα ή έλλειμμα) κυκλοφόρησε ένα ενημερωτικό σημείωμα στο οποίο μεταξύ άλλων, αναφερόντουσαν και τα εξής: Οι σοβαρές διαφωνίες και αντιθέσεις μεταξύ Δ.Ν.Τ και Ε.Ε. δημιουργούν εμπόδια στις διαπραγματεύσεις και υψηλούς κινδύνους. Ενώ μέχρι πρότινος το βασικό επιχείρημα των Θεσμών ήταν ότι η ελληνική πλευρά δεν κατέθεσε ολοκληρωμένες προτάσεις, τώρα πλέον είναι φανερό ότι και οι προτάσεις έχουν κατατεθεί και ουσιαστικές υποχωρήσεις έχουν γίνει στην κατεύθυνση ενός έντιμου συμβιβασμού. Η διαφορά στρατηγικής των Θεσμών εμποδίζουν τη λύση. Η ευθύνη ανήκει αποκλειστικά στους Θεσμούς.

Είναι αλήθεια πως οι Θεσμοί ενοχλήθηκαν ιδιαίτερα από το περιεχόμενο του ενημερωτικού σημειώματος, αλλά η κυβέρνηση πέτυχε τον στόχο της δηλαδή να επιταχυνθούν οι διαδικασίες διαπραγματεύσεων ώστε να καταστεί δυνατή μια συμφωνία στο Eurogroup της 11ης Μαΐου. Και ενώ μετά την έκδοση του ενημερωτικού σημειώματος από το Μαξίμου, δημιούργησε την εντύπωση ότι οι διαπραγματεύσεις δεν κατέληγαν πουθενά, αιφνιδίως οι κ.κ. Τσίπρας και Γιούνκερ κατέληξαν σε μια κοινή δήλωση που άνοιγε το δρόμο για ουσιαστικές διαπραγματεύσεις με απώτερο στόχο την επίτευξη μιας συμφωνίας στο Eurogroup της 11ης Μαΐου, ώστε <να ανοίξει η στρόφιγγα χρηματοδότησης από την Ε.Κ.Τ.

προς την Ελλάδα>, σύμφωνα με κυβερνητικούς παράγοντες. Ούτως ή άλλως οι διαπραγματεύσεις εισερχόντουσαν σε νέα φάση.

Η κοινή δήλωση των κ.κ. Τσίπρα και Γιούνκερ, ανέφερε τα εξής: Καταγράφεται η πρόοδος που έχει σημειωθεί τις τελευταίες ημέρες μεταξύ Ελλάδας και εταίρων πάνω στο ζήτημα της αναλυτικής δέσμης μεταρρυθμίσεων προκειμένου να ολοκληρωθεί επιτυχώς η αξιολόγηση. Ιδιαίτερη μνεία έγινε στη σημασία των μέτρων για εκσυγχρονισμό του συνταξιοδοτικού συστήματος ούτως ώστε να καταστεί δίκαιο, δημοσιονομικά βιώσιμο και αποτελεσματικό στην κατεύθυνση αποφυγής φτώχειας στην τρίτη ηλικία. Επίσης συζήτησαν την ανάγκη σε μισθολογικές εξελίξεις και οι Θεσμοί της αγοράς εργασίας να διαδραματίσουν έναν υποστηρικτικό ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή.

Σε αυτό το πλαίσιο υπήρξε σύγκλιση απόψεων γύρω από το ρόλο ενός μοντέρνου και αποτελεσματικού συστήματος συλλογικών διαπραγματεύσεων το οποίο πρέπει να αναπτυχθεί μέσω ευρείας διαβούλευσης και να πληροί τα υψηλότερα ευρωπαϊκά πρότυπα. Οι συνομιλίες θα πρέπει να συνεχισθούν στα πλαίσια του Brussels Group.

Είναι γεγονός ότι η έκδοση της κοινής δήλωσης συνέβαλε στην αλλαγή κλίματος των Βρυξελλών προς την Ελλάδα, αλλά ο δρόμος προς μια συμφωνία εξακολουθούσε να είναι μακρύς. Η κυβέρνηση απέδωσε ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι η κοινή δήλωση μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για μια συμφωνία έως το τέλος Ιουνίου, ενώ οι Βρυξέλλες ανέφεραν ότι οι διαπραγματεύσεις διευκολύνονται ιδιαίτερα.

Αναμφίβολα, μετά την κοινή δήλωση το θετικό κλίμα που δημιουργήθηκε μεταξύ των δυο πλευρών δεν θύμιζε τίποτα από το κλίμα που επικρατούσε πριν ένα εικοσιτετράωρο που είχε δοθεί στη δημοσιότητα από το Μαξίμου το ενημερωτικό σημείωμα που προέβλεπε ρήξη. Ωστόσο, η κοινή δήλωση άφηνε αρκετά περιθώρια ερμηνειών με εξαίρεση τη σαφή αναφορά ότι οι συνομιλίες θα πρέπει να συνεχισθούν στα πλαίσια του Brussels Group. Με τη σαφή αυτή αναφορά, αποδυναμωνόταν η ελληνική θέση σύμφωνα με την οποία η λύση θα έπρεπε να ήταν πολιτική. Εξάλλου, οι Βρυξέλλες έλεγαν ότι στο διάλογο των διαπραγματεύσεων εντάχθηκε και το ασφαλιστικό και τα εργασιακά, θέματα για τα οποία η ελληνική πλευρά θα προτιμούσε να συζητηθούν αργότερα. Παρά το γεγονός όμως αυτό, οι μεν Βρυξέλλες ήταν επιφυλακτικές ως προς τη δυνατότητα επίτευξης συμφωνίας στο Eurogroup ενώ η ελληνική πλευρά ευελπιστούσε στην έκδοση ενός ανακοινωθέντος που να αναφέρεται στην πρόοδο των διαπραγματεύσεων και σε ένα χρονοδιάγραμμα προώθησης μεταρρυθμίσεων η υλοποίηση των οποίων θα οδηγούσε σε θετική αξιολόγηση που θα επέφερε την πολυπόθητη χρηματοδότηση της Ελλάδας.

Ωστόσο, όσο πλησίαζε η ημερομηνία πραγματοποίησης του Eurogroup, γινότανε φανερό ότι η ευρωζώνη δεν ήταν διατεθειμένη να παραχωρήσει τίποτα άλλο παρά μια αναφορά σχετικά με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Όσο για το χρονοδιάγραμμα προώθησης μεταρρυθμίσεων οι Βρυξέλλες διαμηνύανε ότι πρέπει πρώτα να συμφωνηθούν επακριβώς ποιες μεταρρυθμίσεις θα προωθηθούν.

Την Κυριακή, 10 Μαΐου, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη του κυβερνητικού συμβουλίου κατά τη διάρκεια του οποίου συζητήθηκαν οι εξελίξεις ενόψει του Eurogroup και επανεπιβεβαιώθηκαν οι <κόκκινες γραμμές>.

Την επομένη, 11 Μαΐου, πραγματοποιήθηκε το Eurogroup , το οποίο εξέδωσε τα συμπεράσματα του για την Ελλάδα. Το κείμενο των συμπερασμάτων είχε ως εξής: Καλωσορίζουμε την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στις διαπραγματεύσεις. Σημειώνουμε ότι η αναδιοργάνωση και ο εξορθολογισμός των διαδικασιών εργασίας κατέστησε δυνατή την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων και έχει συμβάλει σε μια πιο ουσιαστική συζήτηση. Την ίδια στιγμή αναγνωρίζουμε ότι χρειάζεται περισσότερος χρόνος και περισσότερη προσπάθεια για να γεφυρωθούν τα κενά (gaps) στα θέματα τα οποία παραμένουν ανοικτά. Ως εκ τούτου χαιρετίζουμε την πρόθεση των ελληνικών αρχών να επιταχύνουν την εργασία τους με τους Θεσμούς, με σκοπό την επίτευξη μιας επιτυχούς κατάληξης της αξιολόγησης, εγκαίρως. Το Eurogroup επανέλαβε ότι η ανακοίνωση του, της 20ης Φεβρουαρίου, παραμένει το βασικό πλαίσιο για τις διαπραγματεύσεις. Μόλις οι θεσμοί συνάψουν συμφωνία σε τεχνικό επίπεδο για την κατάληξη της τρέχουσας αξιολόγησης, το Eurogroup θα αποφασίσει για το ενδεχόμενο καταβολής των κεφαλαίων που απομένουν με βάση την υφιστάμενη συμφωνία.

Μετά την έκδοση του ανακοινωθέντος, εξέφρασαν την ικανοποίησή τους και οι δύο πλευρές (ευρωζώνη και Ελλάδα) για διαφορετικούς όμως λόγους. Η ελληνική πλευρά έδειχνε ικανοποιημένη για το γεγονός ότι στα συμπεράσματα του Eurogroup γινόταν ρητή αναφορά στην πρόοδο των διαπραγματεύσεων αλλά και γιατί γινόταν αναφορά σε ενδεχόμενη καταβολή δόσεων προς τη χώρα. Η καταβολή όμως των δόσεων συνδέθηκε με την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Θεσμών και ελληνικής πλευράς. Από την πλευρά της η ευρωζώνη είχε κάθε λόγο να εκφράζει την ικανοποίησή της διότι καταγράφηκαν για μια ακόμα φορά οι υποχρεώσεις της Ελλάδας. Κατ'αρχήν η πρόοδος των διαπραγματεύσεων αποδιδόταν στην αναδιοργάνωση και τον εξορθολογισμό των διαδικασιών εργασίας και όχι στις προσπάθειες της Ελλάδας, η οποία είχε υποχωρήσει σε αρκετά θέματα προκειμένου να επιτευχθεί η πρόοδος. Επίσης διότι το Eurogroup αναγνώριζε ότι χρειάζεται και άλλος χρόνος και άλλες προσπάθειες για να καλυφθούν τα κενά (gaps) στην πορεία προς μια συμφωνία. Περισσότερος όμως χρόνος εξυπηρετούσε τους εταίρους διότι <όσο περνούσε ο καιρός> τόσο πιο αποδυναμωμένη προσερχόταν η Ελλάδα στις διαπραγματεύσεις λόγω της αύξησης του ελλείμματος ρευστότητας. Ένας άλλος λόγος για τον οποίο ήταν ικανοποιημένη <η άλλη πλευρά> ήταν ότι η κυβέρνηση ανελάμβανε την υποχρέωση να επιταχύνει τις εργασίες με τους Θεσμούς και συνεπώς εμμέσως αποδιδόντουσαν ευθύνες για τις καθυστερήσεις στις διαπραγματεύσεις στην ελληνική πλευρά. Τέλος γινόταν για μια ακόμα φορά σαφές ότι χωρίς αξιολόγηση δεν μπορούσε να γίνει εκταμίευση των δόσεων προς την Ελλάδα. Παρ'όλα όμως αυτά, η κυβέρνηση θεώρησε ότι το ανακοινωθέν ικανοποιούσε τις προσδοκίες της διότι αναφερόταν ότι υπήρχε πρόοδος στις διαπραγματεύσεις.

Σημαντικότερη πάντως εξέλιξη ήταν εκείνη που αφορούσε το ενδεχόμενο δημοψηφίσματος στην Ελλάδα. Ενώ μέχρι το Eurogroup της 11ης Μαΐου, οι εταίροι αποφεύγανε να αναφέρονται στο θέμα αυτό παρά το γεγονός ότι ήταν αντίθετοι, μετά το Συμβούλιο, οι κ.κ. Σόιμπλε, Νταϊσεμπλουμ και Σούλτς δήλωσαν ότι το ζήτημα αυτό αφορά την κυβέρνηση, την Ελλάδα, τους Έλληνες. Επομένως το διαπραγματευτικό χαρτί του δημοψηφίσματος που πρόβαλε η κυβέρνηση <κάηκε> μέσα σε λίγες ώρες. Αλλωστε ο κ. Νταϊσεμπλουμ κατέστησε σαφές ότι στην περίπτωση δημοψηφίσματος, η εκταμίευση δόσης προς την Ελλάδα θα γινόταν μετά τη διεξαγωγή του.

Εν τω μεταξύ ο κ. Βαρουφάκης δήλωνε ότι υπήρχε ρευστότητα για 15 ημέρες. Λίγες μόλις ώρες πριν η κυβέρνηση κατέβαλε τη δόση του δανείου προς το Δ.Ν.Τ. ύψους περίπου 750 εκατ. ευρώ. Αργότερα, έγινε γνωστό ότι ο κ. Τσίπρας είχε αποστείλει επιστολή στην κα Λαγκάρντ και τους κκ. Ντράγκι και Γιούνκερ με την οποία επισημαινόταν ότι η Ελλάδα δεν ήταν σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι του Δ.Ν.Τ. Επίσης

γνωστοποιήθηκε ότι η επικεφαλής του διεθνούς οργανισμού πρότεινε στον Έλληνα πρωθυπουργό να καταβληθεί το ποσό των 750 εκατ. ευρώ, μέσω του λογαριασμού της συμμετοχής της χώρας στο Δ.Ν.Τ., που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Οπερ και εγένετο. Ωστόσο, η λύση αυτή καταγγέλθηκε ως αντιδεδοντολογική. Ούτως ή άλλως το ποσό των 750 εκατ. ευρώ έπρεπε να επιστραφεί στην Τράπεζα της Ελλάδος, πριν το τέλος του 2015.

Εξάλλου, το μέγα ερώτημα, δηλαδή που θα έβρισκε η κυβέρνηση χρήματα για να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους δανειστές, τους επόμενους μήνες, παρέμενε. Για τον μήνα Ιούνιο, οι υποχρεώσεις ανερχόντουσαν σε 1,5 δισεκ. ευρώ, τον Ιούλιο 3,5 δισεκ. ευρώ και τον Αύγουστο 6,7 δισεκ. ευρώ. Η κυβέρνηση πάντως εξακολουθούσε να εκφράζει την αισιοδοξία της για τη σύναψη μιας συμφωνίας επωφελούς για όλες τις πλευρές, έως το τέλος Μαΐου. Με την υπογραφή της συμφωνίας η κυβέρνηση ευελπιστούσε ότι η Ε.Κ.Τ. θα χρηματοδοτούσε την ελληνική οικονομία. Την αισιοδοξία αυτή δεν την συμμεριζόντουσαν οι Θεσμοί και οι εταίροι οι οποίοι υποστήριζαν ότι για να χρηματοδοτηθεί η Ελλάδα, θα έπρεπε προηγουμένως να υπάρξει συμφωνία, να ληφθούν μέτρα και να αξιολογηθούν τα μέτρα αυτά. Ουσιαστικά οι Θεσμοί και οι εταίροι δεν άλλαζαν καθόλου τον αρχικό σχεδιασμό τους, ενώ η κυβέρνηση συνέχιζε τις διαπραγματεύσεις τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό οι ελπίδες στράφηκαν προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο θα ελάμβανε χώρα στη Ρίγα στις 20 και 21 Μαΐου, όπου ο κ. Τσίπρας επεδίωκε μια λύση σε πολιτικό επίπεδο.

Στις 18 Μαΐου, εκτός όλων των άλλων, συνέβησαν τρία γεγονότα τα οποία κατέδειξαν το κλίμα που επικρατούσε. Το πρώτο γεγονός ήταν η διαρροή ενός (σχεδίου) κειμένου συμφωνίας που αποδόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το δεύτερο μια ενδιαφέρουσα αναφορά του κ. Τσίπρα κατά τη διάρκεια ομιλίας του στη γενική συνέλευση του ΣΕΒ και το τρίτο αφορούσε τις δυσάρεστες εξελίξεις στις αποδόσεις των spread .

-Το σχέδιο του κειμένου ανέφερε μεταξύ άλλων ότι το πρωτογενές πλεόνασμα θα διαμορφωνόταν στο 0,75% του ΑΕΠ το 2015, στο 2% το 2016, στο 3,5% το 2017 και στο 3,5% το 2018. Επίσης ότι η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων έπρεπε να ανεξαρτοποιηθεί πλήρως, να συγκροτηθεί Συμβούλιο Δημοσιονομικής Πολιτικής, να διατηρηθεί ο ΕΝΦΙΑ και για το 2015 και να μεταβληθούν οι συντελεστές του Φ.Π.Α. Επίσης να μην εφαρμοστεί η ρήτρα μηδενικού ελλείμματος για τις επικουρικές συντάξεις και να επανεξεταστεί το Φθινόπωρο του 2015 η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος και τα εργασιακά. Το κείμενο του εγγράφου αποδόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όμως ανακοίνωσε ότι δεν το κατήρτισε ενώ η ελληνική πλευρά αρνήθηκε ότι το παρέλαβε. Η δημοσιοποίηση του κειμένου (ανεξαρτήτως ποιος ή ποιοι το κατήρτισαν ή ποιος ή ποιοι το διέδρυσαν) στόχευε να υποβοηθήσει τους ενδιαφερόμενους να τοποθετηθούν υπέρ ή κατά των μεταρρυθμίσεων, κατά τρόπο ανεπίσημο.

-Ο κ. Τσίπρας, δήλωσε στο ΣΕΒ ότι < Είμαστε διατεθειμένοι να προχωρήσουμε σε συμβιβασμό στο βαθμό που θα αντιμετωπίζεται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα το πρόβλημα χρηματοδότησης της χώρας και πως η λύση οφείλει να περιλαμβάνει και την απομείωση του χρέους, να προβλέπει χαμηλό πλεόνασμα και επενδυτικό πακέτο για την ανάπτυξη, αποκλείοντας τη μείωση μισθών και συντάξεων>. Ο κ. Τσίπρας σε μια πρόταση περιέλαβε όλους τους πυλώνες βάσει των οποίων θα μπορούσε να επέλθουν μια συμφωνία με τους πιστωτές, κατά την κυβερνητική άποψη. Ωστόσο, οι προϋποθέσεις που έθετε ήταν αντίθετες με το πλαίσιο χρηματοδότησης που έθεταν οι πιστωτές (λήψη συγκεκριμένων μέτρων, έναρξης εφαρμογής τους, αξιολόγηση και μετά χρηματοδότηση).

-Τα spread σημείωσαν άνοδο. Οι αποδόσεις για τα δεκαετή ελληνικά ομόλογα έφθασαν το 11,50%, ενώ τα πορτογαλικά ήταν 2,45%, τα ισπανικά στο 1,85% και τα ιταλικά στο 1,91%. Οσο για τα τριετή ελληνικά ομόλογα οι αποδόσεις ξεπέρασαν το 22%. Οι αγορές πιέζανε ασφυκτικά την κυβέρνηση να κλείσει μια συμφωνία με τους πιστωτές.

Πέραν των ανωτέρω, η κατάσταση εξακολουθούσε να είναι συγκεχυμένη και αυτό διότι η μεν ελληνική πλευρά εξέφραζε την αισιοδοξία της ότι ήταν πολύ κοντά σε μια συμφωνία ενώ οι δανειστές, οι εταίροι και οι θεσμοί ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικοί ως προς το ενδεχόμενο να επέλθη μια συμφωνία έως το τέλος Μαΐου. Επίσης η μεν ελληνική πλευρά ήλπιζε ότι η συνάντηση του κ. Τσίπρα με την κα Μέρκελ και τον κ. Ολάντ στο περιθώριο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Ρίγα στις 21 και 22 Μαΐου θα απέδιδε καρπούς, η <άλλη πλευρά> παρέπεμπε σε μια συμφωνία σε επίπεδο Θεσμών.

Συγκεχυμένη όμως ήταν και η κατάσταση στο εσωτερικό των περισσότερων κομμάτων. Ο κ. Τσίπρας αντιμετώπιζε τις διαφωνίες και ενστάσεις για συμφωνία που ξεπερνούσε την <λαϊκή εντολή>, ενώ η Ν.Δ. είχε διαχωρισθεί σε δυο πτέρυγες. Η μια υπέρ της στήριξης της κυβέρνησης στην περίπτωση μιας μέτριας συμφωνίας και η άλλη κατά της κυβέρνησης ανεξάρτητα του περιεχομένου της. Στην πραγματικότητα όμως οι εκατέρωθεν τοποθετήσεις δεν είχαν και μεγάλη σημασία, αφού το <παιχνίδι> παιζότανε αλλού και περισσότερο σε επίπεδο τεχνικό παρά σε πολιτικό. Για το λόγο αυτό ο κ. Νταϊσεμπλουμ δήλωνε, δυο εβδομάδες πριν τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ότι μια συμφωνία θα πρέπει να επέλθη πρώτα σε επίπεδο Θεσμών και στη συνέχεια σε ανώτερο επίπεδο.

Στις 20 Μαΐου και ενώ οι διαπραγματεύσεις βρισκόταν σε κρίσιμη φάση ενόψει και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Ρίγα, η Moody's κατέγραψε αρνητικές τις προοπτικές για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Ο διεθνής οίκος αξιολόγησης ανέφερε ότι από το Δεκέμβριο του 2014 οι εκροές καταθέσεων έφθασαν τα 30 δισεκ. ευρώ και συνεπώς είχε σημειωθεί αύξηση της εξάρτησης των ελληνικών τραπεζών από τις χρηματοδοτήσεις της Ε.Κ.Τ. Στο πλαίσιο αυτό, οι πιέσεις είναι απίθανο να υποχωρήσουν τους επόμενους 12-18 μήνες και υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ελέγχου κεφαλαίων και πάγωμα καταθέσεων, κατέληγε η Moody's. Την ίδια ημέρα οι αποδόσεις των ελληνικών δεκαετών ομολόγων διαμορφωνόντουσαν άνω του 11,20%.

Το ερώτημα που τίθετο έντονα ήταν, τι θα γίνει εάν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ρίγα, οι αρχηγοί κρατών-μελών και κυβερνήσεων δεν ωθούν αποφασιστικά μια πολιτική λύση στο πρόβλημα; Η Ελλάδα είχε ανάγκη μιας δήλωσης που θα ανέφερε την πρόοδο των διαπραγματεύσεων και μιας δέσμευσης ότι θα επέλθη συμφωνία σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Οι πιο αισιόδοξοι ελπίζανε ακόμα και σε ένα πλαίσιο συμφωνίας.

Ωστόσο, στη Ρίγα δεν έγινε κάτι το σημαντικό και οι αισιόδοξοι διαψεύστηκαν από τα γεγονότα. Ο κ. Τσίπρας συναντήθηκε με την κα Μέρκελ, τον κ. Ολάντ και τον κ. Γιούνκερ, απέσπασε μεν τη στήριξη τους για μια ακόμα φορά, αλλά το μήνυμα που έλαβε ήταν το ίδιο που εισέπραττε τους τελευταίους μήνες: Βρείτε τα με τους Θεσμούς. Αυτό σήμαινε μεταξύ άλλων ότι η λύση δεν θα δινότανε σε πολιτικό επίπεδο. Η κυβέρνηση πάντως δεν απογοητεύτηκε και αρκετά από τα μέλη της δήλωναν ότι μια συμφωνία βρισκότανε <προ των πυλών> έως το τέλος Μαΐου ή τις πρώτες ημέρες του Ιουνίου. Παράλληλα, ορισμένες πληροφορίες ανέφεραν ότι στο Μαξίμου γραφότανε ήδη το νομικό κείμενο που θα συνόδευε την εν λόγω συμφωνία. Τη θέση αυτή δεν τη συμμεριζότανε ο κ. Στόιμπλε ο οποίος δήλωνε ότι <βρισκόμαστε μακράν μιας συμφωνίας>.

Ούτως ή άλλως το μεγάλο ερώτημα παρέμενε. Η Ελλάδα θα ήταν σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της απέναντι στους δανειστές; Στις 4 Ιουνίου θα έπρεπε να καταβάλει 301 εκατ. ευρώ στο Δ.Ν.Τ. και κατά τη διάρκεια του μηνός 1,54 δισεκ. ευρώ, συνολικά. Για τον Ιούλιο και τον Αύγουστο οι απαιτήσεις των δανειστών ήταν ακόμα περισσότερες. Για τον Ιούλιο ήταν 4,8 δισεκ. ευρώ και τον Αύγουστο θα έφθαναν τα 8,4 δισεκ. ευρώ. Ηδη, κυβερνητικά στελέχη έλεγαν ότι η δόση της 4ης Ιουνίου δεν θα καταβαλλότανε γιατί δεν υπήρχαν χρήματα. Υπερβολή; Το πιθανότερο ναι, διότι εάν η χώρα δεν διέθετε τα 301 εκατ. ευρώ για τη δόση της 4ης Ιουνίου τότε θα έπρεπε να κηρυχθεί πτώχευση με όλες τις τραγικές συνέπειες στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Τότε γιατί μερίδα κυβερνητικών στελεχών δήλωναν ότι δεν υπάρχουν στα δημόσια ταμεία τα 301 εκατ. ευρώ; Η απάντηση ξαφνιάζει. Οι δηλώσεις γινόντουσαν για να ασκηθεί πίεση στους πιστωτές να μας δανείσουν... για να εξοφλήσουμε μέρος των δανείων.

Πάντως, οι διαπραγματεύσεις και οι διαβουλεύσεις συνεχιζόντουσαν με αμείωτο ρυθμό. Ο κ. Τσίπρας εξακολουθούσε να έχει τηλεφωνικές επαφές με ηγέτες της Ε.Ε. αλλά και κυβερνητικούς παράγοντες των ΗΠΑ, προκειμένου να παρέμβουν και να επιλυθεί το πρόβλημα. Είναι ενδεικτικό ότι το υπουργείο Οικονομικών των Η.Π.Α. ανακοίνωσε ότι <Οι ΗΠΑ θα κάνουν ότι είναι δυνατόν προκειμένου το Δ.Ν.Τ. να μην σταθεί εμπόδιο σε διαφαινόμενη συμφωνία>. Με τη δήλωση αυτή οι ΗΠΑ απέδειξαν για μια ακόμα φορά ότι ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την επίλυση του προβλήματος, αλλά και αναδείχθηκε ότι το Δ.Ν.Τ. ήταν το κύριο εμπόδιο για τη σύναψη συμφωνίας. Ήταν φανερό ότι οι Θεσμοί δεν συμφωνούσαν μεταξύ τους γεγονός που επεσήμανε και ο Έλληνας Πρωθυπουργός δηλώνοντας ότι <έχουμε να κάνουμε με τρεις διαφορετικούς Θεσμούς, πολλές φορές με αντικρουόμενες απόψεις>.

Στις 27 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στο υπουργείο Οικονομικών ευρεία σύσκεψη υπό την προεδρία του κ. Τσίπρα και συμμετοχή των αρμοδίων υπουργών. Μετά τη σύσκεψη, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι έχουν γίνει πολλά βήματα και ότι <είμαστε κοντά σε μια συμφωνία>. Την εκτίμηση αυτή δεν την συμμερίστηκαν το Βερολίνο και οι Βρυξέλλες που αναγνώριζαν ότι έχουν γίνει βήματα προόδου στις διαπραγματεύσεις αλλά ότι δεν βρισκόταν οι δυο πλευρές κοντά σε μια συμφωνία.

Την επομένη, το ελληνικό πρόβλημα συζητήθηκε στη Σύνοδο των G7 στη Δρέσδη και στο Euroworking Group στις Βρυξέλλες και παράλληλα πραγματοποιήθηκε τηλεδιάσκεψη Τσίπρα-Μέρκελ-Ολάντ, στο πλαίσιο της προσπάθειας της ελληνικής κυβέρνησης να δοθεί πολιτική λύση στο πρόβλημα. Μετά την τηλεδιάσκεψη, η Αθήνα εξέπεμπε, προς πάσα κατεύθυνση, το μήνυμα ότι επίκειται συμφωνία ενώ οι Βρυξέλλες ακριβώς το αντίθετο. Οι συνομιλητές της κυβέρνησης δεν αναγνώριζαν ότι επίκειται συμφωνία και προσθέτανε ότι πρέπει να διανυθεί αρκετός ακόμα δρόμος για να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις. Ο κ. Μοσχοβισί, εκπροσωπώντας την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δήλωσε ότι <δεν είναι ακριβές να λέμε ότι έχουν διανυθεί τα τρία τέταρτα του δρόμου>.

Σε αυτό το κλίμα, υπήρξε νέα παρέμβαση των Η.Π.Α. μέσω του εκπροσώπου του Λευκού Οίκου, κ. Τζός Ερνεστ, ο οποίος δήλωσε: Είναι προς το συμφέρον όλων των πλευρών σε αυτές τις συνομιλίες να επιλύσουν τις διαφορές τους και να καταλήξουν σε συμφωνία που δεν θα δημιουργήσει, αχρείαστα, αναταραχή στις χρηματαγορές.

Τα επόμενα εικοσιτετράωρα αναλώθηκαν σε πολύωρες συσκέψεις στην Αθήνα και τις Βρυξέλλες.

Την 1η Ιουνίου, πραγματοποιήθηκε νέα σύσκεψη στο Μαξίμου με τη συμμετοχή των υπουργών του οικονομικού επιτελείου και την προεδρία του κ. Τσίπρα ενώ ταυτόχρονα υπήρξε συνάντηση, στο Βερολίνο, της κας Μέρκελ με τον κ. Ολάντ , κ. Γιούνκερ, κ. Ντράγκι και Λαγκάρντ, που είχαν λάβει από την ελληνική κυβέρνηση ένα προσχέδιο συμφωνίας. Το προσχέδιο είχε διαβιβασθεί και στο Δ.Ν.Τ. και την Ε.Κ.Τ. και αναφερόταν στις ελληνικές θέσεις επί όλων των θεμάτων που θα έπρεπε να συμφωνηθούν, όπως ο Φ.Π.Α., ο ΕΝΦΙΑ, εργασιακά , ασφαλιστικό, κ.λπ.

Η ελληνική πλευρά υποστήριξε ότι το κείμενο που διαβιβάστηκε στο Βερολίνο και τις Βρυξέλλες είναι κείμενο συμφωνίας αποτελούμενο από 47 σελίδες. Ο κ. Τσίπρας δήλωσε ότι <Έχουμε καταθέσει ρεαλιστικό και ολοκληρωμένο σχέδιο συμφωνίας. Η απόφαση ανήκει πλέον στην πολιτική ηγεσία της Ευρώπης>. Η αντίδραση της <άλλης πλευράς> ήταν ταχύτατη. Ο κ. Γιούνκερ προσκάλεσε τον κ. Τσίπρα στις Βρυξέλλες προκειμένου να συνεχισθούν οι διαπραγματεύσεις σε πολιτικό επίπεδο, οι Θεσμοί συνεδρίασαν για να εξετάσουν το ελληνικό σχέδιο απόφασης ενώ ταυτόχρονα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ε.Κ.Τ. και το Δ.Ν.Τ. ενημέρωσαν την κυβέρνηση για τις δικές τους θέσεις. Συνεπώς οι διαπραγματεύσεις βρέθηκαν σε κρίσιμο σημείο ενώ ο κ. Νταϊσεμπλουμ άφηνε να εννοηθεί ότι ο χρόνος είναι περιορισμένος για να επιτευχθεί μια συμφωνία, αφού το Eurogroup πιθανότατα να μην προλαβαίνει να συνεδριάσει έως τις 5 Ιουνίου όπως προσδοκούσε η ελληνική πλευρά.

Σύμφωνα με τις πρώτες πληροφορίες που διέρρευσαν από το υπουργείο Οικονομικών το σχέδιο συμφωνίας της κυβέρνησης περιελάμβανε τις εξής προτάσεις:

-Να εφαρμοσθούν τρεις συντελεστές Φ.Π.Α., στο 6%, το 11% και το 22% και να ισχύσουν οι μειωμένοι συντελεστές για τα νησιά έως τον Οκτώβριο. Οι θεσμοί είχαν προτείνει δυο συντελεστές.

-Να περικοπούν οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις σταδιακά, ενώ οι θεσμοί είχαν προτείνει να εφαρμοσθεί το μέτρο άμεσα και οριζόντια.

-Να αναβληθεί η εφαρμογή της αρχής του μηδενικού ελλείμματος για τις επικουρικές συντάξεις, ενώ οι θεσμοί είχαν προτείνει να τεθεί το μέτρο σε ισχύ, άμεσα.

Στις 3 Ιουνίου, ημερομηνία επίσκεψης του κ. Τσίπρα στις Βρυξέλλες μετά από πρόσκληση του κ. Γιούνκερ, δέσποζε το εξής ερώτημα. Γιατί οι δυο πλευρές δεν είχαν ανταλλάξει σχέδια συμφωνίας από την αρχή των διαπραγματεύσεων, ώστε να μην χαθεί πολύτιμος χρόνος 4 μηνών, στο διάστημα του οποίου η πραγματική οικονομία υπέστη και νέα πλήγματα; Ασχετα από την απάντηση που μπορεί να δοθεί στο ανωτέρω ερώτημα, γεγονός είναι ότι η κρίσιμη συνάντηση Τσίπρα-Γιούνκερ (στην οποία συμμετείχαν τελικά και ο κ. Νταϊσεμπλουμ και εκπρόσωποι του Δ.Ν.Τ. και της Ε.Κ.Τ.) δεν απέδωσε όσα ανέμενε η ελληνική πλευρά. Ορισμένοι αξιωματούχοι στις Βρυξέλλες μιλούσαν ακόμα και για αποτυχία. Την επομένη, έγινε γνωστό ότι η κυβέρνηση είχε προχωρήσει σε περισσότερες παραχωρήσεις από ότι αναμενότανε. Για παράδειγμα μεταξύ των ελληνικών προτάσεων συμπεριλαμβανόταν και η έκτακτη εισφορά στις μεγάλες επιχειρήσεις, και αναδρομικό <χαράτσι> στα μεσαία και υψηλά εισοδήματα, αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2015.

Παρά όμως το γεγονός των ελληνικών παραχωρήσεων, οι δανειστές αποδείχθηκαν αδιάλλακτοι. Ουσιαστικά απέρριψαν την ελληνική πρόταση (των 47 σελίδων) και αντιπρότεινε ένα σχέδιο συμφωνίας 10 σελίδων, το οποίο είχε συνταχθεί από την

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δ.Ν.Τ. και η Ε.Κ.Τ. Συνεπώς η κατάσταση έγινε ακόμα πιο δύσκολη αφού τα Θεσμικά Όργανα συμφώνησαν σε μια συνολική πρόταση ενώ πριν λίγα εικοσιτετράωρα εντοπιζόντουσαν αρκετές διαφορές με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εμφανίζεται πιο διαλλακτική από ότι το Δ.Ν.Τ και η Ε.Κ.Τ.

Στην πρόταση των Θεσμικών Οργάνων συμπεριλαμβανόταν και η διατήρηση του ΕΝΦΙΑ για το 2015 και το 2016, η περικοπή πρόωρων συντάξεων, άμεσα, την κατάργηση του ΕΚΑΣ, τη μείωση των κύριων συντάξεων, την προκαταβολή φόρου 100% για τις επιχειρήσεις, την υπαγωγή των τροφίμων στο 11% από το 6% και την υπαγωγή των τιμολογίων των ΔΕΚΟ στον υψηλό συντελεστή του 23%. Τέλος, να ισχύσει η κατάργηση της έκπτωσης Φ.Π.Α. για τα νησιά.

Οι προτάσεις των Θεσμικών Οργάνων απορρίφθηκαν από την ελληνική πλευρά, όπως ήταν φυσικό. Θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο για οποιαδήποτε κυβέρνηση να αποδεχθεί το σχέδιο συμφωνίας των Θεσμικών Οργάνων.

Υπήρχαν όμως και άλλες διαφορές μεταξύ της ελληνικής πλευράς και των Θεσμικών Οργάνων. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση υποστήριζε ότι τα έσοδα από το Φ.Π.Α. μπορούν να αυξηθούν κατά ένα (1) δισεκ. ευρώ ενώ η άλλη πλευρά ζητούσε να αυξηθεί κατά 1,8 δισεκ. ευρώ. Επίσης μεγάλες διαφορές εντοπιζόντουσαν και στο θέμα του ύψους του πρωτογενούς πλεονάσματος. Η κυβέρνηση το υπολόγιζε σε 0,8% και 1,5% για το 2015 και 2016 αντιστοίχως ενώ οι δανειστές σε 1% και 2% . Επιπροσθέτως οι δανειστές υπολόγιζαν το πλεόνασμα και για τα έτη 2017 και 2018 σε 3% και 3,5% αντιστοίχως, υπολογισμός που απορρίφθηκε από την ελληνική πλευρά ως ιδιαίτερος δεσμευτικός.

Το χάσμα των διαφορών μεταξύ των δυο πλευρών οδήγησε την κυβέρνηση στην απόφαση να καθυστερήσει την καταβολή της δόσης του δανείου προς το Δ.Ν.Τ., ύψους 340 εκατ. ευρώ, που είχε προγραμματιστεί για τις 5 Ιουνίου. Η κυβέρνηση υπέβαλε αίτημα στο Δ.Ν.Τ., στις 4 Ιουνίου, να καταβάλλει όλες τις δόσεις Ιουνίου, στο τέλος του μηνός. Το σύνολο των δόσεων για τον Ιούνιο ήταν 1,6 δισεκ. ευρώ. Σύμφωνα με το Δ.Ν.Τ. στο παρελθόν μόνον μια χώρα είχε καθυστερήσει την καταβολή δόσης δανείου, η Ζάμπια. Την ίδια ημέρα, ο κ. Τσίπρας ζήτησε για την επομένη τη σύγκλιση της Βουλής για να ενημερώσει τα μέλη της για την πορεία των διαπραγματεύσεων.

Η ενημέρωση του κ. Τσίπρα στους βουλευτές δεν πρόσθεσε τίποτα το καινούργιο, ενώ η αντιπολίτευση δεν πρόσφερε χείρα βοήθειας στην κυβέρνηση σε ότι αφορά την πορεία των διαπραγματεύσεων. Τις επόμενες ημέρες υπήρξαν νέες τηλεφωνικές επικοινωνίες του κ. Τσίπρα με την κα Μέρκελ και τον κ. Ολαντ. Παράλληλα ο κ. Τσίπρας επισκέφθηκε στις Βρυξέλλες τον κ. Γιούνκερ αλλά όπως αποδείχθηκε, καλύτερα να μην γινόταν η συνάντηση αυτή. Ο κ Γιούνκερ, το Σάββατο, 6 Ιουνίου, αρνήθηκε να δεχθεί την τηλεφωνική επικοινωνία που ζήτησε ο κ. Τσίπρας, γεγονός που επιδείνωσε τις σχέσεις των δυο πλευρών. Ο κ. Γιούνκερ υποστήριξε ότι πήρε αυτή την απόφαση διότι ο κ. Τσίπρας δεν ήταν έτοιμος να διαπραγματευθεί. Δήλωσε επίσης ότι ο κ. Τσίπρας του υποσχέθηκε να παρουσιάσει μια νέα πρόταση έως το απόγευμα της Πέμπτης (4 Ιουνίου) και εν συνεχεία του υποσχέθηκε να την παρουσιάσει την επομένη ημέρα, Παρασκευή 5 Ιουνίου.

Το Σάββατο, 6 Ιουνίου ήθελε να μιλήσει μαζί μου, πρόσθεσε ο κ. Γιούνκερ, αλλά δεν είχε ακόμα έτοιμη την εναλλακτική πρόταση. Η ελληνική πλευρά διέψευσε τον κ. Γιούνκερ για το ότι ο κ. Τσίπρας ζήτησε τηλεφωνική επικοινωνία το Σάββατο, 6 Ιουνίου, αλλά στη συνέχεια

διαφεύστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σημειώνεται ότι ο κ. Γιούνκερ επανήλθε στο θέμα δηλώνοντας ότι η Ελλάδα έχασε έναν φίλο της, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αυστηρή προειδοποίηση εξαπέλυσε και ένας άλλος φίλος της Ελλάδας, ο κ. Σούλτς ο οποίος δήλωσε ότι <μπορώ να προειδοποιήσω την ελληνική κυβέρνηση να μην απορρίψει τη χείρα που της τείνουν οι εταίροι. Ο χρόνος εξαντλείται και οι συνέπειες θα είναι δραματικές. Ο κ. Τσίπρας παίζει παιχνίδια>.

Ταυτόχρονα, ο αντικαγκελάριος της Γερμανίας Ζίγκαρ Γκάμπριελ δήλωσε ότι το κλίμα στη Γερμανία είναι υπέρ του να αφήσουμε την Ελλάδα να βγεί από την ευρωζώνη. Αναφερόμενος δε στον Έλληνα πρωθυπουργό είπε ότι το πρόβλημα του είναι ότι δεν προτίθεται να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που χρειάζεται να επιλυθούν. Προτιμά να τα ακουμπήσει στους ώμους των ευρωπαϊών φορολογουμένων. Αλλά αυτό δεν θα λειτουργήσει, κατέληξε.

Την Τετάρτη, 10 Ιουνίου, ο κ. Τσίπρας συναντάται, στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής Ε.Ε.-Νότιας Αμερικής, Καραϊβικής, με την κα Μέρκελ και τον κ. Ολάντ. Επίσημως, οι τρεις τους συμφώνησαν να επιταχύνουν τους ρυθμούς διαπραγματεύσεων, σε επίπεδο Θεσμών. Έτσι, η περιβόητη πολιτική λύση στο πρόβλημα, παρέμενε ουσιαστικά <νεκρό γράμμα>. Την επομένη, ο κ. Τσίπρας συναντάται με τον κ. Γιούνκερ και εισπράττει το ίδιο μήνυμα, ενώ λίγες ώρες αργότερα οι τεχνοκράτες του Δ.Ν.Τ. στις Βρυξέλλες που συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις αναχωρούν για Ουάσιγκτον δεδομένου ότι διαπιστώνουν μεγάλες διαφορές μεταξύ αυτών και της ελληνικής πλευράς, ιδιαίτερα στα δημοσιονομικά και το ασφαλιστικό.

Ο εκπρόσωπος του Δ.Ν.Τ., Gerry Rice (Τζέρι Ράις) δηλώνει ότι <η μπάλα βρίσκεται κατά κύριο λόγο στην Ελλάδα> ενώ απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με τις πιθανότητες μιας πολιτικής λύσης είπε ότι <δεν είμαστε πολιτικός οργανισμός, αλλά τεχνοκρατικός>.

Όλα έδειχναν ότι οι σχέσεις μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και των δανειστών είχαν φθάσει σε οριακό σημείο. Παρά το γεγονός αυτό, η κυβέρνηση εξακολούθησε να παραμένει σταθερή στις θέσεις της εξαντλώντας διαπραγματευτικά και τα τελευταία χρονικά περιθώρια. Το Σάββατο, 13 Ιουνίου, μεταβαίνουν στις Βρυξέλλες οι κ.κ. Δραγασάκης, Τσακαλώτος και Παππάς, όπου πληροφορούνται ότι δεν θα συναντηθούν με τον κ. Γιούνκερ, αλλά με εκπροσώπους του. Λόγω της σοβαρότητας του θέματος, αποφασίζουν να παραμείνουν στις Βρυξέλλες. Την επομένη, οι δυο πλευρές συναντιούνται σε ξενοδοχείο των Βρυξελλών για 45 λεπτά της ώρας οπότε και διαπιστώνεται ότι δεν πρόκειται να επέλθει συμφωνία. Η ελληνική αντιπροσωπεία αποχωρεί από τις συνομιλίες. Ο επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας κ. Δραγασάκης δήλωσε πως παραδύσανε στους θεσμούς συμπληρωματικές προτάσεις που κάλυπταν πλήρως το δημοσιονομικό κενό και τα πρωτογενή πλεονάσματα. Οι προτάσεις αυτές κάλυπταν το δημοσιονομικό κενό όπως το προσδιόριζαν οι εκπρόσωποι των θεσμών. Επέμεναν όμως η κάλυψη του δημοσιονομικού κενού να επέλθει από μείωση των συντάξεων που αντιστοιχούσε στο 1% του ΑΕΠ και σε αυξήσεις συντελεστών Φ.Π.Α. επίσης στο 1% του ΑΕΠ.

Η κατάσταση έδειχνε αδιέξοδη με τους δανειστές να συνεχίζουν τις πιέσεις τους προς την ελληνική κυβέρνηση <να παραδοθεί άνευ όρων>.

Πάντως, οι αγορές άσκησαν νέες πιέσεις προς την κυβέρνηση, διαμορφώνοντας τις αποδόσεις των ελληνικών δεκαετών ομολόγων σε υψηλότερα επίπεδα από ότι πριν λίγα εικοσιτετράωρα. Οι αποδόσεις αυτές έφθασαν, στις 15 Ιουνίου, το 12,64% (έναντι του 11,08% των προηγούμενων ημερών) διευρύνοντας τις διαφορές με τις αποδόσεις των πορτογαλικών δεκαετών ομολόγων που διαμορφώθηκαν στο 3,26%, των ισπανικών στο 2,39% και των ιταλικών στο 2,34%. Παράλληλα, στο Χρηματιστήριο Αθηνών σημειώθηκε πτώση κατά 4,68% και ο δείκτης διαμορφώθηκε στις 738,25 μονάδες. Την επομένη, 16 Ιουνίου, η ανοδική πορεία των αποδόσεων των ελληνικών δεκαετών ομολόγων συνεχίστηκε και έφθασε στο 12,97%, ενώ εκπρόσωποι των θεσμών και των δανειστών εξαπέλυσαν φραστικές επιθέσεις κατά της ελληνικής κυβέρνησης και του κ. Τσίπρα. Ο κ. Σουλτς δήλωσε ότι έχει κουραστεί με τα παιχνιδάκια της ελληνικής κυβέρνησης, ο κ. Γιούνκερ καταφέρθηκε κατά του κ. Τσίπρα, ενώ ο υπουργός Οικονομικών Τζακ Λιού χαρακτήρισε ως επείγουσα ανάγκη να προβεί η Ελλάδα σε ένα ρεαλιστικό συμβιβασμό. Οσο για την κα Μέρκελ, επανέλαβε ότι θέλει να παραμείνει η Ελλάδα στο ευρώ, αλλά ότι πρέπει να εκπληρώσει τους όρους του προγράμματος. Για τρεις ημέρες η κατάσταση έδειχνε αδιέξοδη και πολλοί αναλυτές εκδήλωσαν την άποψη ότι μεταξύ των δυο πλευρών είχε επέλθει ρήξη και ότι η Ελλάδα οδηγείται σε έξοδο από την ευρωζώνη. Και οι δυο πλευρές (κυβέρνηση, Θεσμοί) έδειχναν αμετακίνητες στις θέσεις τους ενόψει του Ecofin της 18ης Ιουνίου. Στο κρίσιμο αυτό σημείο, εκδηλώθηκαν πρωτοβουλίες από τον Καγκελάριο της Αυστρίας Βέρνερ Φάϊμαν και τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Αναστασιάδη. Στις 17 Ιουνίου, τα spread σημείωσαν νέα άνοδο και διαμορφώθηκαν για τα ελληνικά δεκαετή ομόλογα στο 13,23%, των πορτογαλικών στο 3,18%, των ισπανικών στο 2,34% και των ιταλικών στο 2,32%. Το Χρηματιστήριο σημείωσε πτώση 3,15% και διαμορφώθηκε στις 680,88 μονάδες.

Στις 18 Ιουνίου, η κα Λαγκάρντ δήλωσε απερίφραστα ότι αν η Ελλάδα δεν καταβάλει τις δόσεις του δανείου προς το Δ.Ν.Τ. έως το τέλος Ιουνίου, η 1η Ιουλίου θα θεωρηθεί χρεοκοπία. Από την πλευρά του ο κ. Τσακαλώτος είπε ότι εάν δεν υπάρξει συμφωνία, δεν θα πληρώσει το Δ.Ν.Τ. ενώ εκπρόσωποι της Ε.Κ.Τ. έλεγαν ότι δεν θα χρηματοδοτηθούν οι ελληνικές τράπεζες χωρίς συμφωνία. Στο πλαίσιο αυτό, το Ecofin θεωρήθηκε εξαιρετικής και καθοριστικής σημασίας και οι ελπίδες για επίλυση του προβλήματος αναζωογονήθηκαν, εάν και ορισμένα στελέχη της κυβέρνησης, την ίδια ημέρα, δήλωναν ότι είμαστε έτοιμοι για ρήξη με τους εταίρους, θεωρώντας έτσι ότι θα ασκήσουν πιέσεις στους δανειστές.

Γεγονός είναι ότι η συνολική εικόνα που εξέπεμπαν άπαντες οι διαπλεκόμενοι στις διαπραγματεύσεις ήταν κατώτερη των περιστάσεων ενώ υπήρχε και πλήρης σύγχυση για το τι επεδίωκε η κάθε πλευρά στα επί μέρους ζητήματα (Φ.Π.Α., εργασιακά, ασφαλιστικό, κ.λπ.). Μια (ακόμα) τηλεφωνική συνομιλία μεταξύ Τσίπρα-Γιούνκερ, δεν προσέφερε τίποτα το καινούργιο στις διαπραγματεύσεις.

Μετά τις εξελίξεις αυτές, το ενδιαφέρον στράφηκε στο Ecofin της 22ας Ιουνίου. Για την ίδια ημερομηνία αποφασίσθηκε η πραγματοποίηση έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Σύνοδος Κορυφής) αλλά και συνάντηση του κ. Τσίπρα με την κα Μέρκελ, Ντράγκι, Γιούνκερ, Τουσκ, Λαγκάρντ και Νταϊσεμπλουμ. Οι προσπάθειες για την επίλυση του ελληνικού ζητήματος είχαν φθάσει στο αποκορύφωμα τους. Το ίδιο όμως και οι πιέσεις των δανειστών προς την κυβέρνηση, η οποία έδειχνε απομονωμένη και στο εσωτερικό της χώρας και στην Ε.Ε.

Η κα Λαγκάρντ δήλωσε ότι εάν η Ελλάδα δεν καταβάλλει τις δόσεις του δανείου, ύψους 1,6 δισεκ. ευρώ, έως τις 30 Ιουνίου, την 1η Ιουλίου θα έχει πτωχεύσει. Ταυτόχρονα, πολλοί υπουργοί Οικονομικών της ευρωζώνης, αλλά και οι κ.κ. Τουσκ, Ντράγκι, Γιούνκερ, Σουλτς, Νταϊσεμπλουμ κ.λπ. δήλωναν ότι η επίλυση του προβλήματος εξαρτάται από τη στάση που θα τηρήσει η κυβέρνηση (η μπάλα είναι στο ελληνικό γήπεδο). Δυστυχώς, η εικόνα που

παρουσιαζότανε έδειχνε την ελληνική κυβέρνηση <από τη μια πλευρά> και όλους τους άλλους <από την άλλη πλευρά>.

Την Κυριακή, 21 Ιουνίου, η ελληνική πλευρά απέστειλε στους Θεσμούς νέες προτάσεις, οι οποίες εξετάστηκαν και αναλύθηκαν ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Εάν οι θεσμοί συμφωνούσαν με τις προτάσεις, θα προέβαιναν σε θετική εισήγηση προς το Eurogroup το οποίο με τη σειρά του θα εισηγείτο θετικά προς του Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Σε αντίθετη περίπτωση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν θα κατέληγε σε συμφωνία με την ελληνική κυβέρνηση. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύχθηκε έντονο παρασκήνιο και στις Βρυξέλλες και την Αθήνα κυκλοφόρησαν πολλά σενάρια εκ των οποίων τα πιο ενδιαφέροντα ήταν τα εξής:

-Η εμπλοκή στις διαπραγματεύσεις θα συνεχιζότανε και την 22 Ιουνίου, οπότε η τελευταία ημερομηνία λήψης απόφασης απέμενε η 25η Ιουνίου που θα ελάμβανε το τακτικό, προγραμματισμένο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

-Οι διαπραγματεύσεις θα έληγαν την 22α Ιουνίου, με πλήρη υποχώρηση της κυβέρνησης στις θέσεις των δανειστών και με ενδεχόμενη παράταση εφαρμογής του προγράμματος.

Εν τω μεταξύ, άσχημη εντύπωση για τη συνοχή της κυβέρνησης δημιουργήθηκε από δηλώσεις του κ. Βαρουφάκη, ο οποίος την παραμονή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, επέρριψε ευθύνες στην κα Μέρκελ για τη <μη συμφωνία>. Στις Βρυξέλλες έλεγαν ότι ο κ. Βαρουφάκης ως υπουργός Οικονομικών δεν επιτρέπεται να αντικαθιστά και υποκαθιστά τον πρωθυπουργό της Ελλάδας και καλό θα ήταν να ασχοληθεί με τους ομολόγους του. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν, η κα Λαγκάρντ είχε προσβάλλει τον κ. Βαρουφάκη λέγοντας ότι έπρεπε να αποκατασταθεί ο διάλογος (μεταξύ κυβέρνησης και δανειστών) με ενήλικες...

Στελέχη της κυβέρνησης με αφορμή τα ανωτέρω γεγονότα επαναλάμβαναν ότι <δεν αλλάζεις τον κύριο διαπραγματευτή, εφόσον συνεχίζεται η διαπραγμάτευση>. Αυτό, βεβαίως ισχύει σε πολλές περιπτώσεις, αλλά όχι και στη συγκεκριμένη περίπτωση, υποστήριζαν άλλα στελέχη. Ο κ. Βαρουφάκης, προσθέτανε, θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί ή να είχε εκδιωχθεί από την κυβέρνηση, προ μηνών, όταν άρχισε να <δίνει διαλέξεις> όπως έλεγαν οι ομόλογοι του, ή να ζητά να αλλάξει όλο το θεσμικό πλαίσιο της Ε.Ε., αντί να καταθέτει στο Eurogroup συγκεκριμένες προτάσεις. Προφανώς ο κ. Βαρουφάκης δεν είχε κατανοήσει ότι η κα Μέρκελ, ανεξάρτητα της ισχύος της, δεν ήταν σε θέση να επιβάλλει σε όλα τα Θεσμικά Όργανα, όσα θα ήθελε η κυβέρνηση. Η ίδια δήλωνε ότι προϋπόθεση για λύση είναι η συμφωνία με τους Θεσμούς (πρώην τρόικα)

Εν πάσει περιπτώσει, τα μεσάνυκτα της Κυριακής (στις 02.00) προς τα ξημερώματα της Δευτέρας, η ελληνική πλευρά διαβίβασε στους εταίρους νέες προτάσεις υπογεγραμμένες από τον κ. Βαρουφάκη. Λίγο αργότερα το Μαξίμου ειδοποιείται από τις Βρυξέλλες ότι οι προτάσεις πρέπει να υπογραφούν από τον κ. Τσίπρα, όπως και έγινε. Το πρωί της Δευτέρας, 22 Ιουνίου, οι προτάσεις αφού εξετάστηκαν από τους Θεσμούς διαβιβάστηκαν στο Ecofin με θετική εισήγηση. Όπως αναφέρθηκε από Κοινοτικούς αξιωματούχους, οι ελληνικές προτάσεις αποτελούσαν καλή βάση για μια συμφωνία. Ωστόσο, δεν δόθηκε από τους Θεσμούς ένα τελικό <οκ> διότι η ελληνική πλευρά είχε αργήσει να διαβιβάσει τις προτάσεις της και ο χρόνος ήταν περιορισμένος ώστε να εξεταστούν εις βάθος και να εγκριθούν.

Ετσι, το Ecofin εισηγήθηκε θετικά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο με τη σειρά του εξέπεμπε το μήνυμα ότι ο διάλογος αποκαταστάθηκε και ότι με την κατάλληλη επεξεργασία των προτάσεων από τους Θεσμούς και την ελληνική πλευρά, θα μπορούσε να επέλθει συμφωνία στις 23 Ιουνίου που θα συνεδρίαζε και πάλι το Ecofin. Εάν οι υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών της ευρωζώνης συμφωνούσαν ότι οι ελληνικές προτάσεις ήταν βιώσιμες θα διαβίβαζαν θετική εισήγηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα συνεδρίαζε στις 25 και 26 Ιουνίου.

Στο πλαίσιο αυτό, η κα Μέρκελ, Ολάντ και Γιούνκερ, κατέστησαν σαφές ότι οι προτάσεις αφού πάρουν την τελική έγκριση από Θεσμούς και Eurogroup και εγκριθούν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, θα πρέπει να ψηφιστούν και από την ελληνική βουλή, πριν ψηφιστούν από τα κοινοβούλια των άλλων κρατών-μελών.

Οι ελληνικές προτάσεις προέβλεπαν πρωτογενές πλεόνασμα 1% για το 2015 και 2% για το 2016 και πρόσθετα έσοδα ύψους 7,9 δισεκ. ευρώ μέσω διατήρησης ή και αύξησης φόρων. Οι συντελεστές Φ.Π.Α. καθορίστηκαν σε τρεις (6%, 13% και 23%). Επίσης προβλεπόταν αύξηση των εισφορών υγείας μέσω των κύριων και επικουρικών συντάξεων, η κατάργηση των πρόωρων συντάξεων από το 2016, η διατήρηση του ΕΝΦΙΑ για το 2015, η αύξηση της φορολογίας στις ΑΕ και ΕΠΕ από το 26% στο 29%, κ.λπ.

Εκτός της επεξεργασίας των προτάσεων, οι εταίροι θα έπρεπε να επιλύσουν και το πρόβλημα χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας τουλάχιστον σε μεσοπρόθεσμη βάση. Οι εταίροι μας όμως ήταν και πάλι σαφείς. Πρώτα θα συμφωνήσουμε για τα μέτρα που θα εφαρμοσθούν και στη συνέχεια θα αποφασίσουμε τι θα γίνει με τη χρηματοδότηση.

Στις 24 Ιουνίου οι διαπραγματεύσεις σημείωσαν εμπλοκή. Και αυτό διότι ενώ ένα εικοσιτετράωρο πριν οι συζητήσεις υποτίθεται ότι θα γινόντουσαν επί των ελληνικών προτάσεων, το Δ.Ν.Τ. εμφανίσθηκε να μην συμφωνεί, γεγονός που ανάγκασε και τους δυο άλλους θεσμούς να μεταβάλλουν στάση και να διαμορφώσουν από κοινού μια νέα πρόταση εννέα σελίδων. Η εμπλοκή υποχρέωσε τον κ Τσίπρα να επισπεύσει την επίσκεψη του στις Βρυξέλλες όπου θα πραγματοποιείτο στις 25 και 26 Ιουνίου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το πρωί της 25ης Ιουνίου, ο Έλληνας Πρωθυπουργός συναντήθηκε με τον Γιούνκερ, Ντράγκι και κα Λαγκάρντ, προκειμένου να διαμορφώσουν ένα κείμενο προτάσεων το οποίο θα μεταβιβαζότανε στο Eurogroup για να ληφθεί απόφαση. Ουσιαστικά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων βρισκότανε δύο κείμενα, το ένα ήταν της ελληνικής κυβέρνησης και το άλλο των Θεσμών. Το δεύτερο, ανέφερε ότι οι συντελεστές Φ.Π.Α. θα μπορούσαν να είναι τρεις, 6%, 13% και 23%. Στον πρώτο συντελεστή θα υπαγότανε τα φάρμακα, τα βιβλία και τα εισιτήρια, στο δεύτερο το ρεύμα και πολλά βασικά προϊόντα και στον τρίτο οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, η εστίαση κ.λπ. Επίσης οι θεσμοί πρότειναν να διατηρηθεί ο ΕΝΦΙΑ και το 2016, να καταργηθούν οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις από την 1η Ιουλίου έως το 2022, να επιβληθεί αύξηση της προκαταβολής των επιχειρήσεων στο 100%, αυστηροποίηση των ελέγχων στα αγροτικά εισοδήματα, κ.λπ.

Οι διαπραγματεύσεις συνεχίσθηκαν, με τον κ. Τσίπρα να δηλώνει ότι είναι πεπεισμένος ότι θα βρεθεί λύση, την κα Μέρκελ να επιμένει ότι η λύση θα δοθεί από το Eurogroup και όχι από τους αρχηγούς κρατών-μελών και κυβερνήσεων, τον κ. Νταΐσεμπλουμ ότι συζητείται ένα κείμενο προτάσεων εκείνο των Θεσμών και τον κ. Σόϊμπλε να λέει ότι ελπίζει πως ο κ. Τσίπρας έχει καταλάβει τι διακυβεύεται. Στο πλαίσιο αυτό, η αγωνία σχετικά με το εάν βρεθεί λύση στο ελληνικό πρόβλημα, παρατάθηκε.

Την 26η Ιουνίου, οι εξελίξεις προσέλαβαν δραματικό χαρακτήρα. Με τα έως τώρα δεδομένα, στο Eurogroup κατατέθηκε πρόταση από τους Θεσμούς η οποία χαρακτηρίστηκε απαράδεκτη από την ελληνική πλευρά. Η νέα αυτή πρόταση δεν συζητήθηκε διότι ο κ. Βαρουφάκης αποχώρησε από τη συνεδρίαση του Συμβουλίου οικονομικών της ευρωζώνης ενώ λίγο πριν το Eurogroup είχε απορρίψει αίτημα της ελληνικής πλευράς για παράταση του προγράμματος <για μερικές εβδομάδες>. Η αποτυχία της συνεδρίασης του Eurogroup αποδόθηκε από τους 18 εταίρους (συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου) στην ελληνική πλευρά. Ο κ. Τσίπρας επέστρεψε στην Αθήνα και αμέσως μετά πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της κυβερνητικής επιτροπής που εξελίχθηκε σε υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο έκανε αποδεκτή την πρόταση του Έλληνα πρωθυπουργού να προκηρυχθεί δημοψήφισμα με θέμα εάν οι Έλληνες πολίτες δέχονται την πρόταση των Θεσμών και του Eurogroup. Η απόφαση να προκηρυχθεί δημοψήφισμα και μάλιστα για την 5η Ιουλίου, δηλαδή σχεδόν μια εβδομάδα πριν, <πάγωσε> τους Έλληνες πολίτες και δυσαρέστησε ιδιαίτερα τους εταίρους. Στην Ελλάδα, πολλοί πολίτες έσπευσαν μετά τα μεσάνυκτα να αποσύρουν τις καταθέσεις τους μέσω των ΑΤΜ και να τροφοδοτήσουν τα οχήματά τους με καύσιμα. Στις άλλες χώρες μέλη της ευρωζώνης εκφράστηκε η δυσαρέσκεια αλλά η ανησυχία για τις επιπτώσεις που θα είχαν οι εξελίξεις στις δικές τους οικονομίες. Οι υπουργοί Οικονομικών της ευρωζώνης (πλην του Έλληνα φυσικά) εξέδωσαν <κοινό ανακοινωθέν> στο οποίο αναφερόταν μεταξύ άλλων ότι: Η πρόταση του Eurogroup απορρίφθηκε από τις ελληνικές αρχές οι οποίες διέκοψαν τις διαπραγματεύσεις αργά το βράδυ της 26ης Ιουνίου, μονομερώς. Το Eurogroup λαμβάνει υπόψη την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να διεξάγει δημοψήφισμα που θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή, 5 Ιουλίου, μετά τη λήξη της περιόδου του τρέχοντος προγράμματος. Η τρέχουσα συμφωνία οικονομικής στήριξης στην Ελλάδα θα λήξει στις 30 Ιουνίου 2015, όπως και οι συμφωνίες που σχετίζονται με το τρέχον ελληνικό πρόγραμμα συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς των κερδών της Ε.Κ.Τ. και των κεντρικών τραπεζών από ελληνικά ομόλογα. Οι αρχές της ευρωζώνης είναι έτοιμες να κάνουν ότι είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της χρηματοδοτικής σταθερότητας στη ζώνη του ευρώ, κατέληγε το <κοινό ανακοινωθέν> του Eurogroup.

Μετά την αποχώρηση του κ. Βαρουφάκη από τη συνεδρίαση, το Eurogroup συνεδρίασε και πάλι, με στόχο την προστασία της ευρωζώνης από τις επιπτώσεις που θα είχε σε αυτήν, η λήξη του προγράμματος στήριξης της Ελλάδας. Το Eurogroup μετά τη συνεδρίαση ανακοίνωσε ότι οι συμμετέχοντες υπουργοί, συμφώνησαν να ενισχύσουν την ευρωζώνη και ότι είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση πριν την κρίση. Όλοι οι υπουργοί δήλωσαν ότι θα λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για σταθερότητα. Το Eurogroup θα πάρει μέτρα για να στηρίξει την Ελλάδα, μετά την έξοδο από το πρόγραμμα.

Την 27η Ιουνίου, οι σχέσεις μεταξύ των δυο πλευρών (ελληνικής κυβέρνησης και εταίρων) χαρακτηριζόντουσαν από επιφυλάξεις, αναξιοπιστία, δυσαρέσκεια, και εκατέρωθεν κατηγορίες για την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί. Ωστόσο, παρά το αδιέξοδο που είχε δημιουργηθεί, οι εταίροι διεμήνυαν ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να μετέχει στην ευρωζώνη και ότι ήταν οι εκπρόσωποι της χώρας αυτής που αποχώρησαν από τις διαπραγματεύσεις (και άρα μπορούν να επιστρέψουν). Παράλληλα, ο υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας κ. Σαπέν, δήλωσε ότι είναι διατεθειμένος να παίξει διαμεσολαβητικό ρόλο.

Στο μεταξύ, τις βραδυνές ώρες της 27ης Ιουνίου συνεδρίασε η ελληνική Βουλή, προκειμένου να ψηφίσει υπέρ ή κατά του δημοψηφίσματος. Υπέρ τάχθηκαν 178 βουλευτές. Ακολούθησε, την 28η Ιουνίου, το διάγγελμα του κ. Τσίπρα με το οποίο καλούσε τους πολίτες να επιδείξουν νηφαλιότητα και υπομονή, διαβεβαίωσε ότι οι μισθοί, οι συντάξεις και οι καταθέσεις είναι εξασφαλισμένα και χαρακτήρισε ως προσβολή την άρνηση των εταίρων να

παραχωρήσουν μια ολιγοήμερη παράταση του προγράμματος. Το βράδυ της ίδιας ημέρας πραγματοποιήθηκε Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο αποφάσισε να παραμείνουν οι τράπεζες κλειστές μέχρι τις 7 Ιουλίου και η δυνατότητα ανάληψης χρημάτων να μην ξεπερνά τα 60 ευρώ την ημέρα. Παράλληλα, αποφασίστηκε η αναστολή συναλλαγών σε μετοχές και παράγωγα.

Όπως αναμενόταν οι αγορές εκδήλωσαν άμεσα την αρνητική τους στάση απέναντι στις εξελίξεις. Τα spread σημείωσαν ανοδική πορεία και από το 12% αυξήθηκαν τις επόμενες ημέρες στο 14,23%, στο 15,21% και στο 15,58%. Ταυτόχρονα κάποιες χώρες της Ε.Ε. συμβούλευσαν τους πολίτες τους που θα ταξιδεύουν στην Ελλάδα, να έχουν μαζί τους χαρτονομίσματα ευρώ διότι πιθανόν να μην ήταν δυνατή η πληρωμή με κάρτες.

Για μια ακόμα φορά οι Η.Π.Α. πίεσαν την ευρωζώνη και το Δ.Ν.Τ. να βρουν λύση στο ελληνικό πρόβλημα. Ο κ. Ομπάμα είχε τηλεφωνική συνομιλία με την κα Μέρκελ ενώ ο κ. Λιού επικοινωνήσε με την κα Λαγκάρντ, τον κ. Σόιμπλε και τον κ. Σαπέν.

Όλοι οι ανωτέρω συμφώνησαν ότι η λύση του ελληνικού προβλήματος πρέπει να βρεθεί εντός της ευρωζώνης.

Από την πλευρά της η Μόσχα ανακοίνωσε επισήμως ότι η Ρωσία ανησυχεί για όσα συμβαίνουν στην Ελλάδα σχετικά με την πιθανότητα χρεοκοπίας.

Στις 29 και 30 Ιουνίου, υπήρξαν πληροφορίες ότι ο κ. Γιούνκερ απέστειλε νέα πρόταση στην κυβέρνηση αλλά με ελάχιστες διαφορές σε σχέση με την προηγούμενη που προκάλεσε τη <ρήξη>. Το Μαξίμου διέψευσε την πληροφορία αυτή και ταυτόχρονα διέρρευσε ότι ο κ. Τσίπρας υπέβαλε πρόταση για διετή συμφωνία με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) με στόχο την πλήρη χρηματοδοτική κάλυψη των ελληνικών αναγκών και με ταυτόχρονη αναδιάρθρωση του χρέους. Ωστόσο, ακόμα και εάν γινόταν αποδεκτή μια τέτοια πρόταση, θα έπρεπε να συνοδεύεται από δεσμεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης σε ότι αφορά τη λήψη και εφαρμογή μέτρων. Επίσης θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ότι εάν οι εταίροι μας δεχόντουσαν μια διετή συμφωνία, το δημοψήφισμα δεν θα είχε κανένα νόημα. Πάντως, τις απογευματινές ώρες της 30ης Ιουνίου, ο κ. Νταϊσεμπλουμ συνεκάλεσε έκτακτο Eurogroup για το βράδυ της ίδιας ημέρας. Το Eurogroup (με τηλεδιάσκεψη) δεν κατέληξε σε συμπεράσματα και οι μετέχοντες συμφώνησαν να συνεχισθούν οι εργασίες του Συμβουλίου, την επομένη, 1η Ιουλίου.

Το απόγευμα της 30ης Ιουνίου ο οίκος αξιολόγησης Fitch Ratings υποβάθμισε το αξιόχρεο τεσσάρων ελληνικών τραπεζών (Εθνική, Πειραιώς, Eurobank, Alpha) στη βαθμίδα της μερικής χρεοκοπίας, μετά την επιβολή ελέγχων στις κινήσεις κεφαλαίων.

Το βράδυ της 30ης Ιουνίου 2015, έληξε το πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας όπως το αποκαλούν, οπότε από την 1η Ιουλίου άνοιγε ένα νέο κεφάλαιο για την Ελλάδα, με το βλέμμα όλων στα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος και τη διάχυτη αίσθηση της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας. Ωστόσο, να μην ξεχνάμε ότι η ελπίδα πεθαίνει τελευταία.

ΤΕΛΟΣ